

Kiss László
A zsebreteett levél
Utolsó szentbeszédék
Vallásosság a Zsinat után

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyar nyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Kiss László
A zsebreteett levél

Utolsó szentbeszédék
Vallásosság a Zsinat után

Impresszum

dr. Kiss László
A zsebetett levél
Utolsó szentbeszédék
Vallásosság a Zsinat után

Kézirat gyanánt

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció dr. Kiss László c. apát, a Svetits gimnázium igazgatója, szentszéki bíró utolsó szentbeszédeinek gyűjteménye. A szentbeszédék szövegét Vigassy József állította össze, ellenőrizte, írásban és magnószalagon fennmaradt formából. Az elektronikus változat Paskai László bíboros engedélyével készült, aki dr. Kiss László végrendeletének végrehajtója. A programot lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a hagyatéké.

A szövegben használt jelölésekről (dőlt, vastag, aláhúzás) lásd a Bevezetést. A borítón látható címer a Miasszonyunkról Nevezett Szegény Iskolanővérek (S.S.N.D.) címere. Az ő debreceni iskolájuk igazgatója volt Kiss László.

A hagyatékban még kb. 900 vasárnapi, lelki gyakorlati szentbeszéd található, azok számítógépbe vitele folyamatban van, és idővel azokat is a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtárba helyezzük. A szentbeszédék begépeléséhez várjuk az önkéntes segítséget. Érdeklődni a Könyvtár e-mail címén lehet.

Tartalomjegyzék

Impresszum	2
Tartalomjegyzék	3
Kedves Testvérem!	4
1. Önéletrajz helyett. Prédikáció az aranymisén – 1983	6
2. 1992. újrvi szentbeszéd (1992. január 1.)	11
3. Jézus megkeresztelkedésének ünnepe (1992. január 12.)	14
4. Jézus személye, embersége (1992. január 26.)	17
5. Urunk bemutatása (1992. február 2.)	21
6. Jézus jobb megismerése. Hogyan lássam én Krisztust (1992. február 9.)	25
7. Jézus emberi tudása és öntudata (1992. február 16.)	28
8. Jézus akarati és érzelmi életéről (1992. február 23.)	32
9. Miért lett Jézus emberré? (1992. március 1.)	35
10. Az én keresztény életformám (1992. március 8.)	39
11. A keresztény életforma (1992. március 15.)	43
12. A megtérés (1992. március 22.)	47
13. Az új életforma (1992. április 5.)	50
14. Az új életforma. II. (1992. április 12.)	54
15. Húsvéti ajándék, ami most életformát volna hivatva ismertetni. (Részleges húsvéti összefoglalás) (1992. április 19.)	56
16. Húsvét hétfő (1992. április 20.)	59
17. A húsvéti misztérium (1992. április 26.)	61
18. Szűz Mária tiszteletéről (1992. május 3.)	64
19. Az új életforma (1992. május 10.)	69
20. Egynéhány fogalom tisztázásáról (1992. május 17.)	72
21. Az eredendő bűn következményeiről és a kegyelemről (1992. május 24.)	75
22. Főbűn és kegyelem folytatása (1992. május 31.)	79
23. Pünkösöd Ünnepe. A Szentlélek hét ajándéka (1992. június 7.)	83
24. A lelkiismeretvizsgálatról (1992. június 14.)	86
25. A bánatról (1992 július 7.)	90

Kedves Testvérem!

A most következő kb. száz oldalon dr. Kiss László, a Svetits gimnázium nyugalmazott igazgatójának utolsó szentbeszédeit olvashatja.

Amennyiben **ismerte Öt**, szeretett Diri Bácsinkat, vagy rendszeresen hallgatta vasárnapi szentbeszédeit, akkor csak az alábbiakat kell megemlítenem:

Megpróbáltam digitalizálni élete utolsó évében a Belvárosi Plébániatemplomban elmondott szentbeszédei közül azokat, amelyeket Ő maga szánt szűk körben terjesztésre. Nehezebben élvezhető gépelt formában az Ő kívánságára jutott el hozzám, de csak a halála után. Lehetősége volt még, hogy egy-két fontosabb korrektúrát bejelöljön, de az akkori gépelési lehetőségek nem engedték meg, hogy élvezhetőbbé tesse a magnószalagról készült gépelést. A mai szövegszerkesztők nyújtotta lehetőségek felbátorítottak arra, hogy – mint Diri Bácsi rendszeres hallgatója – a tagolási lehetőségeket és a kiemeléseket (dőlt, vastag és aláhúzott részek) emlékeim szellemében alkalmazzam a szövegen. Ahol a nyers gépelésben hiányt vagy értelemzavaró hibát véltem felfedezni, ott a szerintem szükséges kiegészítést gömbölyű zárójelben () hozom. Majd a szövegek nagyrészét meglévő hangszalagok alapján ellenőriztem. Kiegészítettem a beszéd sorozatot a debreceni Szent Anna templomban 1983-ban elmondott aranymisés prédikációjával. Ennek magnószalagja birtokomban van. Talál kedves testvérem e sorok után egy általam készített tematikával kiegészített tartalomjegyzéket is.

Szűk körben szánta e beszédeket terjesztésre... Igen. Úgy tudjuk, hogy gondolatait nem tartotta teológiailag eléggé kiforrottaknak... Valóban, a beszédek nyelve nem egészen a teológusé, nem egészen a dogmatikusé. Inkább hallgatóinak nyelvét célozza meg. Hogy érthető legyen. Hogy elindítson minket. Hogy felszólítson. Hogy a fontosat helyezze előtérbe: a Szeretetet. Viszonyomat Istenhez. Hétköznapi. Érzelmeimmel, személyiséggemmel együtt.

Jóllehet beillesztésük során e gondolatok továbbgondolkodásra sarkallnak, de úgy gondoljuk, hogy ma már ez talán nem túl nehéz... Több, mint 40 évvel Kis Szent Teréz impúrumainak kiadása után az olvasó már tud mit kezdeni nyersnek tekinthető szentbeszéd szövegekkel. Jaj nekünk, ha tovább hallgatunk... Lehetővé kell tenni, hogy a Szentlélek ezen a fórumon keresztül is fűhasson...

Amennyiben **nem ismerte Öt**, a beszédek Szerzőjét, akkor azon túl, hogy olvasni ajánlom aranymiséjén elmondott prédikációját, – melyet szellemi önéletrajzának is tekinthetünk és a tartalomjegyzék után talál meg – néhány szóban szeretném Öt bemutatni:

1910-ben született. Többgyermekes MÁV-os családban nevelkedett, így még gyermekkorában több helyen volt otthon az országban. Leginkább otthon Debrecenben érezte magát. Édesanyja sváb asszony volt, így anyanyelvi szinten beszélt németül is. Érettségi után került a Központi Szemináriumba. 1933-ban szentelték pappá. Élete nagyrészét pedagógus pályán töltötte el. Középkisiskolai szinten tanított hittant, matematikát, művészettörténelmet vagy éppen amit kellett. Jártas volt a latin- és a görög nyelvben is. Szívügyének tekintette, hogy növendékeinek rejtegetett problémáival is törődjön. A legtöbbet – úgy érezte – mint a Svetits gimnázium igazgatója tudta adni, az 50-es és 60-as években. Túl jól végezte munkáját, ezért Debrecen város akkori vezetői kitiltották a városból azzal az indokolással, hogy „bár ügyelt arra, hogy semmilyen intézkedést se sértsen meg, a város szocialista fejlődésére káros hatással van”.

Debrecen elhagyása után tanított még a Patrona Hungariae leánygimnáziumban, Budapesten. Nagy tudását és tapasztalatait az Egyház szolgálatába állította. Élete utolsó éveiben a II. Vatikáni Zsinat hazai tolmácsolója volt. Azok közé tartozott, akik fel merték maguknak tenni a kérdést: mi magunk mennyiben vagyunk felelősek azért, hogy a kereszténység

Európában és Hazánkban oda jutott, ahol van. A maga részéről kereste a kibontakozás lehetőségét is. Erre is bizonyíték ez a szentbeszédsorozata.

E beszédek halála, 1992. augusztus 21-e előtt, 82. életében a Belvárosi Plébániatemplomban a déli szentmisén mondotta el. Minket, hallgatóit komolyan meggondolkoztatott. Bevallotta az is volt a célja, hogy a gondolkodó keresztényeknek nyújtson, amit csak tud. Megnehezítette a dolgát, hogy az alapfogalmak hiányát is fel kellett tételeznie. Mindent, legfőképpen saját magát adta.

Ez a beszédsorozat nem csak emlék, hanem gondolatébresztő is. Találjuk meg benne, ami aktuális. Találjuk meg a mai nap analóg helyzetét. És hogy ma hogyan mondanánk el a megfelelőket fiainknak. Hiszen Diri Bácsi személyén keresztül a Szeretet sugárzott diákjai és hallgatói felé. Kívánom, hogy felénk is a Szeretet találjon utat beszédei újraolvasásán, a témák továbbgondolásán keresztül.

Végezetül megköszönöm Szuha Zsuzsanna tanárnőnek, aki Diri Bácsi lelki hagyatékát ma is gondozza, hogy sok hangfelvételt utólag rendelkezésemre bocsájtott. Feleségemnek biztatását és türelmét köszönöm. De mindkettőjüknek legfőképpen a sok hasznos tanácsot. Ezek nélkül ez az összeállítás nem készülhetett volna el.

Budapesten, 2001 tavaszán

Vigassy József

1. Önéletrajz helyett. Prédikáció az aranymisén – 1983

Debrecen, Szent Anna templom

Az Ószövetségben az Úr megparancsolta Mózesnek, hogy minden ötvenedik esztendő Néki szenteljének; akkor pihenjenek meg, hagyják parlagon a földeket, és emlékezzenek az Úr jótéteményeire. Én úgy érzem, hogy az Úrnak ez a parancsa részben énreám is vonatkozik. Mert ötven esztendő egy pap életében is olyan, hogy ha nem is egy esztendőre, de egy-két napra kell hogy megpihenjen, és visszatekintszen az Úr jótéteményeire.

1933-ban pappá szentelés előtt elvitt minket a spirituálisunk Rómába, és ottan kihallgatáson fogadott minket XI. Pius pápa. Felhatalmazást adott arra, hogy a primiciánkon áldást adjunk, – pápai áldást – és kézfogással bocsájtott el minket papi utunkra. Most, ötven esztendő múltán ismét sikerült elmennem Rómába. És ott a nagyhéten, nagycsütörtökön a Szentatyával közösen mutattuk be Szent Péter sírjánál a szentmisét.

És ezen a szentmisén az evangélium arról szólt, hogy:

Jézus elment abba a városba – Názáretbe –, ahol nevelkedett; szombaton elment a zsinagógába, ott kezébe adták Izaiás könyvének tekercsét. Ő elkezdte olvasni azt a részt, hogy: „az Úr lelke rajtam, azért kent fel engem, hogy elmenjek örömhírt vinni a szegényeknek, hogy hirdessem az Úr országának eljövetelét.” Majd visszaadta a tekercset a szolgának, leült, minden szem Reá szegeződött, és Ő elkezdett beszélni. Azt mondotta, hogy: „Ma teljesedett be mindaz, amiről a próféta írt.”

A Szentatya ehhez az evangéliumi részlethez fűzte az ő homíliáját, amelyet hozzánk intézett. És azt mondotta, hogy nagycsütörtök a papságnak a születése-napja. És ezen a napon valamennyiünknek el kell zárandokolnunk négy helyre:

- először abba a városba, ahol nevelkedtünk, ahol először hallottuk meg Isten hívó szavát,
- másodszer el kell zárandokolnunk abba a székesegyházba, ahol a püspök kézfeltétele által részesedtünk Krisztus papságában,
- harmadszor el kell mennünk abba a templomba, ahol először mutattuk be önállóan az első szentmisénket,
- és végül el kell mennünk mindazokra a helyekre, vissza kell térnünk mindazokba az évekbe, ahol szóltunk Isten népéhez, úgy, ahogy azelőtt nem tudtunk szólni, hanem most már megbízásból: az evangélium és az Eucharisztia nyelvén.

Nos, kedves jó Hívek, engem 1933 június 18-án szentelt pappá Angelo Rotta pápai nuncius Budapesten, az Egyetemi Templomban. Múlt szombaton el is mentem oda, ugyanahhoz az oltárhoz, ugyanabban az időben, és magamnak mondtam el aranymisémet. És ott az Úristennek mondtam el mondanivalómat és nem Isten szent népének. És elmondottam a szentmisét, kezdve ugyanazokkal a szavakkal, mint valamikor ötven évvel ezelőtt, hogy: „**Introibo ad altare Dei**” – belépek Isten oltárához –, és: „**Iudica me Deus**” – Te ítélj meg engem, Istenem...

Azt mondotta a Szentatya, hogy el kell zárandokolnunk arra a helyre, ahol Isten hívását először hallottuk. Nos, kedves jó Hívek, én 1925-ben hallottam Istennek ezt a hívását, mégpedig elég különös körülmények között. Egy órásmester szólított meg az utcán, hogy nem akarok-e Szent Ferenc harmadik rendjének tagjaival elzarándokolni Máriapócsra. És én mondtam, hogy: „Jó, megyek”. Elmentem. És délben, amikor a zárandokok ebédeltek, én bennmaradtam a templomban, és ott a Síró Szűzanya képe előtt üldögélve hallottam először és utoljára Istennek hívó szavát, hogy lépjek az Ő szolgálatába.

Isten többször hívott embereket. A Szentírásból tudjuk, hogy hívta Mózeszt, aki jelet kért; hívta Izaiást, aki rögtön ajánlkozott; hívta Jeremiást, aki vonakodott.

Hívott engem is, és én hallgattam. Nem szóltam senkinek, nem adtam választ rá. Csak úgy magamban vissza-visszatért ez a hívás, mindig erősebben, míg a végén **1928**-ban elhatározásá érlelődött. Akkor kértem **Lindenberger János** apostoli kormányzót, hogy venne föl teológusai sorába. Így kerültem Budapestre a szemináriumba. De, azt hozzá kell tennem, hogy Istennek a hívó szavát többé nem hallottam. De viszont a magámaradottságnak az érzése, az betöltött engem. Mert akire Isten egyszer rátette kezét, az magános marad mindvégig, akkor is, hogyha nagyon sokan vannak körülötte. De hogy én nem maradtam magamra, azt én később szinte kézzelfoghatóan tapasztaltam:

1975-ben átestem egy igen súlyos műtéten. Több, mint hat hetet töltöttem a klinikán. És amikor úgy nagyjából gyógyultan Professzor Úr föl vitt magá autóval Budapestre, egyenesen a zárda kápolnájába – mert június 18-a volt, pappászentelésemmek az évfordulója. És én 23-án orvosi tilalom ellenére elmentem Nyíregyházára görögkatolikus papoknak lelkigyakorlatot tartani. És akkor egy ebéd után beültettek autóba, és kivittek Máriapócsra. És én akkor döbbsentem rá, hogy 1975 június 25-e van, koradélutáni órák, pontosan ötven esztendeje annak, hogy ottan Isten hívását hallottam. És ez adta nékem a bizonyosságot, ez a spontán adódó találkozás, hogy Isten nem feledkezett meg rólam, velem volt megtapasztalható módon, de most már tudom, hogy velem van akkor is, ha nem érzem, akkor is, hogyha magányosnak tudom magamat.

Azt mondotta a Szentatya, menjünk el abba a templomba, ahol első szentmisénket bemutattuk. Ezért jöttem ide Debrecenbe. Ötven évvel ezelőtt itt állottam – akkor még a régi oltár volt –, és meg kell emlékezni azokról, akik a primíciás oltáromat annak idején körülállták. Elsősorban gondolok szüleimre és testvéreimre – hiszen volt nékem egy pap öcsém is – és a szüleimnek ezt köszönöm, hogy minket így neveltek. De itt volt az oltárnál Lindenberger János, Debrecennek apostola, akinek atyai jóságát mindig éreztem, és akiről tudom, hogy noha sokat korholt, de mindig szeretett engem. Itt volt Bööthy apát úr, itt volt Melaou Márton igazgató úr, akinek utóda lettem, itt voltak a nővérek, akikhez két húgom járt annak idején iskolába. De főként itt voltak a Hívek, Szent Ferenc harmadik rendjének tagjai, a Mária Társulat, az Urak Kongregációja és a többiek. És meg kell mondanom, hogy én – amennyiben hivatásom van – erre az útra engem nem papok vezettek, hanem Isten népe, azok az egyszerű emberek, akik tudtak rózsafüzért imádkozni, és akik tudtak a Síró Máriához zárandokolni. De azok a magasabb osztályba tartozók is, a MÁV főtisztviselő, aki a mozdonyvezetővel együtt ment Feltámadáskor az Oltáriszentség után és vitte a baldahint. És voltak az egyházközségnek vezető tagjai, akiknek életük az Egyház és az Úristen szolgálatában összpontosult. Hála nekik, mert ez a közösség volt, amely engem vezetett, irányított és segített. Mert – kedves Hívek – egy hivatásban elindulni lényegesen könnyebb, mint abban megmaradni. A megmaradáshoz kell persze Isten kegyelme, amely azonban megtapasztalható. Kell az embernek az egyéni hűsége és becsülete, hogy vállalja azt, amit fogadott. De a teljesítéshez kell a közösségnek a segítsége és támogatása. És én ezt a közösséget nagyon megtaláltam. Nővérekben, tanítványaimban, barátaimban és Isten szent népében, akikkel együtt dolgoztam és akik között Krisztust képviseltem.

Azt mondotta a Szentatya, hogy zárandokoljunk vissza gondolatban azokra a helyekre és évekre, amelyekben Isten igéjét hirdettük, és Isten szent titkait, kegyelmeit osztottuk ki a népnek. Az én életemnek, papi életemnek a súlypontja Debrecenre esett. Debrecenre, ahol a zárásban 36-tól 41-ig hittanár voltam, ahol 50-től 64-ig igazgató voltam, ahol megtaláltam az én életemnek és munkámnak értelmét. Én azt hittem, hogy vezetem Isten népét, pedig nem: ők vezettek engem. Én azt hittem, hogy tanítom tanítványaimat, pedig most visszatekintve látom, hogy én tanultam tőlük. Itt vannak azok, akiket elsőként tanítottam a tanítónőképzőben: 45 esztendeje kapták meg diplomájukat. Én nekik köszönöm azt, hogy megszerettem a pedagógus

pályát, hogy én megszerettem a tanítást és a gyerekeket. Én tőlük tanultam meg azt, hogy tudjak örülni az örvendezővel, és hogy nekem kétszeresen fájjon az, ami közülük valakinek fáj. Azt a kollegialitást, azt az együttérzést és együvé tartozást akaratlanul és öntudatlanul, de itt szívtam magamba. És az az öt hittanári év elhatározó volt az én életemben. Elhatározó olyan formában is, hogy a tanítás mellett, a tanárkodás mellett nem feledkeztem meg arról, hogy pap vagyok. És abban az időben jártam én a Nyilas telepen, meg a Homok kertben és a Tócos kertben. És ma este hatkor elmegyek a Nyilas telepre hálát adni abba a templomba, amit az ottani vasutasokkal fölépítettünk – akkor.

Gyulai tanárkodásom után tértem vissza ide 1950-ben, és előről kellett kezdeni mindazt, amit a háború és az utána következő események szétromboltak. És akkor forrtam én össze az Iskolanővérek rendjével. – Hogy a papi névtárban én úgy szerepelek, mint Nagyvárad egyházmegyei pap, de aki az Iskolanővérek szolgálatára van átengedve. – Itt, ebben az iskolában gyűjtöttük össze az élet hajótöröttjeit. Gyűjtöttük össze azokat, akik kiszorultak akkor a társadalomnak a peremére. Akiket szinte leprásoknak tekintettek. És akiknek mi tudtunk *szerepet* adni, tudtunk *otthon* nyújtani, és mindig volt számukra ha más nem, egy vigasztaló szavunk. És ha az ember arra gondol, hogy ők milyen örömmel fogadták ezt, akkor *csak szégyelltük magunkat, hogy mi nem tudunk Istennek irántunk tanúsított jótéteményeiért ilyen hálásak lenni. Ezek a debreceni évek 50-től 64-ig jelentik talán életemnek legfontosabb, legszebb éveit, legnehezebb éveit*, hiszen tudjuk jól, hogy annakidején mennyit kellett küszködni azért, hogy az ember békességben megmaradhasson. **Köszönöm a közösségnek a segítségét.**

Mikor az első misémet bemutattam itten, és úrfölmutatás után felemeltem az Úr Jézus szent testét, akkor azt hittem, hogy két fiatal karommal én tartom Őt. Most, ötven év múltán tudom, hogy én csak kapaszkodok belé. Ötven évvel ezelőtt azt hittem – és később is – , hogy én dirigálom, irányítom és vezetem a közösséget – főként a rám bízott közösséget. De én most már tudom, hogy ebbe a közösségbe beleépülve tudtam hűségesen megmaradni szolgálatomban. És ezért ezt **a közösségnek köszönöm** és **a továbbiakban pedig kérem**. Mert ahogy múlnak az évek, úgyinkább szorul rá az ember másoknak a segítségére, imádságára, gondoskodására.

Kedves jó Hívek! Így jutottam el idáig. Ha úgy visszanezlek papi életemre, akkor azt kell mondanom – és talán mások is vannak így véle – , hogy amikor az ember benne van az élet sodrásában, amikor tornyosulnak előtte a feladatok, akkor nagyon nehéz ám az a munka. Telve gonddal, gyötrődéssel és vajmi kevés örömmel. De ha az ember visszanez, visszatekint, mintegy önmagát a visszapillantó tükörben nézi, akkor találja meg az örömet, akkor találja meg a békességet. **Azt a békességet**, amelyet Krisztus így ír az Ő híveinek, hogy: „*Az én békémet adom nektek, nem úgy, mint a világ, nem azt a békét, hanem az én békességemet adom nektek.*”

Nékem kedvelt hasonlatom egy kis eset kapcsán: a győri püspök úrnak egyik segítő nővére eltört egy olomkristály vázát, amely többszáz darabra repedt szét. És mert emlék volt, nagyon sajnálták. De a nővér összeseperte a darabokat, elhozta, és én vagy jó kétheti munkával celluxszal összeillesztettem ezeket a darabokat, és kialakult a váza. Majd azután azt a porcellánragasztónál elkészítették. Szinte észre sem lehetett venni, hogy törött váza volt. Akkor gondoltam arra, hogy a mi életünk olyan, mint egy törött váza. A napjaink apró cserépdarabok, amelyek sokszor fölsértik a kezünket – én is megvéreztem nemegyszer. Sokszor értelmetlen daraboknak tűntek, szemétnek tűnt, de mégis minden darabkának megvolt a maga helye, egy darabka se hiányozhatott, hogy az a váza egész legyen. És **Isten** minket **nem apró-cseprő részletekben néz** és **mér meg**. Mert Istennek más az értékrendje, és más Istennek a mértékrendje. Ő mindig egészre mér. És jó nekünk, ha olykor tudjuk magunkat egészben látni, hogy a sok értelmetlenség egészbe állva mégis értelmet, teljességet kap.

És ez az összegezés szükséges. És ezt az összegezést végeztem el én most. És ezért nagy az én örömöm most, hogy ötvenedik esztendő vagy ötven esztendő múltán ismét megjelenhettem itt Debrecenben az oltárnál.

És Ti is, kedves Hívek, ha olykor értelmetlennek, kilátástalannak tűnnek napjaitok, gondolatok arra, hogy ez azért van, mert csak cserépdarabot láttok. **Az Úristenben minden egész, és mindég mindennek megvan a maga értelme** – akkor is, ha én azt véges, beszűkült agyammal nem tudom átlátni.

És mentül nehezebb egy nap, mentül keservesebb, annál értékesebb. Mert annál inkább benne vagyok én, annál inkább teszi próbára az én hűségemet, az én szeretetemet, az én tűrőképességemet; annál inkább benne vagyok azokban az időkben és órákban. És éppen ezért ne sajnáljuk azt, ami fáj nekünk, hanem örüljünk neki, mert később ezek szolgálnak a mi békességünkre és a mi örömünkre.

Kedves Hívek! Tudom, hogy az idő eljárt. Már csak azt akarom mondani, hogy a **Szentatya** a nagycsütörtöki liturgiának megfelelően azzal zárta az Ő beszédét, hogy **három kérdést intézett hozzám:**

Megkérdezte, hogy ezen az évfordulón, amelyen Krisztus papságában részesültünk, **hajlandók vagyunk-e megújítani** azt a **fogadalmat**, melyet a szentelő püspök és Isten szent népe előtt tettünk. Tudniillik papszenteléskor, a közösen bemutatott áldozat után a fölszentelt újmisének pap odatérdel a püspök elé, aki két tenyerébe fogja a papnak, az újmisének két kezét, és megkérdi tőle: „Igérsz-e nekem és utódaimnak hűséget és engedelmisséget?” És a fölszentelt pap válaszolja, hogy igen. Hát ezt kérdezte a Szentatya, hajlandók vagyunk-e ezt megújítani. Én **megújítottam** tegnap püspök úr előtt a zárda kápolnájában. Most megújítom Isten szent népe előtt. De emelt fővel, hogy én ötven esztendőn keresztül nemcsak püspökömnek, hanem minden egyházi előjárómnak mindenkor szótfogadtam és engedelmeskedtem. És ha engem bármire kértek vagy hívtak, ami papi munkát jelentett, vagy tanári segítséget jelentett, én sohasem mondtam azt, hogy nem.

A **második kérdés** már nehezebb volt: akartok-e bensőségebben egyesülni Krisztussal, önmagatokról lemondva; vállaljátok-e újra és újra szent köteleességeket Krisztus szeretetéért; **akarjátok-e az Egyházat szolgálni a kezdeti szeretettel és elhatározással**. Én ott elmondottam Szent Péter sírjánál, hogy igen. De éreztem, hogy ez az igen ez nem hangzik olyan határozottan, mint az előző. Mert mindazt, hogy én bensőségebben egyesüljek Krisztussal, hogy én mindég a Híveket és az Egyházat szolgáljam a kezdeti szeretettel... – kedves jó Hívek, az ember kopik. Az ember erői fogyatkoznak. És fönn tartani magát a régi szinten, hát azt ígérheti, de csak Isten kegyelmével és a Hívek segítségével tudja teljesíteni. Ezért ezt kérem. Hogy az én igen válaszom **ne csengjen hamisan**.

Végül megkérdezte a Szentatya, akartok-e hűséges sáfárai lenni Isten szent misztériumainak, az eucharisztikus cselekményeknek, továbbá **akarjátok-e a tanításban Krisztust és csakis Krisztust követni** a lelkek üdvösségére. – Mert erre kötelezett el minket a szentelés. – Azért én most Szent Pál szerint fölújítom magamban azt a kegyelmet, amely bennem van a püspök, a szentelő püspök kézfeltétele által. És **ígérem**, hogy én mindég az Anyaszentegyház, a Tanítóhivatal utasítása szerint **Krisztust és csakis Krisztust akarom hirdetni**. És sohasem önmagam. Én nem keresem az újat, az érdekeset és a régítől eltérőt. Én Isten örök igéjének alapján állok és tanítok, mert ég és föld, divatok és áramlatok elmúlnak, de Krisztus evangéliuma és az Ő igéi el nem múlnak; és ezeknek az igéknek őrzője és hirdetője a katolikus Anyaszentegyház tanítóhivatala, a Szentatyával és a vele egységben lévő püspökökkel együtt.

Kedves jó Hívek! **Befejezésül** egy apró jelenetet, emléket akarok fölidézni. Talán sokan emlékeznek még Pintér László helynök úrra, akit én nagyon-nagyon szerettem. Ötvenben volt Ő itt. És a Svetits-ben az indulás nehézségeiben sokat támogattott. Imádságos lelkületű ember volt. Sok megaláztatást viselt el. 1956-ban volt az aranymiséje Szegeden, tavasszal, leutaztam oda. Hamvas püspök úr tartotta a beszédet, de a szentmise – akkor még volt utolsó evangélium – az utolsó evangélium után Pintér Laci bácsi kifordult, és azt mondotta a Híveknek, hogy:

„Kedves Hívek! Amikor én Budapesten laktam a Bajza utcában, országgyűlési képviselő voltam. Minden reggel hat órakor mentem a szeszterekhez misézni. És a sarkon ott volt egy öreg verklis, aki mikor meglátott, rögtön rázendített a maga nótájára, mert tudta, hogy húsz fillért kap tőlem. De egyszer mondtam neki, hogy nézze, a húsz fillért megkapja, de már tegyen föl egyszer egy másik lemezt is, ne mindig ugyanazt.” És azt mondja erre néki az öreg verklis, hogy „uram, én már öregember vagyok, énnekem már csak egy lemezem van”. És az aranymisés Pintér László úr azt mondta, hogy „kedves Hívek, öregember vagyok, nékem is csak egy lemezem van, és ezen az egy lemezen mindig csak azt hajtogatom, hogy könyörülj rajtam Istenem nyomorult bűnösön”.

Ez megmaradt bennem. Ez egy aranymisés papnak az alázata és könyörgése. De ugyanakkor – Rómában lévén – én ezen túlléptem. Mert a **Szentatyával együtt akkor azzal fejeztük be a mi ígéretünket** – a Szentatya szavait idézem, amelyet valamennyien együtt mondtunk vele – , hogy:

*„Elmondom az új és örök szövetség főpapjának, Krisztusnak, és csakis Néki mondom el, – Szent János szavaival – Néked, ki öröktől fogva szerettél engem, ki véreddel megváltottál engem, Néked, ki Isten papjává tettél engem, Néked legyen **köszönet és hála**. Mert Tiéd a dicsőség és a hatalom örökkön-örökké.”*

Ámen.

2. 1992. újévi szentbeszéd (1992. január 1.)

A visszatekintés. Az idő és értéke. Az én óráim. A mulasztás. Időm kitöltése tartalommal...

Kedves jó Hívek!

Ez a nap megmarad a zárás és nyitás napjának.

Szeretem én olvasgatni nagy embereknek, íróknak az – ilyen – visszaemlékező életrajzukat, hogy mit láttak ők utólag fontosnak, érdekesnek, értékesnek az ő életükben. Ilyen pl. *Fekete Istvánnak* a „Ballagó idő” című könyve, vagy *Kodolányinak* a „Visszapillantó tükör” című írása. De ide sorolhatnám *Dérynek* az „Újabb napok hordaléka” címén megjelent emlékezéseit. Mert bizony elballagott az idő, elballagott egy esztendő, és én itt állok, a visszapillantó tükörben nézem az elmúlt esztendőnek a hordalékát. És a visszapillantó tükörből másként látom és értékelem a dolgokat, mint amikor benne voltam. A történelmi helyeslátáshoz, a helyes ítéletalkotáshoz – kedves jó Hívek – szükséges egy bizonyos idő, amíg az az esemény vagy az a dolog vagy az a kijelentés az emberben úgy-úgy-úgy fölszívódik, úgy elveszti a mellékzöngéjét és csak a lényeg marad meg. Ennek a Szentírásban olyan jó példája Jákobnak az álma, amikor menekült Ézsau elől, és szólt hozzá álmában az Isten. És amikor Jákob fölébredt, akkor azt mondta: „Az Isten járt itt, és én észre sem vettem”.

Vannak dolgok, amelyeket a visszapillantó tükörben jobban észreveszünk, mint amikor szemtanuk vagyunk. És ezért nagyon gyümölcsöző dolog az, ha én bizonyos időközökben – akár szentgyónásra készülve, akár pl. mint a nagybőjti idő, vagy az adventi idő – egy kissé visszatekintek, és úgy mérlegre teszem az én életemet, cselekedeteimet, megnézem gondolkozásmódomat, az emberekhez való viszonyomat. Jobban meglátom, mint hogyha úgy napra készen, szóval a jelenlévő dolgokról kellene hát véleményt vagy ítéletet alkotnom. Ilyenkor előttem áll **az**, ami elmúlt.

Szent Pál mondja, hogy „nem törődöm azzal, ami mögöttem van”. Hát nem rágódunk rajta, de tanulságot meríthetünk belőle. Mégpedig én kettőre szeretném felhívni a kedves Hívek figyelmét. Az első: **az időnek a hihetetlen nagy értéke**. Nekem van időm és sokszor az az érzésem, hogy bőven áll rendelkezésemre, és öreg fejjel... Azelőtt hát úgy megértettem, de később aztán már bosszankodtam rajta, mikor a gyerekek az iskolában kezdték számolni – meg külön az internátusban – , hogy még hányszor alszunk a vakáció kezdetéig. Úgy **hajtották** volna az időt... És hányszor fordul az elő, hogy az ember unatkozik. **Terhére** van, és alig várja az idő múlását. Pedig az idő **óriási** érték, csak az a baj, hogy mi – mert van – ezt nem tudjuk értékelni.

Most történt – kérem szépen –: nekem egy ilyen nagyon nyomasztó élményem volt, hogy... fiatalasszony fölkeresett engem – akkor jött az Onkológiáról, ahova egy rutinszerű vizsgálatra ment és visszarendelték – és olyan kétségbeesve közölte, hogy nem operálható rákja van, áttételekkel. Kicsi gyerekei vannak, és olyan-olyan kétségbeesett módon, szóval el is sírta magát. És valahogy engem mégis ezek ellenére legjobban az – mondjuk úgy – ragadott meg, hogy amikor elbúcsúzott már és indul hazafelé, akkor úgy visszafordult, és azt mondja, ...és *hogy most mit csináljak a félig kész kocsonyával?* Mert nyilván Szilveszterre készült, és mostan neki az... Őnéki az egész Szilveszter, meg az egész vacsora, meg mindez mellékessé vált, semmivé vált, szinte teherré lett. Mert őt **tökéletesen** lekötötte az az érzés, vagy az a sejtés, hogy esetleg az ő ideje, a napjai már meg vannak számlálva. És ezt **gyakran** tapasztaltam.

Azt mondotta énnékem egy nagyon jó pap barátom – aki ilyen duktorom is volt a szemináriumban – a székesfehérvári papi öregotthonról, hogy legnehezebben a **papok** halnak meg. Akik beszélnek a halálról, beszélnek örök életéről. És amikor ott állnak a küszöbön, akkor ők ragaszkodnak legjobban az élethez. Ezt ő mondta. Már igaz vagy nem igaz, a megállapítás az

mellékes. De van benne valami. Az ember akkor kezdi értékelni az időt, amikor az csúszik ki a kezéből. Amíg van, sokszor terhesnek érzi, mintha a váróteremben ülne és várná, hogy jöjjön már az a vonat. Ezért – kedves jó Hívek – mi tekintsük az Úristen legnagyobb ajándékának az időt, amit számunkra adott. Mert az idő, amit kaptunk, az véges, és az lejár. Tehát becsüljük meg. A Szentírás mondja: *dum tempus habemus, operamini* = amíg időnk van, addig munkálkodjunk, azt használjuk ki, és ne engedjük **meddő** módon eltelni.

A másik pedig – kérem szépen – ami itten hozzá tartozik, hogy az **időben zajlik a mi életünk**, a mi cselekedeteink. Amit mi teszünk, amit gondolunk, amivé válunk, az az időben zajlik le. De az időnek az a tulajdonsága is megvan, hogy amit én hibáztam, azt jóvátehetem, amit elrontottam, azt megjavíthatom. Tehát amit **tettem**, arra az idő alkalmat ad nekem arra, hogy helyesbítsek. Majdnem olyan, mint hogyha kilőnek egy ilyen valamit a világűrbe, és akkor pályamódosítást hajtanak végre. Nekem lehetőségem van ilyen pályamódosításra. De **egy dologra** nincs lehetőségem... Sőt nemcsak nekem nincs lehetőségem, az **Úristennek** sincs rá lehetősége, hogy amit én egyszer az időben **elmulasztottam**, az el van mulasztva, azt az Úristen se tudja pótolni. És erre nem figyelünk mi. Ezért vették be a közgyónásba – régen nem volt benne, csak „gondolattal, szóval és cselekedettel”, de nem volt benne –: „és mulasztással” – azt később vették bele. És mulasztással sokkal többet vétünk, mint gondolattal, vagy szóval, vagy esetleg még cselekedettel is.

Általában, amikor még jobban bírtam fizikailag, elég sokat temettem. Tanítványaimat, ismerőseimet, illetőleg tanítványaim hozzátartozóit, ismerősöket. És nemegyszer jöttek azzal, hogy a... a nyitott sírnál jutott neki eszébe, hogy mit mulasztott el, és erre nincsen módja, hogy ezt pótolja. Hogy mit kellett volna még neki megmondania az édesanyjának, mit kellett volna még megtennie neki, vagy mivel kellett volna még háláját kifejezni, és nem lehet. És ez neki komoly és nagyon súlyos lelkiismeretfurdalást jelentett. **A mulasztás.** És éppen ezért én vigyázzak arra, hogy (később) ne [vádoljam] (kelljen vádolni) önmagam mulasztással – kedves Hívek –, mert erre mondom én azt, hogy ez olyan kemény és olyan irgalmatlan dolog, hogy – kicsit furcsán hangzik, az oltártól mondom – hogy ezt az Úristen se tudja megcsinálni, mert nem fordítja vissza számunkra az időt, hogy – „na, próbáld meg mégegyszer”.

Hát, kedves jó Hívek, ez – kérem szépen – , ami az idővel kapcsolatban énnékem hát úgy **kell**, hogy előttem legyen.

Tehát elmúlt egy esztendő. Mostan úgy **fölmerül** a kérdés, hogy az **én** számomra... Az **én** időm. Mert Jézus is beszélt az „**én órá**m”-ról. Az idők teljességében jött el. Tehát az időnek van egy ilyen bizonyos fizikai értelme, amelyet hát valamilyen mozgással, vagy valamivel mérünk, **de van személyes idő is**. A görögöknek volt is rá külön szavuk: *kronosz és kairosz*. Kronosz az a külvilágnak az ideje. A kairosz az az én időm, az én napom: „bárcsak megismerted volna Jeruzsálem ezen a Te napodon azt, ami üdvösségedre szolgál”. Tehát énnékem nem egyforma az idő, – mondjuk – egy óra, az nem mindig egy óra. Lehet, hogy énnékem életemben egy perc sokkal döntőbb, mint akár tíz nap is máskor: tehát az **én** időm. És ezt az **én** időmet, ezt én **lássam meg**. A Szentírás azt mondja, hogy *mindennek megvan a maga ideje*. És *mindennek megvan a maga órája*, megvan a születésnek és a halálnak, fölkelésnek és lefekvésnek, megvan az építésnek és a rombolásnak, az ültetésnek és aratásnak, és így tovább, mindennek megvan a maga ideje. Hát *énnékem is megvan a magam időm*, és ezt a magam idejét **ne szalasszam** el, mert ez – a magam idejében amit csinállok, az – az enyém. **Az idő nem azért jön az én számomra, hogy elmúljék, hanem azért, hogy énbennem megmaradjon**. Pl. egy fának a számára – kérem – az idő jelenti, hogy minden esztendő egy évgyűrűt hagy maga után abban a fában, s az évgyűrűből meg lehet mondani, hogy milyen volt abban az esztendőben az időjárás. Kedvező volt-e a fának, vagy nem. Tehát a fában megmarad az időnek a nyoma. És éppúgy énbennem is.

A Szentírás megmondja, hogy *boldogok, akik az Úrban hunytak el, mert cselekedeteik követik őket*. A cselekedetek az **enyémek**, azokat senki el nem veheti tőlem. És ezért énnékem

az idő az nyereség. Nekem **nem elmúlt** egy esztendő, hanem minden esztendő, amelyik naptárilag eltelik, az az én számomra **nyereség**. **Kaptam** egy esztendőt, és kapok még egy esztendőt, ha Isten megsegít. Tehát ezért az idő az én számomra keret, amelyet nekem kell kitöltenem. És **nekem kell meglátnom, hogy mivel töltöm ki**.

És hogy mivel töltöm ki?

Nem akarom most már tovább húzni a dolgot, hármát írtam ki. Legyen nekem egy bizonyos ilyen elgondolásom – koncepcióm... most minden koncepció... – *hogy énnekem az én életemnek az irányát szabja meg a **hit**, mindent hasson át a **szeretet**, és végül minden nehézségben igazítson el az örök életnek a **reménye***. Tehát ilyen módon a hit, a szeretet és a remény, **ezek** töltsék ki az idő adta keretet, töltsék ki az én időmet. Az idő megmarad cselekedeteim révén énbennem, én a szeretet révén megmaradok az Istenben. És *Szent János* azt írja, hogy „*aki Isten szeretetében marad, az örökké megmarad”*.

Kedves jó Hívek, ezekkel a gondolatokkal kezdjük el az új esztendőt. Hogy én Isten szeretetében akarok maradni, hogy örökké megmaradjak az Ő szeretetében, és így az idő énbennem átalakuljon örökkévalósággá. Mert **az idő az tartam, az örökkévalóság az állapot**. **Az nem múlik el, az van**, és marad mindörökre. Amen.

3. Jézus megkeresztelkedésének ünnepe (1992. január 12.)

A Szinódus és deklarációja: tanítás. Miért lett Jézus emberré? Ismerem az ember-Jézust és magamat?

Kedves Hívek!

A mai napon Urunk megkeresztelkedésének ünnepe volna. Ezzel a nappal fejezzük be a karácsonyi ünnepekört. És a jövő vasárnap már ezt írja elő a papok számára a misenaptár: „*Ma kezdődik az évközi idő, ilyenkor Krisztus misztériumának nem valamely külön szempontját, eseményét ünnepeljük, hanem éppen Krisztus misztériumát a maga teljes egészében.*” És így a következő vasárnapokon erről lesz majd szó. Az idén ez az időszak március 4-ig tart, akkor kezdődik majd a nagyböjti időszak.

Kedves Hívek! 1991. december 13-án kiadták az európai Püspöki Szinódus deklarációját, amely összegezte a kommunizmus bukása utáni vallási helyzetünket. Elemezte az elmúlt éveknek örökségét, elemezte azokat a sebeket, amelyeket a materialista, ateista kötelező ideológia és a diktatúra ejtett az Egyházon és az emberi személy méltóságán. Európa püspökeit hívta össze a Szentatya, hogy próbálják megtárgyalni, hogy mihez is kezdjünk, mert a szabadságot elnyertük, a lehetőségeknek tág tere nyílt előttünk, csak egyszerűen nem tudjuk, hogy mit csináljunk, mit kezdjünk vele. A legtöbbet az ügyeskedők használják föl, de a saját hasznukra és a saját gyarapodásukra, sokszor másoknak rovására.

Tehát a Szentatya összehívta a püspökök, püspöki konferenciák vezetőit – Magyarországot Dankó érsek úr képviselte – , hogy megtárgyalják, hogy mit kell tennie az európai katolikus Anyaszentegyháznak a megváltozott körülmények között, hogy a lehetőséget kihasználja. És ezt írja ez a deklaráció: *a keresztények számára elérkezett ebben a helyzetben az üdvtörténet valódi kairosz-a*, – erre a szóra visszatérek majd még – *és így mérhetetlen követelmény is Isten országának újbóli fölépítése és megújítása.*

Szerepel ebben a mondatban az a bizonyos kairosz szó.

Újévkor beszéltem én az időről és akkor említettem én, hogy van – ilyen – fizikai idő, amit az óra mér, és van egy bizonyos belső idő: az „én időm”, amiről Jézus mondta, hogy még nem jött el az **én órá**m, vagy Jeruzsálemre mondta, hogy: Jeruzsálem, bár felismerted volna a te **látogatásod idejét**. Tehát megvan az én időm, amikor egy feladat jelentkezik előttem, amit vagy akkor megcsinállok, vagy elmulasztom. És pótlására nincsen lehetőségem.

Tehát erről van mostan szó, hogy mi a katolikus Anyaszentegyház- és a katolikus híveknek a feladata most, ami nem halasztható, nem tehető át máskorra, és nem helyettesíthető mással. Erről tárgyalt a szinódus. Ha most elutasítom, akkor számomra ez (a teendő, esély) végkép elveszett; (ez) el nem halasztható feladatok (nem) vállalását jelenti.

Most melyek ezek a **(aktuális) feladatok**? Először is azt mondja a szinódus, hogy a **katolikus hitünk alaposabb megismerése**. Mert sajnálatosan a mi hitbéli ismeretünk irgalmatlanul összezsugorodott. Tudunk bizonyos dolgokat az imádságról, néhány vallási ájtatosságról, szentmiséről, szentáldozásról, szentgyónásról, keresztségről, házasságról, temetésről, tehát ami a gyakorlati katolikus életnek – hát ilyen, mondjuk – a szolgáltatásaihoz tartozik. De ezen túlmenően nem. Ne tessék haragudni, ha azt mondom – nekem elég széles az ismeretségi köröm és mondjuk olyan, hogy magasabb műveltségi fokon állók tartoznak hozzá – hát valami kétségbeejtő a vallási tudatlanság! Tehát ez nem ezekre (a szolgáltatás jellegű dolgokra vonatkozik), amiket most mondtam, de ezen túlmenőleg vallásilag a képzettségük majdnem a nullával egyenlő. Pedig azt mondja a Szentírás, hogy „*az Igaz hitből él*”. De van

nekem olyan hitem, amely énbennem életet fakaszt? Hogy én a hitemből tudok megújulni és élni? Aligha! Aki nem hiszi, figyelje meg önmagát: egyik évben olyan, mint a másikban. És múlik az idő, és ő mindig egy állapotban marad. Mintha nem is élne, hanem már csak olyan konzerv-állapotban létezne.

Folytatom az idézetet, mert ez Szent Pál idézet, tehát: „*az Igaz hitből él, a hit hallásból fakad*”. Nem olvasásból, mert Isten szólt hozzánk, próféták által szólt régen nekünk az Isten, majd elküldte Szent Fiát, hogy ő szóljon hozzánk és nyilatkoztassa ki mindazt, amit mi Istenről megtudhatunk. Nem írásban adta. És ezért a hit terjedésének vagy a hit terjesztésének az ige hirdetése, **szóbeli hirdetése** a formája. „*Elmenvén tanítsatok minden embert*”... És minékünk – ahogy a direktórium előírja – az **egész** krisztusi misztériumot kell hirdetnünk. De helyette a mi prédikációink – általában – leszorulnak erkölcsi, karitatív területre, aktuális bűnök- és követelményekről szólnak; van bennük biztatás, vigasztalás... sok minden, de **tanítás** nem sok. És éppen a tanításból kellene (a sok), az volna a gyökér, amelyből táplálkozni kellene... Mi csak olyanok vagyunk, mint a vágott virág vázában: amíg kapunk nedvességet, addig éldegélünk, majd hervadozunk.

Én gyakran kérdezem ismerőseimtől, tanítványaimtól – ha jönnek, fölkeresnek, ha beszélgetek velük – , hogy voltál-e vasárnap szentmisén. Igen. Prédikáció volt? Volt. Miről szólt? Hát tessék csak várni, miről is... Igen, hát ö-ö, most úgy hirtelen nem jut eszembe... A karácsonyról szólt, igen, most már tudom, a karácsonyról. Na jó, de mit hallottál a karácsonyról? Mi az, amit merítettél belőle? Egy prédikáció akkor ér valamit, ha valaki hazamegy és otthon emlékezik rá, hogy miről szólt, mit mondtak, mit kértek, mire figyelmeztettek, vagy mire oktattak engem. Akkor ért valamit. Különben nem sokat. És sajnos , az iskolában én észrevettem, – elég sokáig tanítottam – hogy a gyerekek úgy vannak véle: ha a tanár készületlenül megy be órára, azt a gyerek rögtön észreveszi. De a hívek is hamar észreveszik, hogyha a pap készületlenül megy fel a szószékre. És hosszabb távon az Anyaszentegyház nagyon megérzi, hogy a hívek a prédikációval nem kaptak semmit... vagy esetleg a híveket a prédikációból csak az érdekli, hogy milyen hosszú. Nagyon nem jó! Nagyon nem jó! Mert az Igaz az hitből él , és az én hitem a tanításból fakad, abból gyarapszik. De hát ha ezt nem csinálják nekem, nem kínálják nekem, engem nem érdekel, **akkor mit akarak?** Ezt állapítja meg a színódus... én már csak aprópénzre váltva közlöm.

Van nékem egy könyvem, Gál Ferenctől kaptam: *Jézus Krisztus, a Megváltó*. Dedikációt is írt nékem, így szól: *Kísérlet arra, hogy jobban megértsük Azt, Aki az Út, Igazság, és Élet*. Ott a dátum: 1972. Én 1992-ben, 20 esztendő múlva tettem föl magamnak a kérdést: miért ment Jézus Jánoshoz megkeresztelkedni? – Mert ezt ünnepeljük ma. – Reggel elhangzott ugyan egy ilyen megjegyzés, ilyen rövid ájtatos eligazítás vagy gondolatközlés a rádióban, hogy Jézus beállt a bűnösök közé, hogy a bűnösökkel megkeresztelkedjék, mert hiszen Ő a bűnösökért jött el erre a világra. És ezzel mutatta meg, hogy Ő szolidaritást vállal velük. **Hát nem igaz!** Mert Jézus Szűz Máriaért is eljött, aki nem volt bűnös, eljött Keresztelő Szent Jánosért, az se volt bűnös, eljött az aprószentekért – akik szintén nem voltak bűnösök – Jézus az emberekért jött el, az embereket jött el megváltani, nem a bűnösöket. De bűnösökkel szolidaritást vállalt, ez igaz, de nem **a** bűnösökért jött, hanem az emberekért.

Tehát miért ment el Jézus Keresztelő Szent Jánoshoz és miért keresztelkedett meg? És úgy felvetődik az emberben önkéntelenül a gondolat, hogy amikor Jézus elindult otthon(ról) Názáretből, és elindult a Jordán partjára, hát útközben mit gondolhatott, vagy mit érzett, vagy milyen törekvések, vagy mi élt benne. Mert ne felejtjük el, hogy Jézus ember volt, tehát Ő emberré lett, nem látszat-ember volt, hanem olyan ember, mint én. És azt írja kérem szépen az Előd-féle Dogmatika, akinek megvan, nézze meg a 333. oldalon, ezt írja: „*Kétségtelen, hogy Jézus valóságos ember, tehát joggal feltételezzük benne azokat a lélektani törvényeket, amelyek minden emberben érvényesülnek*”. Tehát amilyen én vagyok, ugyanolyan biológiai, pszichológiai törvények érvényesültek Jézusban, Jézus emberségében, az Ő életében. Mert

különben nem lett volna teljes értékű ember. Jézus nem azért lett ember, hogy minket félrevezessen vagy becsapjon vagy ámítson. Nem színjáték az üdvtörténet.

Tehát olyan érzések, gondolatok foglalkoztatták Őt, amelyeket engem is foglalkoztatnak.

Furcsán hangzik, amit most mondok, de én magamból kiindulva szeretném megérteni Jézust. Hogy én ilyen vagyok... Jézusban ugyanilyen ember(ség)i törvények működtek, tehát én a magam tapasztalatából szeretném megérteni Jézust. És ha ez sikerül csak némileg is, akkor már Ő sokkal közelebb került hozzám. Akkor már jobban meg tudjuk érteni egymást, mi ketten – tetszik tudni. Mert hogy Jézus mit mondott, mit cselekedett, azt leírták. De engem **nem ez** érdekel. Engem az érdekel, hogy **mit érzett** Jézus, **mit gondolt** Jézus, **hogyan oldotta** meg az Ő problémáit, **hogyan töprengett**, **hogyan viselte el az életnek a terheit**. Engem ez érdekel, mert én ezekkel küszködöm. És ebben akarok Jézusban társat keresni... Más dolog, hogy elismerem Megváltómnak, és így tovább más... De az én életutamon, a mostani dolgokban nekem az a Krisztus kell, aki ugyanúgy érzett, gondolkodott, cselekedett, Akinek fáj, Aki tudott örülni – és így tovább – , mint én. És Ő ezeket hogyan csinálta.

És ehhez énnekem jogom van, mert Ő kezdte – kicsit furcsán hangzik, de az egész kapcsolatunkat Krisztus kezdeményezte, nem én. Ő akart ember lenni, tehát Ő akart hozzám közeledni, de nem azért, hogy előttem öt lépésre vagy tíz lépésre megálljon és nincs tovább. Hanem Ő minél közelebb akart kerülni énhez, olyan ember akart lenni, mint én. Hát én magamból kiindulva akarom megismerni Őt, hogy végül Belőle – tehát miután Őt megismertem – **Belőle** ismerjem föl önmagamot.

Hát – kedves jó Hívek – a lényeg az, hogy hamvazószerdáig van ez a pár vasárnap. (Ezeken) hát erről a Krisztusról akarok én beszélni. És amit össze tudok úgy szedni – kb. úgy mondanám, ha Krisztus naplót vezetett volna, akkor mit írt volna pl. mondjuk arról a napról, amikor Názáretből elindult a Jordán partjára... mit érzett akkor, amikor Jánosnál megkeresztelkedett és miért keresztelkedett meg, mit akart ezzel csinálni. És talán ha én így megismerem az ember-Krisztust – nem az imádandó Istent, a második isteni Személyt, hanem az ember-Krisztust megismerem – akkor talán egy kicsit ez segít énrajtam. Hogy magamat is megismerjem és a magam feladatait is jobban lássam, problémáimat jobban tudjam megoldani.

Amen

4. Jézus személye, embersége (1992. január 26.)

Dogmák Krisztusról. Emberi természete. Szellemi élete. Történetisége. „Részletekben kapta!”

A sorozatot, melyet bekonferáltam Jézus keresztelésének ünnepén, de a múlt héten Szent Margit ünnepe miatt hát elhalasztottam, azt most megkezdeném. Azért is, mert a Szentatya az kívánta, hogy a híveket **tanítsuk** hitünk alapvető dolgaira, amelyeket hát bizony úgy el-elfelejtgettünk már. És ezért én Jézus személyéről szólok először – csak bevezetésként –, azután térek rá Jézus emberségére. Tehát mostan beszélek Jézus személyéről, jövő vasárnap a Jézus-képről: hogy az Egyháznak, az embereknek milyen képe rajzolódott ki Krisztusról az idők folyamán. És milyen Krisztus-képet hirdetünk mi most. Mert Krisztus-kép sokféle van: az a kérdés, hogy honnét nézem, vagy miből indulok ki.

A mai napon én el akarom mondani azt, hogy Jézus milyen gondolatokkal foglalkozhatott, amikor elindult Názáretből a Jordán partjára Keresztelő Jánoshoz, hogy megkeresztelkedjék. Hiszen Ő **most** lép ki az ismeretlenség homályából, és belép az új ismeretlen homályba, amelyben „csak” **egy** fix pont volt Jézus számára: az Atya akarata. De hogy az Atya akarata mi lesz és hogyan aktualizálódik, azt Jézus embersége nem tudta...

Most ki **ez** a Jézus Krisztus, akiről mi beszélünk?

Kedves jó Hívek! Tessék ezt a mai mondanivalót, mint leckét felfogni és megjegyezni, mert elmondom Jézus személyére vonatkozólag az Egyháznak a dogmáit, tehát azokat a fix pontokat, amelyeket az Egyház mindig vallott és mindig vallani fog, amelyekből nem engedhet!

Az első az így szól: Valóságos Isten és valóságos ember egy személyben. Az isteni természet és egy **egyedi** emberi természet birtokosa egy személyben, mégpedig az Ige, a második isteni személyben. Ez a mi számunkra – kérem – misztérium, érthetetlen, felfoghatatlan, titok. Misztériumnak nevezzük azt az igazságot, vagy azokat a tényeket, ahol az istenség kapcsolódik az emberséghez, az emberekhez. És itten van egy isteni elem és egy emberi elem. Én az emberi elem részét megérthetem, de az isteni elemet nem érthetem meg. Úgyannyira nem érthetem meg, hogy még ha én elérkezem majd... – pl. a Szentháromság tényénél – elérkezem az örök üdvösségre, az Isten látására, én akkor látni fogom a Szentháromságot, de megérteni nem fogom, mert képtelen vagyok rá. Tehát az isteni misztériumokat, azaz Istennek a dolgait emberi értelemmel én még az örök boldogságban, Isten színelátásakor sem fogom megérteni. Persze ezek nem fognak énbennem úgy jelentkezni, mint hiányérzet, hanem magától értetődő dolognak fogom tartani, hogy (az) a számomra érthetetlen. Mi csak tudomásul tudjuk venni isteni kinyilatkoztatás alapján. „A megtestesülés titka, – tehát hogy Jézus, a második isteni személy az isteni természet mellé emberi természetet is vett föl – az tulajdonképpen a Szentháromság titkának az ellenképe” – így írja Schütz Antal Dogmatikájában – , mert a Szentháromságban van egy isteni természet és az egy isteni természetnek három birtoklója van: az Atya, a Fiú és a Szentlélek, tehát három személy birtokolja az egy természetet. Jézus Krisztusnál fordítva: itten két természet van, isteni természet és emberi természet; és a két természetnek egy birtoklója van: a második isteni személy, az örök Ige.

A második pont, amit az Egyház tanít, szó szerint így szól: **A Szűz Máriától született názareti Jézus valóságos Isten, a megtestesült örök Ige.** Tehát Szűz Máriától született az örök Ige: a második isteni személy. Annyit fűzök hozzá, hogy emberi személytől személy születik és nem természet. Tehát Mária nem Jézus emberségének anyja, hanem Jézus személyének az anyja. És ezért Szűz Mária Isten anyja, mert Máriától született a második isteni személy, aki ő általa vett föl emberi természetet. Erről mostan nem tárgyalunk.

Hitünknek harmadik sarkalatos dogmája: **Az Atyától született örök Ige valóságos, teljes, velünk azonos lényegű egyedi emberi természetet vett föl.** Hát ezeket a jelzőket egy kicsit meg köll magyarázni.

Tehát Jézus Krisztus valóságos ember, ez azt jelenti, hogy ami hozzá tartozik az emberi természethez – tehát hogy van értelme, van szabad akarata, vannak érzelmei – , ez hozzá tartozik; és egy valóságos lény, egy hús-vér ember, nem valami látszólagos dolog. Ha az istenség és az emberség nem keveredett Jézusban, tehát valóságos ember, (akkor) az isteni természet nem volt olyan – hogy mondjam – olyan túláradó, hogy az emberséget úgy elfojtotta volna. Nem! Az isteni természet az emberi természetet teljesen sértetlen épségében meghagyta. Nem telepedett rá, nem nyomta el, nem fordította el vagy nem torzította. Jézus úgy maradt meg embernek, mint ahogy én ember vagyok.

Teljes ember. Régen úgy mondtuk, hogy testből és lélekből áll, értelme, akarata, érzelmei vannak. Pont úgy tud sírni, úgy tud nevetni, úgy tud érezni, úgy tud jóllakni, úgy tud örülni, úgy tud szomorkodni, mint mi. Úgyannyira – kedves jó Hívek – , hogy azok a kortársai, akik 30 éves koráig Názáretben Őt ismerték, semmi jelét nem vették észre annak, hogy ez a Jézus más, mint a többi názáreti fiatalember. Biztosra veszem – ezt csak én mondom – , hogy Jézus mint gyerek éppúgy hancúrozott a többiekkel, mint a többi gyerek. Talán össze is verekedett velük. Ő is volt piszkos, az anyja megmosdatta. Ő is elkésett otthonról, lehet, hogy az anyja összeszidta. Ő olyan volt, mint a többi gyerek, semmiben nem különbözött tőlük, hiszen tudjuk pl. pont ebben a zsinagógiai esetben, amit mostan fölolvastam, hogy azt mondták, *„...hát nemde ez Józsefnek és Máriának a fia?”* Tehát olyan természetesen vették, hogy egy közülük. Semmi különleges és semmi másság nincs benne.

Velünk azonos lényegű. Ez, hogy velünk azonos lényegű, ez azt jelenti, hogy Őneki is volt vérképe, Őneki is voltak különböző – hát ilyen – biológiai folyamatai. Ő zsidó ember volt, Ő megtanult beszélni, Ő megtanult járni, Ő megtanult dolgozni. Tehát valahogyan azonos lényegű, olyan volt, mint én. Tehát semmi különleges dolog. Mert Ő a második isteni személy volt, ezért az Ő emberi természete semmi pluszt, semmi többletet nem kapott. Külön kiemelik, hogy az Ő emberi természete szenvedésre képes volt.

Tehát **Jézus milyen emberi természetet vett föl?** Nem olyat, amelyet Isten Ádámnak alkotott, hanem olyat, amely Ádám bűne miatt megromlott. Tehát a szenvedőképes, a bizonyos küzdelmekre, fáradtságra, szenvedésre, törődésre, gondra alkalmas, vagy erre illesztett emberi természetet vett föl. Nem volt kivétel, nem volt extra ember, nem volt valami félisten vagy effajta, hanem teljesen olyan, mint mi. Mindazokat a testi, lelki bajokat és gyarlóságokat, amelyek vele járnak az emberi természettel, azt Ő mind magán hordotta. Ha megfázott, náthás lett. Ha hideg vizet ivott, akkor köhögött. Nem vállalta azokat a gyarlóságokat, amelyek egyéni kialakulással járnak, nem vállalta a nem általános emberi defektusokat, nem volt testi hibája, nem volt beteges, pl. tüdőbajos, nem volt nyomorék, nem volt vak vagy süket; mert voltak teológusok, akik ilyet is fogtak Rá. Ő egy egészséges, ép természet volt.

Sőt Jézus külsejére nézve a Gondviselés teljes tájékozatlanságban hagyott minket. Semmiféle leírásunk nincs arról, hogy magas volt vagy alacsony, erős alkatú vagy törékeny, semmit nem tudunk Róla. A Turini Lepellel próbálnak – hát valamit, én nem tudom – mondani, kérdőjeles az egész. Az evangelisták semmit nem mondanak Róla külsejét tekintve. De megint Schützöt idézem, aki azt írja: „Az Ige megjelenése a teremtés koronája”. Tehát Jézus emberi természete a teremtés koronája és remeke, a megváltás feladatainak szellemében. Tehát nem Jézus lett volna a legjobb gerelyvető vagy a legjobb futó vagy a legjobb atléta vagy birkózó. Nem! Hanem a megváltás feladatainak szellemében mindenben a legkiválóbbat kapta Istentől Krisztus emberi természete. Leleki gerjedelmeket és indulatokat csak annyiban engedte meg, amennyiben a lélek erkölcsi kiválóságára nem vetnek árnyékot. Tehát Ő haragos volt, amikor kiverte a kereskedőket a templomból, de ez igazságos, méltányos harag volt, de nem az a dühös harag, amely elszabadul, és már az akaratának a hatásköréből kiesik. Hiszen a galambárusokhoz

már szelíden szólt, hogy vigyétek innét, ne tegyétek vásárcsarnokká Atyám házát. Mindenben teljesen akaratának uralma alatt állott.

Az Üdvözítő nem természettől fogva, hanem **szabad elhatározásból szenvedett**.

Természetünk gyarlóságait nem vonta magára, hanem magára vállalta: tehát ez nem járt ki Neki hivatalból, szükségszerűen, hanem azt mondjuk, hogy Jézus vállalt minket olyannak, amilyenek mi vagyunk. Lehetett volna Ő úgy is ember, hogy bizonyos emberi nehézségek, gyarlóságok és egyebek nem lettek volna Benne, de Ő ezeket szabadon akarta, szabadon választotta és magára vette.

Az Ige az emberi természetet a fogantatás pillanatában vette föl, és soha többé le **nem teszi**. Föltámadása után magával vitte emberi természetét, testét a mennybe, és a világ vége után is Krisztus emberi természetével együtt vesz részt az isteni hatalomban és dicsőségben. A két természet megmarad minden elegyítés nélkül. De mert a tényleges akarat állásfoglalás a személynek a műve, ezért a kettő egy személyben találkozik. Tehát Jézus emberi cselekedetei az isteni személynek a cselekedetei. Mert cselekedni a személy szokott, a személy felelős érte, a személynek (az) érdeme vagy a személynek a hibája az, amit ő mond vagy csinál. És Jézus emberi cselekedetei, azok az isteni Személynek a cselekedetei voltak.

Jézus szellemi életében – erre most megint nagyon tessék vigyázni, mert ez új – Jézus szellemi életében úgy éli meg az emberséget, mint mi. **Az ember történetiségét nem kerüli el. Ez térben és időben bontakozik ki.** Tehát ahogy én megszülettem, voltam kisgyerek, voltam amikor gügyögtem, voltam amikor csodálkoztam, voltam amikor kezdtem beszélni, voltam amikor kezdtem megtanulni a tárgyakra a nevét, voltam amikor kezdtem ragaszkodni, szeretni ezt vagy azt, és ugyanígy Jézusban is kifejlődött, mint a gyerekekben kifejlődnek a különböző képességek, Jézusban is így fejlődtek ki. Tehát Ő kicsi gyerek korában – bocsánat – embrió korában Ő nem volt mindentudó. Ő akkor, kérem szépen, egy pár sejt volt. Tehát történetiségében teljeseedett ki.

Ő mindég az Atyának a Fia. Nem a saját isteni természetével állt párbeszédben, hanem az Atyával. Mint ember, mindig az Atyától kapta a kinyilatkoztatást. Tehát Ő mindig tudta, hogy mit kell tennie. De hogy mit kell tennie, azt mindig az Atya mondta meg Néki részletekben. Nem az egészet! Mikor Jézus föllépett, akkor nem tudta, hogy Ő kereszthalállal fogja befejezni a megváltás művét. Sőt, amikor erre úgy rádöbbsent, akkor tette a kijelentést, hogy – mit is mondjak, hogy – *távolítsd el tőlem ezt az órát*, de aztán, mert ez volt az Atyának akaratára, hozzátette: *de én éppen ezért az óráért jöttem*, – az Olajfák hegyén – *ne az én akaratom legyen, hanem a Tiéd.* Tehát Ő mindig részletekben kapta meg Istentől, az Atyától a tennivalóit. Emberi életét és tudását az Atyától kapta, de ennek velejárója a történeti kibontakozás. Embersége egyre jobban felismeri azt a létállapotot, amely megvalósult Benne a megtestesülés **kor**. Egyre jobban behatol az Atya titkába – vigyázzunk – egyre jobban behatol az Atya titkába és **így** érti meg a saját Fiúságát. A teljességet a halálban és a feltámadásban kapja meg. Tehát az Atya akaratát a teljes egészében, az Ő (saját) hivatását teljes egészében a halálában és a föltámadásában érti meg.

Rahnernek van egy ilyen (műve): „*Az élet imádságai*”, és abban az Olajfák hegyén szenvedő Krisztushoz van egy litánia, és abban **az** van benne, hogy „*Olajfákhegyi Jézus, aki értetlenül is elfogadta Atyád akaratát*” – tehát nem értette, de elfogadta. És ezért mondja Szent Pál, hogy: „*a szenvedésből tanulta meg az engedelmisséget, és ezért magasztalta föl Őt Isten*”. Tehát Krisztusban az emberi pszichológia helyére nem lép be az isteni természet. Ő **a maga istenségéről teljesen lemondott**. A Szentírás szerint **kiüresítette önmagát**. A személyes egység semmit sem másít meg emberségén. Teremtmenyi tudatunkból a nemtudás soha nem tűnhet el. Tehát Krisztus emberségében is volt **tudatlanság**. Még Isten színélátásában is – ez a furcsa – Krisztus emberi tudása nem fogja megérteni a Szentháromságot. Emberi tudása. Mert az emberi tudás **nem** képes az Isten végső titkainak a megértésére.

Krisztus a földön – embersége szerint – úton volt a megdicsőülés felé. Egyénisége állandóan kibontakozóban volt – ez fontos –, mert Názáretből a Jordán partig amikor ment, akkor (is) kibontakozott benne – kérem szépen – az Ő egyénisége és hivatástudata. Bár minden tudást megkapott, ami küldetéséhez szükséges volt, de nem egyszerre mindent. **Az Ő története igazi emberi vállalkozás volt.**

Kedves Hívek, az utolsó befejező mondat: **az Atya Jézuson keresztül akarta magát kinyilatkoztatni.** Jézusban látható módon, látható alakban jelent meg a láthatatlan Isten. Isten nem semleges formában akarta magát megmutatni az embereknek, mint kívülálló, hanem mint hozzánk tartozó Valaki. Nem elméleti tudást akart adni Önmagáról, hanem úgy akarta Magát föltárni előttünk, mint aki hozzánk tartozik, köztünk van, velünk emberi nyelven beszél, és emberi nyelven mondja el mindazt, amit Isten Önmagáról elmondhat. És ez történt meg Jézus emberségével. És emberi módon történt meg. Teljesen emberi életformák között. Személyes közvetlen kapcsolatban. **Hogy nekünk ne csupán ismeretet adjon, hanem számunkra utat is mutasson, mégpedig szabad utat az Atyához.**

Amen

5. Urunk bemutatása (1992. február 2.)

Kiüresítette Önmagát. A Krisztus képek a történelem során. Krisztus megismerése.

Kedves Hívek!

A mai vasárnapra esik Urunk bemutatásának ünnepe. És ez valahogy, énnékem legalábbis, a kitűzött programomhoz nagyon jól jön, mert hiszen arról beszélünk, hogy Jézust szeretném,...

Jézust az embert,... bemutatni.

Az evangélium arról szól, hogy a kis Jézust föl vitték Jeruzsálembe a templomba, hogy bemutassák az Úrnak. Itt találkoztak Simeonnal is, aki megjövendölte a kisdetről, hogy **jel** lesz; jel, mégpedig olyan, amelynek ellene mondanak. És ez a Krisztus, akit én be akarok mutatni, mint embert, íme 2000 esztendő óta jel, amelynek ellene mondanak. Sőt talán még kiegészíteném azzal, hogy jel, amelyről egyszerűen nem akarnak tudomást sem venni. Nékünk ez a problémánk: – milyen lehet Az, Akinek személyében Isten belépett az emberi történelembe, amikor a végtelen Isten a véges ember sorsát magára vállalta... – mit mondjak, ha be akarom mutatni Jézust, azt a Jézust, aki emberré lett?

Itt kedves Hívek, az a nagy nehézség, hogy **Jézus emberi alakjáról mi semmit nem tudunk**. Sem a hagyomány nem őrzött meg róla semmit. Az evangéliumok vagy Szent Pál vagy valaki semmit sem jegyzett fel róla... hogy milyen termetű volt, általában milyen volt megjelenése, semmit. Talán annyit tudunk következtetni, hogy egészséges ember lehetett, mert hiszen sehol sem említik a Szentírásban, hogy beteg lett volna. Talán tudunk következtetni az Ő emberi alakára abból, hogy a szenvedésnek a kínjait és a terhét hogyan tudta viselni... De ez már csak ilyen következtetés, közvetett dolog, de közvetlenül biztosat **semmit** nem tudunk Róla. Ha pedig az egyéniségéről esik szó, akkor már feltűnő, hogy akik szemtanúi, társai, ismerői, hallgatói voltak, azok már **különböző** módon festik le Őt: még az evangelisták is más-más Krisztus képet rajzolnak. Nagy eltérés nincsen a szinoptikusok között, de azért Szent János- és Szent Pálnak a Krisztus képe egészen más, mint az evangelistáké (szinoptikusoké). Ezek nem más Krisztusról beszélnek, hanem ez a tény azt mutatja, hogy Krisztusnak az egyénisége, az alakja, az Isten-ember alakja annyira misztérium, annyira összetett, hogy sokféle oldalról nézhetem és közelíthetem. És ezzel bajlódtak – ezzel a közelítéssel – már az első nagy zsinatok: a niceai, az efezusi, a calcedoni zsinat, amely tárgyalta Krisztus istenségének és emberségének viszonyát. Amely nagyban vitatta, hogy Szűz Mária csak az ember-Krisztusnak anyja, vagy pedig Istennek, a második isteni személynek anyja. Főként a calcedoni zsinat fogalmazta meg, hogy Jézusban két természet van: isteni és emberi természet, és – most tessék vigyázni erre a két szóra – összevegyülés és szétválaszthatóság nélkül. Ez az „összevegyülés nélkül” azt jelenti, hogy **Krisztus isteni ismerete semmiféle hatással nem volt az Ő emberi ismeretére, és Krisztus isteni akarata semmiféle befolyást nem gyakorolt az Ő emberi akaratára**. Ezt a Szentírás úgy fejezi ki, hogy Krisztus kiüresítette önmagát, és mint második (isteni) személy, mint az Atyának a Fia, nem az Ő saját istenségéből merített, hanem mint Fiú, az Atyára tekintett, és mindig az Atyától kapta azt, amit tudnia kell, és az Atyától kapta azt az utasítást, amit tennie kell. Tehát ezért mondja: amit Atyámtól hallottam, amit Atyámnál láttam, hogy Atyám akaratát cselekszem... – ezért mondja, hogy „*Atyám, a munkát, amelyet rámbíztál, elvégeztem*”. Tehát **Ő az Atyától kapott mindent**, és Ő, mint ember kapta ezt az Atyától. Mert az Atya a Fiúnak nem adhat semmit, hiszen a Fiú az Atya képmása. De az ember-Krisztus az kaphat az Atyától, sőt csak az Atyától kaphat.

Itt is felvetődik azonban – Krisztusnál – ugyanaz a kérdés, mint amit az Oltáriszentségről annak idején mondtam, hogy az Oltáriszentségben Krisztus istensége és embersége van jelen.

De mondtam, hogy de vigyázzunk, kétféleképpen: a Tabernákulumban jelen van és – mondjuk – vár minket, de a Tabernákulumban nem tevékenykedik, (hanem) van. A szentmisében szintén jelen van Krisztus istensége, embersége az Eucharisztia ünneplésében, de a szentmisében Krisztus cselekszik. És ugyanez a dolog valahogyan az Úr Jézus személyében is – hát így – megnyilvánul. Volt idő, amikor a sztatikus, tehát az állapotát értjük, hogy van egy Krisztus, aki Isten is és ember is. És foglalkoztunk Vele, hogy Isten és ember. De nagyon sokan – és egyre inkább – foglalkoztak azzal, hogy nem arról a Krisztusról van szó, aki Van, hanem arról a Krisztusról van szó, aki közénk jött, köztünk élt, minket tanított, csodákat művelt, értünk szenvedett, és értünk, emberekért szállott le a mennyből és testesült meg Szűz Máriától. Tehát egy történelmi, egy cselekvő, egy dinamikus, egy értünk és velünk élő Krisztusnak az alakját kezdték keresni és nem Krisztusnak hogy van isteni természete és emberi természete... – mert ez csak tényeknek a megállapítása.

A II. Vatikáni Zsinat azt mondja – idézem –: „*Folyton-folyvást keressék a hittudósok, hogy egyre alkalmasabb módon közölhessék a tanítást a mai kor emberével*” – persze úgy, hogy a tétel és értelme ugyanaz maradjon. Én a múlt vasárnapon elmondottam az Anyaszentegyház tétéleit és értelmeztem azokat, amelyek Krisztusra vonatkoznak.

A Bibliából kielemezhető, hogy az őskereszténységéből két irányzat közelített Krisztus egyéniségéhez. Tehát két irányból. Voltak, akik az emberségen átülő isteni elemekből jutottak istenemberi mivoltának fölisméréséhez... Tehát Istenből indultak ki, és jöttek **lefele** Krisztusig, mindaddig a Krisztusig, ahol **Ő**, az **Ő** élete a mi életünkkel találkozott. Később a hozzánk leereszkedett, testet öltött, emberré lett Isten került előtérbe, azaz foglalkoztunk egy emberrel, Aki köztünk élt, akit Názáreti Jézusnak neveztek, néztük az **Ő** tanítását, kijelentéseit, csodatetteit, szenvedését, kereszthalálát, és ezen keresztül **fölfelé** haladva iparkodtunk eljutni odáig, hogy Krisztust megismerjük, mint az Atya egyszülött Fiát. Az emberségéből indultunk ki.

Tehát van **felülről lefelé vezető út**: Isten Jézus személyében és művében a legtökéletesebb módon nyilatkoztatta ki magát, hogy a szeretet útján viszonszeretünket elnyerje, isteni életébe kapcsoljon minket. Tehát Isten ereszkedett le hozzánk. **A másik út, hogy van az emberi lélek mélyén öntudatlanul élő megváltás utáni vágy**. Ez nemcsak keresztényekben, (hanem) pogányokban is megvan, minden népben megvan, és Jézus embersége az, amely ezt a vágyat maradéktalanul ki tudta elégíteni. Egyéniségünket csak Krisztus tudja teljes egészében Isten számára kibontakoztatni. Ezt az utat úgy nevezzük, hogy **üdv történelmi út**. Mert az első (út) Isten útja az emberhez, ez a más(od)ik pedig az ember útja az Istenhez – persze nem önmagában, hanem immáron Jézussal, mert az ember önmagában Istenhez nem közeledhet. Ez az utóbbi, ez a történelmiségnek az útja. Ez Jézus emberségének az **Ő** élete során történt kibontakozását tárgyalja. Jézus életének eseményeit állítja szépen sorba és vonja le belőlük a következtetéseket. A másik út, hogy milyennek látta a kor embere Jézust, milyen Krisztus-képet értelmeztek és milyen Krisztus-képet hát úgy rajzoltak maguknak és tiszteltek.

Szent Márk volt az első, aki evangéliumot írt, és Szent Márknál **Krisztus embersége** tűnik föl... és Krisztust, mint embert ábrázolja, Akiben azután fölismertük az Istent. **Szent Pál Krisztus istenségét hangoztatja**, és ugyanakkor emellett kiemeli, hogy ez az Isten emberré lett, nekünk társunk lett és velünk együtt élt, és mindenben hasonló lett hozzánk, a bűnt kivéve. Krisztus emberségének egyik legfőbb szentírói tanúja Szent Pál, aki azonban Jézus istenségéből indul, de **ugyanazt teszi Szent János** is, hogy: „*Kezdetben volt az Ige, az Ige Istennél volt,...*” de az isteni Ige emberré lett, övéi közé jött, köztünk élt, voltak akik befogadták, és voltak akik nem fogadták be **Ő**t. Tehát ezek (ők ketten) istensége révén közelítenek Hozzá, a másik, az evangelisták (a szinoptikusok) pedig az emberség felől. A szentatyák, **az ókor szentatyái szerint** kezdetben, az első századokban Krisztust úgy imádták az **Ő** (első) követői, mint **tanítót**, mint az Atya küldöttét, Aki az Atya tanítását, akaratát közvetíti az embereknek. Később a császárság korában, mikor már vallásszabadságot nyert a kereszténység, **akkor** – a császárt tisztelték valamikor a rómaiak istenként – és most a keresztények Krisztust a **császár fölé**

helyezett királyként Pantokratornak, tehát mindenekfölötti uralkodónak képelték, és egy olyan Krisztus-kép rajzolódott ki, amely Krisztust a mindenség királyának, urának képzelte, gondolta és rajzolta. Mozaikokon látszódik ez meg főként. **A középkor embere Krisztusban a Szenvedőt látta**, a szenvedő Krisztust és az alakuló szerzetesrendek ezt a szenvedő Krisztust keresték, mert valahogy úgy gondolták, hogy ez áll legközelebb hozzájuk. És a szenvedő Krisztus tiszteletére alakultak szerzetesrendek, és az emberek ekkor állították föl a keresztutakat. Ekkor indultak el a Szentföldre a zarándoklatok, és ekkor próbálták valahogyan Krisztus szenvedését az emberi szenvedéssel összekapcsolni, és az emberi szenvedést Isten akarataként, vagy az Istenhez vezető útként föltüntetni. Na most ezt a szenvedő Emberfia képet **enyhítette később a Jézus Szíve tisztelet**. Mert a Jézus Szíve tisztelet lényege az, hogy tiszteli Jézus **emberi** szívét; nem irántunk való isteni szeretetét, hanem Jézusnak, az **embernek** irántunk való szeretetét, főként az ember-Krisztusnak a bűnösök, az elveszettek, a gyengék, a szenvedők iránti szeretetét. Tehát – olyan – emberi melegséget próbáltak belevinni a Krisztus-képbe. A modernebb időben – talán vannak, akik hallottak róla, hogy – pl. **Teilhard de Chardin** próbált új Krisztus-képet rajzolni, **a kozmikus Krisztust**, hogy (azaz) minden Őáltala lett, minden Őbenne van, a világ fejlődik, tehát egy – ilyen – a világ fejlődését, a mindenség fejlődését irányító és kezében tartó Krisztus-képet próbált rajzolni. De hát aztán én kiírtam egy párat a mostani modernnek közül: a velünk szolidáris Krisztus, Aki szociális gondjainkat, szabadságvágyunkat, emberi méltóságunkat szívében viseli. Van olyan is – ez külföldön divatos –, hogy Jézus Istenünk és testvérünk. De hát gondolom, hogy fölösleges erről beszélnem, hiszen tessék elővenni az imakönyvet, az imakönyvben van litánia Jézus szent Nevéről, és ott föl van sorolva, hogy hányféle Jézus van: Jézus a mi Istenünk, Jézus ami Menedékünk, Jézus erős Isten, Jézus irgalmas Isten, ... és száz- és ezerféle módja van, ahogy Jézushoz közelíthetünk. Mert **Jézus Krisztus személye**, emberi személye, embersége az isteni személlyel való azonossága miatt **az emberi értelem számára kimeríthetetlen**. Egy a fontos: hogy bármilyen részlet emelek is ki, az mindig összhangban legyen az egészszel, és összhangban legyen az Egyház tanításával.

Tehát mindezek a tulajdonságok valóban elmondhatók Jézusról, de Jézus mégis sokkal több, mint amit mi mondani tudunk Róla. Ezek a próbálkozások helyeselhetők, gazdagítják a Krisztus-képet. És mindenkinek joga van választani egy Krisztus képet – hogy ő milyennek akarja látni, vagy öhozzá melyik Krisztus áll legközelebb.

Kedves Hívek! Néha szoktam mondani úgy a magam gondolatait, vagy mondjuk úgy, viszonyomat. Én lektoráltam egy könyvet (magyar fordítást), ezt a „**Minden-napok imádság**”-át. **Rahner írta**. És ő ebben olyan nagyon jól rámutatott, hogy Jézus mindig az Atyától kapta az utasításokat, és sokszor olyanokat, amelyeket **Ő emberi** értelmével nem tudott teljesen átlátni. És van egy – ilyen – litániája: „*Az Olajfákhegyén szenvedő Krisztusról vagy Krisztushoz*” szóló litániája, amelyben van egy kitétel, hogy: „**Olajfákhegyi Krisztus, Te, Aki értetlenül is elfogadtad Atyád akaratát...**” Ezt ő alapozza arra, hogy: „...*ne az én akaratom legyen, hanem a Tiéd...*” „...*Atyám, múljék el tőlem ez a pohár...*”. Szóval erre alapozza. És valahogy énnékem – hát persze, az ember öregszik, különböző bajok, fájdalmak gyötrik – és énhozzám – mondjuk – ez a Krisztus kép áll most úgy a legközelebb: hogy értetlenül is elfogadni Isten akaratát. **Ne akarjam** Istent mindenben megérteni, **mert nem fogom**. Krisztus sem értette meg mindig **mindenben akkor, amikor benne volt**. Hát én is tanuljam meg elfogadni a magam nehézségeit, még akkor is, ha nem látom be azt közvetlenül, hogy ez Istennek az akarata, hogy ez Istentől függ. De értetlenül is fogadjam el és vállaljam akár még csak a halált is, bármennyire (is) ellentmond az emberi természet igényének, vagy ellentmond az emberi értelem – hát – elgondolásának.

Az Egyház tanítóhivatalához kell alkalmazkodnunk Szent Pálnak a lelkületével, aki hirdette, hogy „*Uramnak, Jézus Krisztusnak ismeretéhez mértén mindent én egyszerűen csak hátránynak tartok...*”. Nála Krisztus ismerete **nem cél** volt, hanem **eszköz**. **A cél Krisztus elnyerése és a**

hozzá való tartozás; azért akarta Jézust jól megismerni, hogy jobban **tartozzék Hozzá**. És a mi hitünknek a lényege Krisztus személyének elfogadása. És ezért mondjuk azt, hogy én nem hiszek Jézus Krisztus**nak**, hanem én hiszek Jézus Krisztus**ban**, az **egész** Krisztusban, noha értelmemmel csak részletet tudok belőle felfogni...

Hát, kedves jó Hívek, így alakítsunk mi magunknak Krisztus-képet. Akkor talán közelebb férkőzünk Hozzá és jobban megértjük Őt.

Amen.

6. Jézus jobb megismerése. Hogyan lássam én Krisztust (1992. február 9.)

Történeti személy, testtel és lélekkel. Az emberi megszentelője. Az egész világ Megváltója. A Megnyilatkozó és a Rejtőző. Válaszom a Szeretetre: emelt fővel az egész életem.

Kedves Hívek, a megkezdett sorozatot folytatnám...

Eddig arról volt szó, hogy mit tanít az Egyház Jézus istenségéről és emberségéről. És elmondottam múlt vasárnap azt is, hogy hogyan nézte, vagy hogyan látta az Egyház (az) idők folyamán Krisztust, milyen szempontból nézte, – és főként – milyen szempontból fordult feléje. Ma azt szeretném elmondani, hogy én – ez egyéni vélemény, de az Anyaszentegyház tanításával teljesen megegyezik – , hogy én hogyan nézek Krisztusra, és én hogyan lássam Krisztust.

Az első dolog az, hogy **Jézus történeti alak**. Ez nem azt jelenti csupán, hogy Ő valóban élt, hanem jelenti azt is, hogy a történelem keretében, a történelem törvényei **szerint** élt közöttünk, tehát **emberként** élt. Kortársai pl. pontosan leírták, hogy mikor és hol született, hogy Názáretben nevelkedett, Tibériusz idejében kezdte meg nyilvános működését Galileában és Judeában. Hogy Poncius Pilátus helytartósága idején feszítették keresztre. Ezek alapján nyugodtan ki lehetne tölteni Jézus számára egy személyi igazolványt és munkakönyvet is. Amit Róla írtak, – a kor szokásairól, politikai, földrajzi, néprajzi dolgokról – azokat az archeológia utólag mind pontosan igazolta és bizonyította. Ő nem mitológiai alak volt, hanem **egyedi, történelmi személy**.

Jézusnak valódi emberi teste volt... – kedves Hívek, e körül nagy viták zajlottak az Egyház első századaiban –; hogy valódi emberi teste volt, született, anyja lett, bepólyálta, Simeon a karjaiba vette. Leírták, hogy Jézus elfáradt, éhes volt, sírt, elaludt, megkínózták, kivégezték, eltemették. Tehát ehhez szükséges volt, hogy Neki teljes értékű emberi teste lett légyen.

Jézusnak volt emberi lelke. Erre már jobban vigyázzunk, mert vannak többen, akik úgy gondolják, hogy Jézusnak volt teste, de a lelkét pótolta a második isteni személy. Hát nem! Nem a második isteni személy volt az ember Jézusnak a lelke, mert különben Jézus csak állati testet vett volna fel Szűz Máriától, egy lélektelen testet, ami nem igaz. Sőt Jézus maga mondja, hogy „*megrendült az én lelkem*”, az Olajfák hegyén pedig: „*Szomorú az én lelkem*”. A Kálvárián: „*Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet*”. Volt emberi akarati és érzelmi világa. Volt Ő engedelmes, volt alázatos, volt szelíd, de volt haragos is. Emberi természete egylényegű a miénkkel. – Tehát Jézus isteni természete egylényegű az Atyával, emberi természete egylényegű a miénkkel. – Ő úgy élt, mint mi, de emberi lelkét átjárta az Isten, és Ő mentes volt az eredendő bűntől. Isteni hatalmát olykor az Atya utasítása szerint mutatta meg. Ő az Atya utasítása szerint járt a vízen, vagy változott el a Tábor hegyén színében, vagy végezte a csodáit.

És mostan érkeznék én el – kedves Hívek – az én mondanivalómnak a lényegéhez. Mi valójában egy kissé torz képet adtunk Krisztusról. Mi mindig az Ő istenségét hangoztattuk. A litániák is Jézus istenségét emelik ki, imáink is. Magam is úgy éreztem, hogy embervoltát ha hangsúlyozom, akkor egy kicsit mintha degradálnám, tehát egy kissé leszállítanám arról a méltóságról, amely Őt megilleti. És ez **nagyon nem jó**. Mert Isten a világot nem a második isteni személyért teremtette, hanem a megtestesülésért. **A teremtés célja Krisztus megtestesülése, embersége volt.** Akkor érkezett el az idők teljessége, mikor az örök Ige emberré lett.

Tehát Isten Jézus emberségében akart megmutatkozni a mi számunkra. Tehát Isten számára az **nagyon** fontos volt, **lényeges** volt Krisztusnak az embersége. Benne akarta megmutatni, hogy milyen Ő mihozzánk, és hogy mit vár Ő mitőlünk. Benne eljegyezte magát az emberiség minden problémájával, mert Jézus ezeket magára vette. És Jézusban nyert áldást az egész emberiség minden törekvése, amely igazságra és jóságra irányul.

Jézus nem ünnepi látogató volt ebben a világban. Jézus nem színészként érkezett – már úgy értem a színészt, hogy a színész amikor színpadra lép, akkor elmond egy bizonyos szerepet, amelynek már előre tudja a végét. Jézus nem tudta a végét –. Ő végigélte az életét és nem **lejátszotta** az életét. Néki ez a világ volt az otthona. Így mondja a teológia, hogy Jézusnak az egész élete üdvtörténeti esemény. Mindez, amit magára vett, az részesült a megváltásban. Erre is ügyeljünk, mert mi a megváltást leszorítjuk általában csak az emberi léleknek a megváltására, az emberek megváltására. Nem igaz! **Jézus az egész Világot váltotta meg** – főként Szent Pál ír erről. Az emberi sors vállalásában benne volt a mindennapi munka, az egymásért való felelősség. És amikor Krisztus családban élt a názáreti környezetben, akkor **azt** szentelte meg, ami az emberiség nagyobbik részének idejét és érdeklődését kitölti. Tehát a **mi életünket**, a mi mindennapjainkat, a mindennapi elfoglaltságainkat szentelte meg Jézus.

Amit Isten méltónak tartott magához, az mind tiszteletreméltó, annak rendeltetése van. És ezért **valljuk**, – kedves jó Hívek, erre most nagyon tessék figyelni, amit most mondok – valljuk, hogy akik az igazságot keresik, és lelkiismeretük szerint indulva egész odaadással vállalják emberi hivatásukat, azok benne élnek a megváltás rendjében. Hogy valaki az Egyház keretébe tartozik, az egy többlet, mert élhet a szentségekkel, a kegyelemeszközökkel. De a negyedik kánonban, annak a prefációjában azt mondjuk, hogy „*amikor az ember elvesztette barátságodat, segítségére sietél, hogy minden Téged kereső Rád találjon*”. És amikor a II. Vatikáni Zsinat elismerte Krisztus Egyházának pl. a protestáns egyházakat is, akik az apostoli hitvallást vallják, ezen az alapon tette. Hiszen minden szeretetünk – Krisztus szava szerint – , amelyet felebarátainkkal gyakorlunk, az magára Krisztusra vonatkozik és Őreá irányul. És ami Krisztusra irányul, az nem maradhat Istennél visszhangtalan.

Jézus embersége és élete tükrözi Istennek a világhoz való viszonyát. Jézusban – kedves Hívek – két határpont van. Az egyik, amikor Ő megérkezett ebbe a világba. Azt mondja a Szentírás, hogy „*kiüresítette önmagát*”. Másodszor, Krisztus a földön az embersége szerint úton volt a teljesség felé: vállalja az Atya megismertetését, megdicsőítését és az emberekkel való szolidaritást, átadja magát az Atyának, és emberségét egyre jobban bevonja ebbe az önátadásba. Engedelmessége által egyre tökéletesebbé válik. Végül a halálban a teljes önátadásban éri el a teljességet. Tehát megérkezett hozzánk egy ember-Krisztus, aki kiüresítette önmagát, élt egy emberi életet itt a Földön, és elhagyta ezt a mi világunkat, mégpedig a teljességben, Isten előtti teljességben.

És ezért Jézusnak az emberi élete a mi számunkra rendkívül jelentős. Sőt talán azért lett Ő emberré, hogy hozzánk közelebb kerüljön. Mert Isten így jobban tudott szólni hozzánk, emberi nyelven tudott szólni hozzánk, nem mennyei, túlvilági szózatként. Isten emberi formák között nyilvánítja ki önmagát, és akkor – sajnos – egyúttal el is rejtőzik. Erre mondjuk úgy példát tudok mondani, hogy Jézus elrejtőzik az Oltáriszentségben a kenyér és a bor színe alá. Elrejtőzik. Csak a hitünkből vagy a hitünkkel tudjuk megragadni, hogy ez az Ő Teste és az Ő Vére, és Ő jelen van testestül, lelkestül, **személyével együtt.**

Csak a hit szemével ismerjük fel Krisztusban a Fiút, de ez adja a mi reményünket is. Mi is magunkban hordozzuk a megváltottság állapotát, az istengyermekséget, de ezt mi nem tudjuk magunkban megtapasztalni, hanem csak a kegyelmi élet rejtettségében bírjuk ezt. Tehát ezért senki ne várja önmagától, hogy valamilyen érzés, valamilyen lelkesedés vagy túlfűtöttség vagy nem tudom túlárado szeretet ömlik el benne Isten iránt. Nem! Mert Isten mindig rejtve marad előttünk mindaddig, amíg meg nem jelenünk előtte és színről színre nem látjuk Őt. Ahogy Krisztus embersége rejtette az istenséget, ugyanúgy a mi Istenről való tudásunk is rejtett tudás.

Olyan, hogy ebben nem látjuk, nem tudjuk megragadni, megfogni Istent. (Zárójelben:) Szennay Andrásnak van egy könyve: a rejtőző Istenségről.

És itt tűnik ki – kedves Hívek – az ember igazi nagysága, mert én „nem” a jócselekedeteimmel, „nem” az imáimmal, „nem” a szentségekhez való járulással, hanem **én egész életemmel válaszolok a hozzám közeledő Isten jóságára**. Krisztus is ezt tette. Persze, hogy a szentségek, a szentmise, az imádság: ezek segítenek minket, ezek kegyelem kiesdeklő erők vagy kegyelmet szerző erők. De az Istennek én a választ az **életemmel** adom. Azzal is, ha fölszállok a villamosra, vagy elmegyek a Közértbe, vagy végzem mindennapi munkámat, vagy fekszem a betegágyban: én ezzel adok választ Istennek. Krisztus is ezt tette. Ezért mondja Szent Pál, hogy *Krisztusban látható alakban jelent meg közöttünk a láthatatlan Isten, hogy megmutassa, hogy hogyan kell minékünk élni és hogyan kell az Ő szeretetét fogadnunk*. Ezzel a hétköznapi válasszal épül Isten országa és én **ezzel a válasszal** épülök **bele** ebbe az országba. Akkor is, ha ebből én semmit nem érzek.

De nekünk is haladnunk kell a tökéletesebb megismerés és fölismerés felé. Tehát, amikor én hallgatom a prédikációt, hallgatom Krisztus és az Egyház tanítását, akkor a megismerés és a felismerés felé **haladok**, hogy ezzel a felismeréssel lássam meg vagy találjam meg a tapasztalatilag előttem rejtőző Istent, Aki Krisztusban akarta megmutatni önmagát. Így juthatunk el a teljességhez a mindennapi munkánk révén, legyen az akár emberek gyógyítása, legyen akár szennyesnek a mosása vagy takarítás.

Nem szabad állandóan lehorgasztott fejjel járnunk. Mi nem panaszkodásra születtünk erre a világra. Mióta Krisztus megváltott minket, nekünk emelt fővel kell járnunk, és emelt fővel kell várnunk. Tudatában kell lennünk annak, amit **Babits Mihály** fogalmazott meg szépen „**Zsoltár férfi hangra**” című versében (szabad idézet):

*„Tudod, hogy érted történnek mindenek – Mit búsulsz hát?
...érted van minden... ..., a te bűnös lelkedért!
....Az Istent sem értheti meg,
aki téged meg nem ért.
A te kedvedért alkotott mindent...
Mert ne gondold, hogy annyi vagy, amennyi látszol magadnak”*

Tehát ne tapasztalatodra, érzéseidre építs, több vagy annál. És ezt a többletet a hitben kell meglátnom és valahogyan megértenem, hogy át is tudjam ezt élni, és annak megfelelően tudjam önmagamot megismerni.

Azt mondja, hogy „*Az Istent sem értheti meg az, aki téged nem ért meg*”. De kérdem: én megértem magamat? A bennem végbemenő kedélyhullámzásokat, én megértem? Aligha. Csak úgy tudom magamat megérteni, hogyha próbálok megérteni Jézust: Jézusban megértem az embert és Jézus emberségében felismerem saját magamat, a saját magam problémáit, és így fogom fölismerni az Atyát és így juthatok az Isten megismerésére is.

Amen.

7. Jézus emberi tudása és öntudata (1992. február 16.)

Az ismeret fajtái. A fejlődő ember-Krisztus. Nézzük hitünk egészét! „Adagokban kapta”.

Kedves jó Hívek! Akkor folytatjuk megkezdett elmélkedésünket, amelynek a címe: Jézus emberi tudása és öntudata.

Szeretném előre (is) figyelmeztetni a Híveket, hogy én nem fogok tudni adni megfelelő (átfogó) ismeretet vagy eligazítást. De amit elmondok, amelyeket elfogadhatunk tényként, mint az Egyháznak a tanítását – nem, mint összefüggő egészet, de részleteket, – azokból elég sokat tudunk meríteni a magunk számára. És a magunk életének egyes fázisaiban tudunk abból erőt és bátorítást meríteni. Ezért tessék ezt figyelni. És mindig vissza-visszatérek az alapokra, hogy azok mindig bizonyosabbak legyenek előttünk.

Tehát Jézus Krisztussal, az emberrel a krisztológia foglalkozik. A teológiának van egy – ilyen – fejezete, a krisztológia; Krisztussal, tehát a megtestesült második isteni személlyel való ismerkedés, vagy az erről szóló tanítás; tehát Krisztusról, az emberről. Ennek alapját megvetette – erről már szoltam, ezzel is kezdtem – a niceai, az efezusi és a calcedoni zsinat. Ezek már annak idején szóba kerültek. A lényeg belőlük, hogy Jézus Krisztus valóságos Isten és valóságos emberi természettel rendelkező egyetlen személy, mégpedig a Szentháromság második személye. A két természet össze nem vegyíthető és el nem választható. Krisztus természete egylényegű az Atyával, mert Ő az Atyának Fia: a második isteni személy. De ugyanakkor emberi természete egylényegű a miénkkel. Ezek a klasszikus krisztológiának az alaptételei.

De mi nem tudunk ezekkel tulajdonképpen mit kezdeni, mégpedig két okból:

Először azért, mert ezek misztériumok, ismert dolgok, ismeretet adnak, megmondják, hogy Krisztusban két természet volt: az isteni természet és az emberi természet. De megértésük – az előttünk örök titok marad, mert misztérium: ezek már Isten körébe tartozó dolgok.

A második nehézség az, hogy Jézusnak, mint embernek ismeretvilágáról, tehát ismeretéről az Egyháznak nincsen semmiféle – ilyen – hittétel jellegű megállapítása. Tehát az Egyház ezt a kérdést nyitva hagyja. Óriási irodalma van. Kezdetől fogva vitatkoztak ezen a teológusok. Hát én úgy a legvégső, tehát a jelenlegi helyzetet próbálom majd ismertetni, lehetőleg egyszerűen. De ugyanakkor az a nagy baj, (hogy)ha én Jézusnak erről az emberi ismeretéről akarok beszélni, akkor énnekem (először) a fogalmakat kellene tisztáznom.

Hányféle tudás van? Az iskolában találkozok az ember ezzel a kérdéssel, amikor tanít. Én egy kissé komikusnak is tűnő, de egy megtörtént esettel tudnám ezt megvilágítani.

Én több, mint 6 évig laktam a Központi Szemináriumban, miután Debrecenből eltávolítottak. És a szomszédomban lakott Radó Polikárp professzor, aki egyik legnagyobb teológusunk volt. És minden esténket együtt töltöttük. És ő mesélte énnekem, hogy tulajdonképpen hogy is áll ez a dolog.

Elmondotta, hogy öneki halvány fogalma sincs a geometriáról. Úgy nem volt neki fogalma róla, hogy az komikus. Hogy pl. egyszer kérdezte, hogy mit tanítasz. Mondtam neki, hogy valószínűségszámítást. Azt mondja, hát abba mi tartozik. Mondom, hogy pl. egy 32 lapos kártyából mi a valószínűsége annak, hogy én két húzásra kihúzom a piros királyt. Most erre Radó Polikárp válaszolt. Azt mondja, hogy: „*Micsoda ostobaság, hát van másfajta kártya, mint lapos?*” Tehát meg sem értette, hogy miről van szó, csak azt, hogy a kártya lapos e vagy nem.

Na de hát itt másról van szó. Ők mint bencés diákok vagy mint bencés jelöltek, Pannonhalmán tanultak, de a győri gimnáziumban kellett vizsgázniuk. Radó Polikárpnak

szédületes memóriája volt, és ő szórul-szóra megtanulta a trigonometria tankönyvet. Az érettségén ebből húzta ki a tételt. És a tanár – segíteni akarván – már előre a táblára fölrajzolt egy háromszöget, annak a csúcsait meg is jelölte, de nem úgy, ahogy a könyvben volt jelölve, nem olyan sorrendben. Na most Radó Polikárp elkezdett felelni. De hát látszott rögtön, hogy minden zavaros. Hát ő beszélt nem tudom milyen szögről, felsorolta a szög szárán levő két betűt, meg a szög csúcsát, de az nem egyezett azzal, ami a táblán volt. Ideges lett a hangulat – mondja ő – és az elnök megkérdezte tőle: „Tudja, hogy mit mond?” A válasz ez volt: „De az(t) csak persze hogy tudom, én azt mondom, ami a tankönyv 37-ik oldalán van”. – „Mondja, de érti, hogy mi van ott?” – „Azt, ja azt nem, de ami ott van, azt én megtanultam”.

Szóval valamit ismerhetek, valamit megtanulhatok, valamit tudhatok, valamit érthetek. Van valami, ami énbennem – olyan – életszerűvé válik. És esetleg hogy (ez) az én személyemre vonatkozik, akkor lehet ez öntudat is. Tehát az emberi ismeretnek a különböző formái annyira változatosak, hogy mostan, amíg ezek a fogalmak nincsenek tisztázva – de nem is lehet tisztázni őket? –, hát addig nehéz beszélni Jézus emberi ismeretéről, és emberi öntudatáról. Mert nincs meg hozzá a megfelelő fölszerelésünk, hogy ezekről világosan szóljunk.

A klasszikus teológia ott van bajban, hogy az emberi tudás és emberi öntudat az szellemi tevékenység, de ez csak az emberi testhez kapcsolódva működhet. Pl. ha az ember alszik, akkor fiziológiailag nincsen olyan állapotban, hogy tudatánál legyen. Valakit fejbevágnak és elájul, akkor – kérem – nem tud gondolkodni. Ha valakinek agydaganata van, és az már nagyon nyomja az agyat, vagy esetleg valaki sérült aggyal születik, az nem tud gondolkodni. Tehát ép embernél a lélek, az emberi szellem csak úgy tudja az emberi szellemi tevékenységet, az ismeretet, a szabad akaratot, az érzelmeket, csak úgy tudja gyakorolni vagy megélni, hogy azok az ép testhez kapcsolódva működnek. Na mostan ebből következik, hogy viszont ezek a bizonyos testi szervek, fiziológiai tényezők, ezek az ember élete során kialakulnak, fejlődnek. Világos, hogy más egy embrió, amely nem tudom, pl. 16 sejtből áll, más az embrió, hogyha már emberi alakot öltött az anyaméhben, más amikor e világra jött, más amikor növekszik, más amikor fölserdül, más amikor tapasztalatokkal rendelkezik. Tehát az emberi test fejlődik. Tehát az, amibe a lélek bele van ágyazva, amit a lélek fölhasznál, az fejlődő valami, alakuló valami. És ettől az alakulástól függ, hogy a léleknek milyen a fölismerő vagy megismerő képessége. Tehát a fejlődés foka szerint alakul az emberi tapasztalat (ismerete és) tudása.

Másrészt a Szentírás szerint Jézusnál ez (meg)tapasztalható. Pl. Szent Lukács azt mondja, hogy Jézus hazament 12 éves korában a szüleivel, és növekedett bölcsességben. Tehát Jézus bölcsessége, szellemi ismerete, az növekedett. A Zsidó Levél pedig (azt mondja), hogy Jézus megtapasztalta, hogy mi a szenvedés, és a szenvedés**ből** tanult engedelmisséget. Tehát Jézus, amikor szenvedett pl. a kereszttúton vagy a keresztfán, akkor tanult. Tehát az ismerete gyarapodott. Tehát fejlődött.

Ugyanakkor most a mérleg másik serpenyőjébe megint két szentírási idézetet mondok: János evangélista szerint Jézus tudta, hogy az Atya mindent az Ő kezébe adott. Tehát tudta, hogy az Atya az Ő kezébe adott mindent, tehát Ő uralkodik mindenben. Vagy a kolosszei levél szerint (Jézus tudta), hogy benne rejlik a tudomány és a bölcsesség minden kincse. Na tessék ezeket most összeadni és igazságot tenni köztük, hogy melyik az igazi. Kb. a megoldás az volna – én szerintem –, hogy Jézus a feje az egész teremtésnek, az üdvözülteknek és az angyaloknak is. De akkor többet kell tudnia, mint amit tudnak az üdvözültek, akik Isten színelátására jutottak, és többet kell tudnia, mint az angyaloknak, ha feje ezeknek. Na jó, de nincsen megmondva, hogy mikor. **Akkor** kell többet tudnia – mondom én –, amikor Krisztus elérkezett a teljességhez, de nem amikor kisgyermek korától fogva növekedett, fejlődött, alakult, hanem mikor ez az alakulás befejeződött, a kereszthalálkor és a feltámadáskor. És akkor jött el Krisztus teljessége, akkor lett – mondjuk úgy – emberi tudásában is mindezeknek a feje és uralkodója.

(Azokat) a legújabb nézeteket akarom csak elmondani most röviden, amelyek a következő – ilyen – elgondolást – hát – helyezik az ember elé: hogy **Jézus ember akart lenni**. Nem

valamilyen szuperember, s nem valamilyen Übermensch, hanem ember, olyan, amilyen mi vagyunk, akik ép, egészséges emberek vagyunk. Joggal föltételezhetjük, hogy Benne ugyanazok a lélektani törvények működtek, amelyek minden ép emberben érvényesülnek, mert ez az emberi természethez tartozik. A méhen belüli magzatban nincsenek meg azok a fiziológiai föltételek, amelyek lehetővé tennék, hogy a magzatnak öntudata és küldetésstudata legyen. Tehát Krisztusnak, az embernek mindig megvolt az öntudata és a hivatástudata? Nem! Akkor volt meg, amikor a hozzá tartozó fiziológiai képességei Őt erre alkalmassá tették. És a fiziológiai képességei pedig szabályszerű fejlődési folyamaton keresztül teljesebben ki.

Jézusnak megvolt az Istenfiúsága létének első pillanatától kezdve, tehát (már) Szűz Mária méhében. Akit ő fogant, az Isten Fia volt. Na jó, de ezt... – hogy Ő Isten Fia –, ennek a szubjektív megtapasztalása Krisztus részéről, hát ennek hiányoztak az emberi föltételei. Ő az volt, de Ő erről mit sem tudott, nem is **tudhatott**, hiszen az emberi lélek anyagba ágyazott tényező. Jézus isteni személye itt azért nem juthat előtérbe, – tehát vigyázzunk, Jézus isteni személye, tehát a személy, mert Jézus személy szerint Isten volt, a Második Isteni Személy – ez azért nem juthat előtérbe, mert az ismeret, az öntudat, az a természettől függ, és nem a személytől. Az, hogy a természettől függ, ez azt jelenti, hogy az embernek megvan az a természete, hogy pl. tanulni tud. Elérkezik ahhoz a korhoz, amikor azt mondjuk, hogy iskolaéretté válik a gyerek. Elérkezik ahhoz a korhoz, amikor alkalmas arra, hogy – bizonyos, hát – elvontabb fogalmakkal megismerkedjék és azokat megtanulja. Mert ilyen az ember természete. És nem a személy szerint! Nem azért lehet valakinek trigonometriát tanulni, mert őt így Lacinak vagy Jánosnak vagy Péternek hívják, hanem azért, mert ő ember, és az ő emberi szellemi képességei alkalmasak arra, hogy ezt a tantárgyat megértse és megtanulja. Tehát az ismeret nem a személytől függ, hanem a természettől.

Tehát Jézusnak volt emberi természete. És az Ő emberi ismerete az Ő emberi természetétől függött és nem az Ő isteni személyétől.

Jézus öntudata arra irányult elsősorban, hogy Ő az Atya Fia, és Ő mindent az Atyától kap. Tudniillik a második isteni személy az Atyának képmása. Tehát az Atya önmagát adta a Fiúban és ez az önmaga ismerete személyesült meg a Fiúban. Tehát a Fiú mindent az Atyától kapott. És ez jelenti az Ő istenfiúságát, vagy istengyermekségét. Az emberi tapasztalaton túl Ő neki minden ismerete az Atyától származik. De hogy az Atya hogyan adagolta néki ezeket az ismereteket, az már az (egyéni személyi) fejlődésbe illeszkedett bele.

Itten egy pillanatra annyiban szeretnék megállni, hogy aki a Szentírást olvassa, sose álljon meg egy-egy történetnél vagy egy parabolánál vagy egy eseménynél, hanem lehetőleg arra törekedjék, hogy az egészet lássa. Az egészet lássa: pl. lássa meg az Urunk színeváltozásánál, lássa meg azt, hogy Jézus elváltzott színében a Tábor hegyén, de amikor lejöttek, **akkor** kezdett Jézus arról beszélni, hogy az Emberfiának szenvednie kell. Én merem azt állítani, hogy a Táborhegyen az Atyával „beszélgettek”, az Atya Jézusnak tudomására hozta, hogy Tenedek szenvedéssel kell megváltanod az embereket. S ettől kezdve Jézus folyamatosan mindig emlegette az Ő szenvedését, azelőtt nem. Tehát vannak bizonyos pontok, ahol én nyugodtan megállhatok, és nyugodtan mondhatom: na itt van ni, hogy az Atya mit mondott Nekí. És Jézus fölment a hegyre imádkozni, és egész éjjel fönt a hegyen imádkozott. No mit mondhatott neki az Atya? Hogy Te vagy az én kedves Fiacskám, én küldtelek Téged és légy jó, és csináld meg, amit én... Nem! Közölte Vele mindazt, ami a megváltáshoz szükséges, hogy mi az Ő tennivalója, mi az Ő mondanivalója. Az Atya határozta meg, hogy a naimi ifjút Te föl fogod támasztani, Jairus leányát föl fogod támasztani, ezeket meg fogod gyógyítani. Ezeket az Atya mondta meg Néki! Mert különben azt mondanánk, hogy Krisztus személyválogató: hogy na téged meggyógyítalak, téged pedig hagylak. Hát ez nem megy. Ő azt tette, amit az Atyától kapott, amire az Atya Őt utasította. És az Atya Őt nem azért küldte, hogy (csak) csodákat műveljen, hanem (hogy) azokkal a csodákkal – hát – **erősítse meg küldetésének természetfölötti voltát.**

Nem egyszerre kapott meg mindent, hanem adagonként. A kapott ismereteknek van történelmi sorrendje: mikor mit. Pl. az Olajfák hegyén tudta meg Jézus, hogy kereszthalállal kell meghalnia. És azért mondta: ha lehetséges, múljék el ez a pohár. Mert félt tőle! És Jézus mert így a történelem folyamán, tehát az egymásutániségben kapta, ezért Jézus a mi történelmünkben **élt.** Tehát hogy Jézus történelmi alak, nemcsak azt jelenti, hogy igenis Ő itt a földön élt, Augustus császár idejében, született, stb... Nem! Hanem (azt is, hogy) Őbenne a mi emberi életünk történelemszerűen zajlott le és alakult ki. És így válhatott Jézus történetivé, és az Ő ismeretvilága és öntudata is történelmi jellegűen alakult ki. Több teológus tanítja, hogy Jézus **egész** élete folyamán részese volt ennek a fejlődésnek. Tehát nem mondhatom, hogy 32 éves korában ez megállt. Nem! Mindvégig tartott. **És így a teljességet Jézus csak a halálakor és a föltámadásában kapta meg.**

Most, kedves jó Hívek, hogy mindebből mi következik a mi számunkra – mert ez így egy – ilyen – elméleti eszmefuttatás volna, ha ennek nem lenne következménye az én vallási életemre – , és hogy milyen következményeket jelent ez nekem, milyen segítséget nyújt nekem, milyen problémákat old meg énbennem, arról majd a következő alkalommal fogunk beszélni.

Amen.

8. Jézus akarati és érzelmi életéről (1992. február 23.)

Az akarat szabadsága. És kötöttsége: a szeretet. Az érzelem. Helye emberségemben, Istenhez való viszonyomban.

A mai napon szeretném befejezni a mondanivalóimnak egy részét, és csak majd azután térek át saját magunkra, úgy hogy a mai elmélkedésnek a címe a következő: Jézus akarati és érzelmi élete. Ebben nem is annyira Jézusnak az akarati és érzelmi életével foglalkozom, hanem inkább az akarat(nak) és az érzelemnek az elemzésével, (azaz) hogy az kicsoda, mert mi eléggé – hogy úgy mondjam – úgy nehezen igazodunk el ezekben a kérdésekben. És ezért inkább ezt a fejtegetést tessék – úgy – jobban megfigyelni.

Tehát az emberséghez tartozik az **akarat szabadsága**. Az akarat szabadsága abban áll, hogy az ember bizonyos esetekben, bizonyos külső és belső kényszer ellenére képes magát elhatározni és a szerint cselekedni. Mégpedig a következőkben:

- először, hogy cselekedjek-e vagy ne,
- másodsor, kérem szépen, hogy ezt vagy azt tegyem,
- és a harmadik, hogy a jót vagy a rosszat válasszam.

Tehát a szabad akarat három dologban nyilvánul (meg),

- hogy cselekszem-e vagy nem – tehát itt a közömbösségről van szó –,
- hogy melyiket választom a lehetőségek közül,
- és a harmadik, hogy a jót vagy a rosszat választom-e... persze amikor azt mondom, hogy a rosszat választom, akkor az azt jelenti, hogy az az én számomra kedvező...

Az ember szükségkép keresi a maga javát. Hogy nekem mi a jó, azt sokszor az ösztönöm fogja eldönteni, ösztönösen érzem. Pl. mondjuk egy fuldoklónak az a jó, hogy ő megmeneküljön, ezért ösztönösen belekapaszkodik akármibe, még a szalmaszálba is, mert az ösztöne diktálja. Tehát ilyenkor a szabad akarat tulajdonképpen nem is játszik szerepet. Itt nincs választás. De ha énnekem egyszerre több jó áll rendelkezésemre, akkor én a több közül a nekem megfelelőbbet választhatom. És itt már **én** döntöm el állásfoglalásomnak a módját. És ez azt jelenti, hogy az én akaratom ebben a döntésben szabad.

Jézus ilyen emberi szabadakarattal rendelkezett. Pl. előfordult, amikor azt mondta, hogy „nem megyek föl Jeruzsálembe veletek az ünnepekre”, de három nap múlva meggondolta magát, miért miért nem, és mégis fölment. Nem akarta elfogadni pl. Jézus az epével és ecettel kevert italt, nem akarta megízlelni a kereszten. Avagy pedig hát különösképpen különbséget tesz a saját akarata és az Atya akarata között. Azt mondja, hogy „*nem azért szállottam alá a mennyből, hogy a magam akaratait teljesítsem, hanem az Atyáét, aki küldött engem*”. Tehát van választása, hogy a saját akaratait vagy az Atya akaratait teljesíti. Az Olajfák hegyén: „*Ne az én akaratom legyen, hanem a Tiéd.*” Tehát Jézusnak volt emberi szabad akarata, amely – hát – esetleg nem egészen stimmel – az emberi szabad akarat – az Atya elgondolásával.

Említettem már Rahnernak azt a bizonyos litániáját, amelyikben az van benne, hogy „*Olajfákhegyi Jézus, Te, aki értetlenül is elfogadta Atyád akaratait*”. De Jézusnak az akarata soha nem lehetett ellentétben az isteni akarattal. Erre Schütz Antal azt mondta nekünk, hogy Isten adott az Ő teremtményeinek különböző képességeket, és ezeket az Isten tiszteletben tartja. Az Isten nem veheti el az én szabad akaratomat. (Mert) ha egyszer megadta, akkor megadta, és Isten hűséges önmagához. De ugyanakkor tétel az, hogy Isten mindenható, minden úgy történik, ahogy az Isten akarja. Na de most az Isten úgy akarja a maga akaratait véghezvinni, hogy az én

szabad akaratom mégis megmarad. Hogy ez hogyan lehetséges, erre én válaszolni nem tudok. De mindenestre, (ha) Isten az Ő teremtményeit mozgatja, akkor a természetüknek megfelelő módon mozgatja. Az ember természetéhez tartozik a szabad akarat, tehát az ember szabad akaratának tiszteletben tartásával mozgatja teremtményeit, Jézust is, emberségét is.

Az emberi **akaratnak legfőbb értéke a szabadság és a szeretet**. De ezek ellentétben vannak egymással. Mert a szabadság az **kötetlenséget** jelent, a szeretet pedig **kötöttséget**. A szabadságunk elsődleges célja a személyiségnek a kibontakoztatása, tehát engem ne gátoljon senki abban, hogy én a magam személyiségét kibontakoztassam. Igen ám, de vannak bizonyos erkölcsi kötöttségek, vannak bizonyos értékek. Ilyen az igaz, a jó, a szép, a szent, amelyek hogy úgy mondjam engem erkölcsileg kötnek. És azt az erőt, amely ezeket hozzám köti – ezekhez az értékekhez köt engem –, ezt az erőt nevezzük mi szeretetnek. Persze a szeretet azután ezen túl is terjedhet, és sokszor nem az igazi értékekre vonatkozik... – pl. mondjuk, az anyagiaknak a szeretete. A szeretet azáltal lép ki a személyiség köréből, hogy az embernek a szeretete rendtlené válik és önzéssé lesz. Tehát a magam szeretete, a magam dolgainak az értékelése az fontosabb, mint az erkölcsileg helyes értékeknek (az) elfogadása.

Jézus egyre jobban átadja magát az Atyának élete folyamán, és így tökéletesedik az Ő akarata és szabadsága. És Jézus az Ő teljes akaratú szabadságát és a teljes odaadását a halálban éri el. Ez a Fiú hódolata az Atya előtt, hogy Ő meghajlik, végeredményben emberi akarata belesimul az Atya akaratába. És így eztán ez a kapcsolat minket arra biztat, hogy ez a mi számunkra is nyitva áll. Hogy énnekem is megvan a lehetőségem, hogy én az utolsó óráimban, a halálom előtt a magam akaratával elfogadom az Atyának reám vonatkozó hazahívó akaratát. És ez az én legteljesebb hódolatom a Teremtő előtt.

Most jönne tulajdonképpen a lényege annak, amit mondani szeretnék, mégpedig az érzelemről. **Az érzelem** nem elsődleges szellemi képességünk, mert az elsődleges az értelem és a szabad akarat. Ezek – hogy úgy mondjam – objektív dolgok, mint ahogyan az igaz az igaz, a jó az jó... – tehát tőlem független. De ha én valamit megismertem vagy valamit választottam, akkor az visszahat énrám. Erre a választásra, ismeretre én reagálok, és ez a reakció kelti énbennem az érzelmeket. De ezt az érzelmeket már **én** csinálom, tehát személyi-, nem objektív jellegű, hanem személyi jellegű. Kiben ilyen érzelmeket vált ki, kiben amolyan érzelmeket vált ki (ugyanaz a dolog). És – **most** tessék jól figyelni – az ember létét és életét csak igazságra alapozhatja, tőle független igazságokra. E(zek)re az igazságokra adott válaszom, élményem a legemberibb szellemi igényeimnek a kielégítése. Tehát az én legelembb emberi igényem, szellemi igényem micsoda? Az igazságokra adott válaszom, vagyis az érzelmek. Tehát engem mik elégítenek ki? Nem az igazság, nem a jóság, hanem az érzelem az, ami engem kielégít. És itten van egy bizonyos veszedelem: hogy sokszor az ember az érzelmeket teszi meg elsődlegesnek az igazság- és a jóssággal szemben. És ebben az ember nagyot tévedhet. Nem az a jó, ami jólesik; nem az a jó, ami tetszik; nem az az igaz, amit én pillanatnyilag annak érzek, vagy az nekem kedves. És az érzelem nem csupán az értelemre vagy az akaratra hat, hanem az egész emberre, a szívre, a vágyaimra. Érzelmi mozzanatok képesek az értelem és az akarat törvényszerűségeit háttérbe szorítani. Gondoljunk pl. (a) szerelmes fiatalember esztelen vagy értelmetlen cselekedeteire – a szerelmes embernek nem lehet megmagyarázni valamit, hiábavaló minden érvelés, őt viszi az érzelmi indulata. Talán erre vonatkozik, hogy az egész **embert** igénybeveszi az érzelem. Erre vonatkozik az Isten parancsa, hogy *szerezd a te Uradat, Istenedet teljes szívedből, teljes lelkedből, teljes elmédből és minden erődből*. Tehát **egész lényemmel, mindenestől, egész emberségemmel szeressem**. Tehát iparkodjam **odáig** eljutni, hogy én érzelmileg is kapcsolódjak Istenhez. És az ember mindennapi életét általában nem az értelem irányítja, nem a szabad akarat irányítja, hanem az érzelmei.

Schütz Antal mondotta nekünk annak idején, hogy „*tisztelendő Urak, normál körülmények között előfordul, hogy egy ember akár egy hétig nem él akaratának szabadságával, hanem mechanizmussá vált az élete, megszokottá válik. És ezekhez ő érzelmileg kötődik vagy*

kötelességszerűen kapcsolódik hozzá.” Tehát ezek az érzelmek, ezek adják meg az embernek a személyiségét, hogy van-e bennem segítőkészség, van-e bennem öröm, van-e bennem együttérzés, mások iránti megbecsülés, elvállalom-e a fájdalmat, a szenvedést. Ez adja az én emberségemet, az emberi mivoltomat. Itt az ember nem gondolkodik, az akarat nem töpreng a helyes állásfoglaláson, hanem a bennem keltett visszhangot összegzi az ember, és ez mint élmény él benne és igazítja el őt. **De az érzelem soha nem lehet alap,** az csak egy **hajtóerő,** mint az autónál van kormány, van fék, és van hajtóerő: a motor. De az nagy baj, ha a motor elszabadul kormány és fék nélkül. A kormány az értelmem, a fék a szabad akaratom, a motor az (pedig) az érzelmeim. Ezek hajtanak, de viszont ezek – hogy mondjam – nagy veszedelmet is jelenthetnek.

Jézusban voltak vágyak, törekvések, érzelmek, hangulatok, kedélybeli hullámzások, mert ezek együtt járnak a mi emberségünkkel. A teljesen egyforma, érzelem nélküli ember elviselhetetlen. **Volt Jézusban negatív érzés is,** volt amikor Ő bosszankodott, haragos volt, szenvedett, elhagyottnak érezte magát, sőt eljutott egészen az elkeseredésig, amikor mondotta: *Istenem, miért hagytál el engem?* Vagy azt mondotta, hogy *keserű az én lelkem mindhalálíg.*

Ő úton volt. És amíg az ember úton van, addig hozzáférhetnek ezek az érzések, de ezek nem torzulhatnak az emberben – ezek az érzések – szenvedéllé, vagy esetleg netalán tán főbűnné: harag, irigység, torkosság... – ezekre gondolok. A tudás nem veszi el az embertől az érzéseket – pl. mi imádkozzuk: *én hiszem a föltámadást,* de félek a haláltól. *Én hiszem az örök életet,* de most jelenleg ragaszkodom a mostanihoz, ha lehet, (am)az minél később jöjjön majd csak el. Jézus velünk együtt is ezt vállalta, többet már nem adhatott, tehát Ő vállalta a mi negatív érzéseinket is, a teljes emberségünket, a gyengeségeinkkel együtt.

Most már csak az a kérdés, hogy az elmondottak mit jelentenek az én számomra, ha ezeket komolyan végiggondolom, és – úgy – az egészet nézem. És ez lesz a következő elmélkedésünk tárgya, hogy Jézusnak ez az embersége, az emberi fölépítése, az Ő tudása, az Ő akaratja, az Ő érzelmei együttesen nekünk mit mondanak. És miben segítenek engem. És ezzel szeretnék én is a kedves Híveknek, de ugyanakkor önmagammak is egy kis biztatást és segítséget nyújtani.

Amen.

9. Miért lett Jézus emberré? (1992. március 1.)

A teremtés a megtestesülésért. Isten magát akarta bemutatni és adni! Emberségem megismerése. Isten az én Atyám! Gyermek vagyok szabad akarattal, de magamra hagyva is.

Kedves Hívek! Elérkeztem a sorozat végére, amelyben Jézus emberségéről elméltünk. És az utolsó elmélkedésnek ez a címe: – nem én találtam ki, már szinte több, mint egy évezreddel ezelőtt a teológusok, a szentatyák fölítették a kérdést latinul – *Cur Deus homo? Miért lett Isten emberré?* Tehát: *a megtestesülés miért történt?*

És ez rendkívül nagy terhet jelent énnékem. Mondottam, hogy most akarom összefoglalni mindazt, amit Jézus emberségéről elmondtam, és amit meg akartam mutatni, hogy ez hogyan épül bele az üdvrendbe és mit jelent az énnékem, az én vallási életemben. Nehéz kérdés – kedves jó Hívek – mert nincsen hozzá kimondott egyházi utasítás, nincs egyértelmű határozott tanítás, a teológusok vitatkoznak rajta, tárgyalnak róla, beszélnek róla. Persze van az egésznek értelme, mert hiszen mondtam már, hogy Krisztusnak az élete, az egész földön eltöltött munkája az misztérium. És annyiféleképpen nézhetem, ahányféleképpen akarom és igénylem. Furcsa, de a kérdésnek, amire nekem most válaszolnom kell, annak annyira nehéz a megoldása, olyan nehéz rá felelni, hogy pl. az Előd-féle dogmatika ezzel kapcsolatban a következő megjegyzést teszi, szórul-szóra idézem: „Az igehirdetésben ne nagyon hangoztassuk ezeket, tehát ne beszéljünk róla, mert kielégítő választ adni nem tudunk.” Én mégis megpróbálom.

Azért vettem elő – kedves jó Hívek – én ezt a kérdést, mert amikor Rómában jártam az aranymiséim évében, akkor a Szentatya nagypénteken tartotta a Colosseum körül a keresztutat. Ilyenkor milliónyi ember gyűlik össze azon a hatalmas téren, és a keresztút végén a Szentatya rövid homíliát mond. És akkor azzal kezdte a homíliáját – a Zsidó levélből idézett, hogy „...embertestet adtál nékem Uram, hogy teljesíthessem szent akaratodat”. A többire nem emlékszem, mert ez az egy dolog, hogy ezt úgy kiemelte a keresztút után, hogy „...embertestet adtál nékem, hogy teljesíthessem szent akaratodat”... – tehát az Isten akaratának teljesítéséhez **embertestre** van szükségünk, mégpedig olyan embertestre, amely szenvedékeny, amely kínlódik, gyötrődni tud, amely fájdalmat tud elviselni, meg meg tud halni. Ilyen embertestre van szükségünk, hogy Isten akaratát teljesíthessük. És ez egy kicsit fejbeágó dolog. És Jézus ezért öltött embertestet, ezért lett emberré. Ez a kijelentés nap-nap után megfordult fejemben és nem hagy békén. Ezért is kezdtem bele az év elején ebbe a sorozatba. Tudtam előre, hogy a végén adós maradok a teljes válasszal. De inkább vállalom a kudarcot, de **csak** elmondom, mert úgy érzem, hogy **el kell mondanom**.

A kérdés lényege tehát, miért lett Isten emberré. Mi úgy tanítottuk és a katekizmusban is így volt: *azért lett emberré, hogy az embereket a bűntől megváltsa és üdvözítse*. Ez igaz, de nem ez a teljes igazság. De ez a válasz azt jelentené, hogy Ádám bűne miatt jött a megtestesülés. Mondtam, hogy ez a megtestesülés az üdvrendnek a leglényegesebb eseménye, de most felteszem a kérdést: hát lehet az, hogy Isten legnagyobb tetteinek indítéka, oka egy embernek az engedetlensége, a bűne legyen? Tehát a mindenható Isten azt mondja, „na most mit csináljak én veletek, na Ádám elkövettél egy bűnt, na most már tudom, hogy mit fogok csinálni”.

Hát ez nem megy. Lehetetlen dolog. Ez méltatlan volna Istenhez. Feltehetem a kérdést így is: „ha Ádám nem fordult volna szembe teremtőjével, Jézus akkor is emberré lett volna?” Ha Isten mindent Jézusért tett, tehát minden Őerte és Őáltala lett, akkor a **teremtés is**. Hiszen a teremtés az kisebb jelentőségű, mint a megtestesülés. Mert a teremtésnél **Isten mondta**, hogy

legyen világosság, és legyen szárazföld, és legyenek növények, legyenek állatok. Tehát – ilyen – külső dolgokat teremtett, de a megtestesülésnél Ő Maga lett emberré. Tehát Isten Önmagából adott valamit nekünk. Hát (ez) lényegesen nagyobb. Tehát akkor a teremtésnél nagyobb a megtestesülés... Akkor nem Ádám bűne lehet az indítóok csupán. Beletartozott Ádámnak a bűne, de nem ez indította el a megtestesülést.

Isten teremtett világot és a világba teremtett magához hasonló embert, aki az Úristent képes bizonyos fokig – emberi szinten –, természetes szinten képes megérteni, képes Istent meghallgatni, Istent megismerni, Őt befogadni, az Ő szeretetét keresni. Ilyen szempontból Ádám bűne csak epizódnak minősül az üdvrendben. A mai teológusok nagyobb része vallja, hogy Jézus akkor is eljött volna, hogy megváltsa a **világot**, ha Ádám nem vétkezett volna. Most mit jelent az, hogy azért eljött volna, hogy megváltsa a világot... nem a bűntől váltta meg a világot, hanem hogy a világot, a **megteremtett világot** valahogyan teljessé tegye. Mint pl. mondjuk a régebbi időben volt a rabszolgaság. És volt mondjuk... (ha) egy rabszolgát megváltottak, tehát valami többletet kapott.

Tehát Jézus az Atya képmása, és ez a képmás akarja megmutatni nekünk, hogy kik vagyunk mi, mit akar tőlünk az Isten, és mi a mi végső célunk. Tetszik emlékezni tán arra, hogy egyszer mondtam, hogy az egész teremtett világból mi az, ami az Úristen előtt a legnagyobb érték. És azt mondtam, hogy a bűntől megrontott emberi természet, emberi test. Mert Jézus ezt vitte magával a mennybe a feltámadása után, és ezt az egyszer fölvetett emberi testet többé le nem teszi. Ég és föld elmúlhatnak, de ez az emberi test, ez örökké megmarad, mert a Szentháromságba beleépült Krisztus személye révén a megtestesülés által.

Tessék arra gondolni, amit Jézus harminc évi rejtett életéről mondtam: jött, hogy minden emberi tevékenységet megszenteljen. Tehát **Ő azért jött, hogy megszentelje a világot**, és megszentelje az emberi tevékenységet, és értelmet adjon az emberi élet sokszor kilátástalannak tűnő kínlásának és vergődésének. És (hogy) az ember ne legyen egyedül, mert Krisztus minden ember mellett ott áll, mert amit én végigkínlódok, – legyen az magányosság, legyen az elhagyatottság, legyen az kudarc, legyen az fájdalom, vagy legyen bármi – **nem vagyok egyedül**. Mert Krisztus ezt énvelem végigcsinálta, és Krisztus ezt a magányosságot, ezt a kínlását megszentelte. Azért, hogy én is tudjam, hogy mit csináljak, és ezzel megszenteljem én is a magam életét, hogy az Isten előtt elfogadhatóvá váljak.

Akkor milyen ez a Jézus, akit ugye mint embert próbáltam bemutatni?

A megtestesülés nem olyan embert hozott létre, aki emberségén felül Isten is – erre vigyázzunk – hanem akinek emberségébe öltözött az Isten személye, hogy a legtökéletesebben megmutathassa számunkra azt, amit Isten önmagából meg akart mutatni: az irántunk való szeretetét, párbeszédre való készségét, és ugyanakkor meg akarta mutatni, hogy mire képes az ember, ha felel Isten szeretetére. Tehát tanítani akart minket, nemcsak megteremtett. De, az én nehézkességem miatt – nem beszélve Ádám bűne, hogy értelmem elhomályosult és akaratom rosszra hajló lett – de az Úristen meg akarta mutatni, hogy mire vagyok **én** képes, miért teremtett engem, és mit akar értőlem. Bemutatta, hogy milyen legyen a viszony Isten és ember között, nem olyan, mint amilyen jelenleg köztünk van.

Nekünk bemutatta azt is, hogy milyen az ember. Mert ha fölteszem a kérdést, hogy milyen az ember, és magamból indulok ki – hát nem igaz – én nem vagyok az emberiség mintaképe és modellje. En lehet, (hogy) egy torzult ember vagyok, akit a körülmények, a származás, az adottságaim eltorzítottak. Nem indulhatok ki emberséget keresni önmagamból. Krisztus emberségéből kell megismernem a **magam** emberségét.

Tehát nekem Krisztusra kell nézmem, hozzá kell magam hasonlítanom, hogy rájöjjenek arra, hogy mi az, ami énbennem hiányzik vagy az, ami énbennem eltorzult vagy amit nekem másként kell fölfogni és csinálni. **Ő az én számomra (a) modell, Ő a teljes ember**.

A második isteni személy emberi személyiségként jelent meg, mert – tetszik tudni – a fogalmakkal, mondtam már, az Istenre vonatkozó fogalmakkal mi nem tudunk teljesen

világosan beszélni. Személy a tulajdonságok, és tevékenységek végső alanya, tehát ami tulajdonság és tevékenység, ami bennem van, amit én csinállok, azt csinálta a személy. De Jézus személye a második isteni személy. A személyiség – majd mindjárt világosabb lesz – a személyiség pedig mindazoknak az emberi adottságoknak az összege, amelyek fokozatosan bontakoznak ki a teljesség felé. A személyiség a cselekvés felelőse. Tehát nem a cselekvés alanya, hanem a cselekvés felelőse a személyiség. A második isteni személy nem felelős semmiért, mert Istenben három személy van, de a három személynek egy akarata van, egy ismerete van, minden dologban **egy** a Szentháromság. Tehát ott nem beszélhetünk a második isteni személy felelősségéről. Viszont Jézusnak a felelősségéről beszélhetünk! Mert Ő mint ember, nem úgy személy, mint ahogy a Szentháromságban személy, tehát felelősség nélkül, hanem Ő felelősséggel élte végig ezt az életet, és csinált végig mindent, és engedelmességet tanult mindhaláláig. Tehát fejlődő, kialakuló valaki volt, tehát nem egy komplett kész Valaki. Tehát – mit mondjak – Ő nem emberi személy, tehát Ő isteni személy. De emberi személyisége volt, tehát felelős volt emberi cselekedeteiért, a szabadakarati cselekvéseiért. Tehát Jézusban ez a személyiség, tetszik tudni, ez tökéletesen megvan, hiszen így tudott Isten általa emberi módon megnyilatkozni.

Tehát Isten meg akarta mutatni önmagát az embereknek. És ezt csak így tudta megmutatni, hogy egy felelős emberi személlyel vagy személyiségen keresztül mutassa meg magát. Nemcsak szóval, hanem példával is. De hát nem folytatom, mert ez már túl nehéz.

Jézusban a mi számunkra a leglényegesebb, hogy benne bontakozott ki az Atya és a Fiúság viszonya. Tehát azt mondtam, hogy Isten és a világ és az ember közti viszonyt akarta megmutatni a megtestesülés. És ez a viszony pedig – kérem szépen – az Atya és a Fiaság viszonya. Jézus az Atyának Fia. Tehát mint második isteni személy, Aki az Atyától született az idők kezdete előtt. De ugyancsak az Istennek a Fia a megtestesüléskor az ember-Krisztus, Isten természetes Fia. **És azért mint ember lett Isten Fia, hogy én is Isten fia lehessenek, mégpedig Krisztus által. Tehát hogy mi Isten gyermekei lehessünk.**

Sajnálatos, hogy ez az istengyermekség a mi számunkra nagyjából csak egy üres frázis, ezt nem tartjuk semminek. Aki nem hiszi, gondoljon arra, hogy hányszor szokta elmondta a miatyánkot. És azt mondja, hogy „Miatyánk, ki vagy a mennyekben”, de eszébe sem **jut**, hogy Isten az én Atyám, én vagyok az Istennek a fia. Tehát (Isten és) Én köztem atya és fiú közti viszony van. És nekem **ezt kell** valahogy valóra váltani az én életemmel. Nem gondolok rá! Üressé lett, frázissá, értelmetlenné vált! Pedig ez a keresztyén életnek a sarkpontja.

Jézus fölújongott a Szentlélektől, és azt mondotta, hogy „*áldalak Téged Atyám, mert kinyilatkoztattad a kisdedek előtt, hogy Atya vagy, Atyám vagy*”. És ez (azt jelenti), hogy Isten „nem” az én teremtmény, Isten „nem” az én végtelen bírám, gondviselőm, hanem **Isten az én Atyám**. És **ezt** Isten **csak** Jézus-Krisztus embersége révén tudta nekünk bemutatni, hogy tudjuk ezt úgy-úgy megérteni. Most tudok én ezzel valamit kezdeni? Nehéz, mert ebben a dologban, ebben az istengyermekségi viszonyban engem Isten – úgy – magamra hagy engem.

Most – kedves jó Hívek – egy kemény dolgot írtam itt le magamnak. Azt,

- hogy az Atya magára hagyta Ádámot, amikor Ádámnak döntenie kellett az Isten barátságáról. Csak utána kérdezte Isten, hogy hol vagy Ádám.
- Az Atya magára hagyta Jézust, amikor a kereszten haldokolt és engedelmisséggel kellett elfogadnia a halált. Az Atya magára hagyta. Jézus megmondta: „*Istenem, (Istenem,) miért hagyta el engem?*”
- És Isten engem is magamra hagy, amikor végső hódolattal döntenie kell önmagamról. És ez a döntés az **én** dolgom. Mert nekem **szabad akaratom van**.

A döntéshez Krisztus életével és halálával megadta a maximális segítséget, hogy amit Isten adhat **embervoltomhoz** – a szabad akaratot – hogy azzal én rendelkezem. Én döntöm el szabad akaratommal, minden befolyás nélkül, még Isten befolyásától mentesen is azt, hogy meghódolok-e Isten előtt vagy nem. Tudomásul veszem, hogy mit tett Isten értem, tudomásul

veszem, hogy mi a viszony köztünk; – na most – tessék válaszolni: meghódolok-e Isten előtt vagy nem. Vagy megyek a magam útján, és hagyjon engem békén. Ez itt a lényeg, ez a kérdés.

Kedves Hívek! Ezzel én be is fejezem. Kezdem **sejteni** Istennek az útját, amely nem olyan világos és érthető az **értelem** számára. Csak a **hit** szemével, csak elmélkedéssel, végiggondolással tudok eljutni odáig, hogy meg**sejtsem**, hogy tulajdonképpen mit is akar az Úristen tőlem. Hogy mi az az út, amire Jézus azt mondta, hogy „*Én vagyok az Út az Igazság és az Élet*”. De hát én a magam útját akarom járni?!

És most itt van a nagybőjt. A nagybőjtben van arra időnk, hogy elgondolkodjunk a hallottakon, és megértsük azt, amit Isten velünk tenni akar. És ne csak megértsük, hanem valóra is váltsuk.

Amen.

10. Az én keresztény életformám (1992. március 8.)

Hagyományos, potyázó, konzerv-kereszténység. Passiójáték a gyárban. Válaszom Isten szeretetére.

Kedves Hívek! Január elejétől kezdve én beszéltem Jézus emberségéről – miért lett a második isteni személy emberré, mit akart ezáltal minékünk adni – , elmondottam, hogy élt egy teljes emberi életet, hogyan szentelt meg cselekedeteivel minden emberi tevékenységet. És mindezt azért tette, hogy megmutassa nekünk, hogy mit kíván tőlünk Isten, az Atya, milyennek képzelte el az embert, hogyan szenteljük meg mindennapi tevékenységünket, és hogyan kapcsolódjunk bele a bűnbánatba, a megváltásba – Krisztus szenvedése, halála és föltámadása által. No mostan minékünk erre kellene válaszolnunk!

És amikor azon töprengtem, hogy a nagybőjtre is valami ilyen összefüggő témát keressek, hát akkor én **erre** az adandó válaszra gondoltam, de ez nagyon fonákra sikerült. Fonákra... azért, mert hát kicsit meghökkentő, kicsit megalázó a számunkra. Ez nem veszekedés- vagy szemrehányás-jellegű akar lenni, amit én majd mondok, hanem – sajnos – ez a realitás. És az egészben **támaszt** adott énnékem a Szentatjának (a) körlevele, amelyet lefordítottam ugyan, de még nem jelent meg: a missziókról, amelyben a **hagyományos kereszténységről beszél, amely az igazi kereszténységnek** egy idő vagy történelem folyamán bekövetkezett ilyen **torzulása lett...** Mert változtak az idők, változtak a körülmények, változtak a követelmények, de változtunk mi magunk is, de viszont a mi vallási életünket a régi formák szerint próbáljuk továbbvinni. És ebből adódnak a bizonyos feszültségek.

Igen ám, de az ember olyan különleges teremtmény, amely **nem él** a lehetőségekkel, amelyeket Isten ad, hanem **menten** azt keresi, hogy hogyan lehet ezekkel a lehetőségekkel visszaélni... főként azokkal a lehetőségekkel, amelyeket Krisztus az Ő emberi életével, szenvedésével és a halálával a mi számunkra biztosított. Hogyan lehet kibújni a nehezebb kötelezettségek alól.

Szeretném elmondani egy döbbenetes élményemet, bár lehet, hogy ezt mások is hallották vagy tudják, csak legfeljebb – mondjuk – nem tűnt föl. Bernard Shaw, ez a cinikus, de hihetetlenül zseniális megfigyelő, kritikus, Szent Johanna című darabjában a negyedik képben közöl egy – ilyen – párbeszédet. És ebből a párbeszédből szeretnék egy kis darabot kiemelni, mert ennek a párbeszédnek a vége: hát az a lényege annak, amit mondani akarok.

Tehát egy angol főúr és a káplán arról beszélnek, hogy Johannát el kell fogniok és el kell ítélniök. Most idézem a párbeszédet:

A káplán: *előbb el kell fognunk azt a leányt...*

A főúr: *vagy meg kell vásárolnunk, én királyi váltságdíjat ajánlottam föl érte.*

A káplán megdöbben: *királyi váltságdíjat egy ilyen kócosért?*

A főúr: *bőven kell számítani a jutalékok miatt. Előbb Károly emberei adják el majd a burgundiaknak, azután a burgundiak adják tovább, míg végül megvesszük mi. Legalább 3-4 közvetítőn megy keresztül, és mindegyik számít a maga kis részesedésére.*

A káplán: *ez mind a zsidók miatt van. Ahol a pénz cserél gazdát, ott mindig benne van a zsidók keze.*

Most jön a lényeg:

A főúr: *Miért? A zsidók mindig megadják a pénz ellenértékét. Megfizetik az árát, de szállítják az árut. Az én tapasztalatom szerint, **ha valaki a semmiért akart kapni valamit, az kivétel nélkül mindig keresztény volt.***

Tetszik látni, itt van: aki a semmiért akar kapni valamit, az mindig keresztény volt... mintha azt mondaná, hogy a kereszténység a potyázók vallása. És, sajnos, van benne valami. Van

benne, kedves jó Hívek! Az a baj, hogy mi tartjuk a markunkat, de nem adunk semmit. Vagy ha adunk, akkor legfeljebb abból adunk, amink van. De nem magunkat! És ez – kérem szépen – az, ami a kereszténységnél mint hiány jelentkezik.

Erre tudok mondani egy jó történetet. Még pedig... annak idején Debrecenben én jártam a Nyilas telepre, már mint hittanár, csak úgy melleleg. Mert az egy vasutas kolónia volt. És apám is vasutas volt, a bátyám is. S engem úgy tartottak számon ott ezek az egyszerű vagongyári emberek, hogy én is vasutas gyerek vagyok. Hát ezt arra használtam föl, hogy megpróbáltunk templomot építeni, hogy ne az iskola-kápolnában kellessen szoronganunk. Meg is kezdtük a gyűjtést: adományokból, azután – ilyen – koldulásból, részben vagongyári lopásból – már a vezetők tudtával és engedélyével – össze is hoztunk egy templomot. Hogy a pénzt előteremtsük nagybőjt idején, elhatároztuk, hogy tartunk egy – ilyen – előadást a vagongyári emberekkel és a családtagokkal. Régen – akik tán úgy figyelemmel kísérték, emlékezhetnek rá, hogy – volt egy – ilyen – keresztút sorozat, Hugel nevű művész festette. Ilyen pasztell színekkel. Kevés figura volt rajta, de nagyon színesek voltak, és szép, művészi beállításban. Úgy, hogy ezeket remekül lehetett úgy élő alakokkal, kosztümökkel beállítani. Na, hát úgy gondoltuk, hogy ezt megcsináljuk – ezt a bizonyos Passiót – a vagongyár nagytermében, amelynek színpada is volt.

Hát sikerült! Óriási tömeg gyűlt össze. És úgy indult a dolog, hogy mikor beállítottak egy ilyen élőképet, szétment a függöny, és akkor valamelyik énekkar – (a) Szent László énekkar vagy a vagongyár dalárdája – előadtak valamilyen vallásos éneket: „*Aldunk Téged Krisztus, és imádunk Téged*” – latinul – És addig látszódott az a bizonyos jelenet. Most a függöny összecukódott, és kijött – amíg berendezték a következőt (élőképet) – kijött egy-egy szereplő, úgy kosztümösen, és elmondott egy – ilyen – monológyszerű dolgot, hogy kitöltse az időt. Igen, de a XI-ik stáció előtt kijött egy leány – egy istenáldotta tehetségnek tartom én vagy tartottam én – úgy, olyan tétován jött ki, megállt és aztán körülnézett és olyan szégyenlősen kezdte, hogy: „*én vagyok az a bűnös asszony, aki Simon farizeus házában Jézus lábainál széttörtem az én – ilyen – olajos és illatos kenetekkel telt edényemet, megkentem Jézus lábát, hajammal töröltem, mert éreztem, hogy bűnös ember vagyok. És Jézus akkor azt mondta énnékem, hogy menj békével, megbocsájtatnak a te bűneid*”. Tovább folytatta és mondta, hogy: „*és én elmentem és eltöltött engem nagy öröm és békesség. És én Jézus követőihez csatlakoztam. És az asszonyok, akik szolgáltak Jézusnak, azok befogadtak engem – bűnös létemre – maguk közé. Velük voltam a Kálvárián is. Amikor Jézust halálra ítélték, láttam, ahogy keresztre szegezték, fölállították a keresztet. És láttam, hogy hogyan vonaglik Krisztus a kereszten*” – és most jön a lényeg –, és akkor döbbsentem rá, hogy **micsoda iszonyatos árat kellett fizetnie Jézusnak azért, hogy énnékem Simonnál azt mondhassa: megbocsájtatnak a te bűneid. Ezért a bűnbocsánatért Krisztus a kereszten fizetett érterem.** A jelenet után szétment a függöny, és hát ott volt Krisztus a kereszten. És ekkor nem dalárda énekelt, hanem az egész nép együtt énekelte, hogy *a keresztfához megyek... A végén az ének kudarcba fulladt, mert az emberek elkezdtek sírni.*

Szóval – kedves Hívek – úgy sokszor eszembe jutott, hogy szentgyónásnál, amikor én nagykeservesen elmondom azt, hogy hanyagul imádkoztam... és szeretetlen voltam... és mondom azt, amit már nem tudom hányszor elmondtam... és elmondom, hogy „teljes szívemből bánom minden bűnömöt”, és akkor kapom a feloldozást, jutott-e (már) énnékem eszembe az, hogy micsoda árat fizetett Krisztus azért, hogy a pap elmondhassa – sokszor unalmasan, sokszor gépiesen – hogy én téged feloldozlak a te bűneidről az Atya, Fiú és Szentlélek nevében? Sablonná vált az, ami megtörtént Mária Magdolnával. **De (ő) rádöbbsent, hogy nem sablon ez, de erre a keresztt alatt döbbsent rá.**

Igen ám, de énnékem, aki ismerem Jézus életének történetét, aki hallottam, hogy Krisztus **mint ember** mit tett értem, nem kell-e énnékem arra gondolnom, hogy az a feloldozás pl. a gyóntatószékben, hogy az mibe került Jézusnak? Vagy pedig azzal jövök ki a gyóntatószékből: na most ezt elintéztam két vagy három hétre vagy esetleg 1-2 hónapra. Nem gondolok arra, hogy esetleg ez valamilyen kötelezettséggel jár, vagy hát mi énnékem a feleletem, a válaszom erre a

feloldozásra? Az, hogy visszajövök legközelebb pontosan ugyanazzal, és ezt én csinálom ha kell, 20, 30 vagy 40 éven keresztül.. és elmondom 40 éven keresztül, hogy erősen fogadom, hogy többé nem vétkezem... és van képem visszajönni ugyanazzal? Próbáltam én ezt tudatosítani magamban? Aligha!

És itt van – tetszik látni – *Bernard Shaw*nak az igaza: hogy én elmondok egynéhány bűnt, elmondom, hogy teljes szívemből bánom minden bűnömet és **tartom a markomat feloldozásért, potván**. Én nem csinállok semmit, csak ezt elmondtam. Amit nem tudom hányszor elmondtam, ezt elmondom, de kérem a kegyelmet, kérem a feloldozást, **ingyen**. És hányszor jövök én áldozni, **ingyen**. És hányszor jövök én el szentmisére, **ingyen**. Sőt, sokszor még az is előfordul, hogy úgy érzem, hogy én teszek szívességet Istennek, mert eljöttem, **Mert Ő kérte, hát én eljövök, na legyen meg Neki!** Tetszik érezni az ellentmondást,... a feszültséget,... ami itten fennáll?

És ez nagy baj! És ezért vagyunk mi egy állapotban, ezért mi tulajdonképpen – hogy úgy mondjam – egy (bizonyosfajta) kereszténység, vagy nem tudom micsoda állapotában vagyunk, olyan konzerv-kereszténység, tartós kereszténység... Mert (ezt) egy életen keresztül csinálom! De ebben élet vagy fejlődés vagy törekvés vagy cél vagy áldozat vagy öröm vagy úgy-úgy (más) effajta dolog, az nincs! Legfeljebb, ha az embert valamilyen nagy tragédia éri, betegség; vagy megérinti a halálnak a lehelete – akár őt, akár a hozzátartozóját – akkor egy kicsit kizökken ebből a bizonyos állapotból, és egy kicsit így jobban kapaszkodik Istenbe. De különben marad! És ez a nem jó! És itt jön az, hogy én tartom a markomat, kérem Isten kegyelmét. Isten a szentségekben megadja kegyelmét, mert a szentségben Ő ígérte, hogy kegyelmet ad. Na de én ezt a kegyelmet fölhasználom valamire? Aligha!

Szent Pál volt, aki azzal dicsekedett, hogy „*Isten kegyelme bennem nem volt hiábavaló*”. Mi lenne, ha valaki úgy jönne gyónni, hogy a legutóbbi bűnbánat szentségében adott kegyelem énbennem hiábavaló volt, mert maradtam, aki voltam. Ugye mindjárt másként hangzana!

Minket sokszor eltölt az a tudat, hogy Istennek vannak parancsolatai, és Isten engem azért teremtett, hogy az Ő parancsait megtartsam. Bűnt ne kövessék el. De próbáljam én ezt másképp fogalmazni! Olyan formában, hogy (pl.) meghalok és megjelenek az Úr Jézus Krisztus ítélőszéke előtt. És Krisztus azt mondja: „*na megérkeztél, mit hoztál, számolj be magadról, mit kérsz?*” „*Uram, kérem az örök üdvösséget!*” „*Igen, mit tettél érte?*” „*Uram, én iparkodtam egy életen át vigyázni arra, hogy Beléd ne rúgjak!*” Tehát a törvényeidet meg ne szegjem. Mit tetszik gondolni – csak úgy emberi ésszel – ez elegendő az örök üdvösségre? Hogy én nem rúgtam bele az Istenbe? Hogy én nem fordultam szembe vele? **Engem az Úristen nem azért teremtett, hogy bűnt ne kövessék el, hanem azért teremtett, hogy én válaszoljak a Teremtő szeretetére**, amellyel Megváltót küldött bűnbeesés után, és **válaszoljak Krisztus szeretetére**, aki egy emberi életet vállalt itt a földön, hogy megmutassa énnékem hogy mit kíván tőlem az Úristen. **Erre válaszoljak!** Viszont énnékem sokkal kényelmesebb, hogyha ezt én úgy mellőzöm, ezt úgy félreteszem...

Hát – kedves Hívek – ezért gondoltam én, hogy a Szentatya körlevele alapján – és az elmondottak alapján – egy kissé megpróbáljuk végiggondolni a nagyböjtben – mint ahogy a legutóbbi beszédemben mondtam is – próbáljuk végiggondolni, hogy mi is lenne az a válasz, amelyet az Úristen tőlünk vár az Ő szeretetéért viszonzásul.

Befejezésül csak egy kis történetet. Eljött hozzám az elmúlt héten egy magasan kvalifikált ismerősöm számon kérni a múlt heti beszédemet, amelyre azt mondotta, hogy pesszimista volt. Mert mondtam azt, hogy erre nem tudok válaszolni, és mondtam azt (is), hogy Előd azt írta a Dogmatikában, hogy az ígehirdetésben ezt a kérdést mellőzzük: már hogyan fér össze Krisztusban az istenség és az emberség. Na erről elbeszélgettünk. És én elmagyarázhattam neki, hogy ez nem pesszimizmus, ez misztérium. És akkor kitűnt, hogy bizony elég nagy a mi hitbéli ismereteinknek a hiánya. Hát egy kicsit erről a hiányról is szeretnék beszélni a nagyböjt folyamán. Talán egy kicsit jobban észrevesszük, hogy mi az, amit Isten vár tőlünk, jobban

észrevesszük, hogy mire vagyunk képesek, mi minden érték van bennünk, és hátha el tudunk jutni odáig, hogy az Isten kegyelme bennünk se legyen hiábavaló.

Amen.

11. A keresztény életforma (1992. március 15.)

Széthulló világ. Törvénykerülgetés. Kifizethető Isten? Mint egy szektás! Dinamikus lelkületet!

Kedves Hívek! Folytatjuk nagybőjti sorozatunkat, amely hát eléggé keserves.

A mai napon a keresztény életformáról – nem a keresztény életről, hanem a keresztény életformáról – akarok szólni. A múlt vasárnap említettem Bernard Shaw éles kritikáját: hogy aki semmiért akar kapni valamit, az kivétel nélkül mind keresztény volt. Most szeretném még kiegészíteni még néhány neves kívülálló, tehát nem keresztény – ilyen – nagyobb egyéniségnek a megjegyzésével, akik véleményt mondtak a keresztényekről. Nem a kereszténységről, (hanem) a keresztényekről.

Gandhi azt mondta, hogy a keresztények, azok csak vasárnap keresztények.

Rabindranath Tagore pedig azt mondta, hogy olyanok vagyunk, mint a kavics a hegyi pataknak a vízében: külsőleg simára csiszolódott, talán évszázadok óta van a vízben, nedves, de ha az ember föltöri, belülről teljesen száraz.

Említhetném még a pápát, aki hagyományos keresztényeknek nevezett minket. Járunk misére, gyónni, áldozni, szoktunk imádkozni, és ezzel kimerült a mi keresztény mivoltunk.

De ez nem keresztény életforma! Ez egy bizonyos állapot, olyan konzerv-kereszténység. Én annak idején magam láttam endrődi káplán koromban 33-tól 36-ig, hogy a férfiak pl. frissen vasalt, hófehér ingben jelentek meg, fekete ruhában, amelyben esküdtek – ha ki nem hízták ugyan még – vikszolt csizmában (vasárnap). És most jön az érdekes: hogy ebben a fekete ruhában soha nem káromkodtak, és soha trágárul nem beszéltek, de a hétköznapi munkaruhájukban bőségesen kipótolták a mulasztottakat. Ez a keresztény életformának egy bizonyos – ilyen – sajátossága.

Változatos a mi életformánk is. Tudom, hogy nem való ide, amit most elmesélek, de elmondom, mert **így** valahogyan jobban megjegyzik az emberek és esetleg el is gondolkodnak rajta. Debrecenben voltam egyszer így társaságban, olyan „intelligens” emberek társaságában. És akkor Barta János, a debreceni egyetem irodalom professzora megkérdezte tőlem, ... illetőleg **én kérdeztem** tőle, hogy hogy vagy János. És azt mondta rá, hogy én élek. Erre megszólalt Hégel Flóris belgyógyász. Azt mondja, hogy ... „*Látod, én csak vegetálok*”. Folytatta a szellemeskedést Szabó Pál ideggyógyász, azt mondja: „*Én pedig csak egyszerűen oxidálok!*” És most jött a furcsaság. Most Barta kérdezte éntőlem: „*És te hogy vagy?*” Én azt mondtam neki, hogy norvégül. Azt mondja, ez mit jelent. Mondom: „*Hát nem látod, hogy **oszlóban** vagyok*” – tudniillik, hogy rálicitáljak a dologra.

Ez így tréfának jó – tetszik tudni –, de ugyanakkor – kérem szépen – **a pápa** ezt a nevetséges dolgot **halálosan komolyan vette**. Ha kezembe veszem (II.) János Pál pápa enciklikáját a kiengesztelődésről és a bűnbánatról, akkor ennek, a második pontjának ez a címe: „Egy széthulló világ”. Nem szétoszló, hanem széthulló világ. „*Szakadás és megosztottság van az egyes nemzedékek között, tehát a családon belül szülők és gyermekek között, az egyes csoportok között, osztályok, országok, népek, földrészek között*” – ez idézet az enciklikából. „*Ennek a megosztottságnak hatalmas ereje alapjaiban roppantja szét ezt a világot, amelyben élünk*” – írja a pápa 87-ben. Folytatja: „*Az Egyházban is föllelhetők a megosztottság jelei és hatásai. Saját tagjai között meghasonlástól szenved*” – majd folytatja – „*magasabb szempontból nézve fölfedezhetjük ennek gyökerét, amely az emberi lélek legbensejét érinti*”. Szóval a széthullás már az egyes ember személyében kezdődik. És ez a széthullás esetleg lehet beszűkülés is. Kedves jó Hívek, ez, amiről beszéltem, a keresztény életformára vonatkozik, amely egyáltalán nem szimpatikus **senki előtt**, a kívülállók előtt pedig különösen nem.

Most az elmúlt héten tartott a Szent István Társulat közgyűlést. Évi közgyűlését tartotta. Ezen előadást tartott Paskai László prímás bíboros: „*A keresztények a mai társadalomban*”. Ha ezt összevetem a magyar politikai pártok vezetőinek nyilatkozatával, akkor kitűnik, hogy a keresztény életforma, főként a miénk, nem tud hatással lenni az emberekre, a társadalomra. Jellemző, hogy 40 esztendei egyházüldözés, Mindszenthy, papok bebörtönzése, püspökök elítélése után, amikor valahogyan ez alól felszabadultunk, és jött egy bizonyos választás, a Parlamentbe bejutott öt párt közül a **legkisebb** a Kereszténydemokrata Párt. Az kapta aránylag a legkevesebb szavazatot a Parlamentbe bejutó pártok közül, a legjelentéktelenebb. Tehát a keresztény gondolat, a keresztény életforma még a nagy elnyomás és bizonyos ünneplések és nagyhangú kijelentések után **nem** bírt annyi vonzóerővel, hogy az emberek kiálljanak mellette. Nem igényelnek minket. A katolikus vallás örök igazságokra épül. De valahogyan **a tengelyébe** – a katolikus élet az ő tengelyébe – **a törvényt állította.** És katolikusnak lenni manapság azt jelenti, hogy a törvényeket lehetőleg tiszteletben tartani és úgy lavírozni ebben az életben, hogy a törvényekkel való összeütközést kikerüljük. **És ez a „kerülgetés”, ez nem lehet szimpatikus senki előtt.** A lelkiismeretvizsgálatunk nem más, mint a törvények betartásának ellenőrzése. A törvényeinknek a zöme tiltás, hagyományos megrögződés.

Egy példát szeretnék említeni. Tetszik tudni, én a beszédeimre szoktam készülni, de nem olyan formában, amit itten elmondok, hanem – mondjuk – annál **bővebben.** Hiszen sokszor azzal küszködöm, hogy mit mondjak el belőle, mit nem. Például elővettem a misekönyvet. A régit is, az újat is. Nagyböjt idejére minden napnak, a hétköznapoknak is megvan a saját miséjük, saját oratioja = imádsága, amit az Egyház kér a szentmisében, saját leckéje, evangéliuma, és így tovább. Én végigbogarásztam ezeket, és kiírtam, hogy a negyvenből – hát nem éppen negyvenből, mert nagycsütörtök, nagypéntek, nagyszombat az már más –, de 21 ezek közül az imák közül a húsevésről és a böjtről szól. Hát tisztelettel kérdem, kit érdekel manapság a böjt és a húsevés, amikor az országban millió számra vannak emberek, akiknek nincs mit enniük. Akkor én könyörgök Istenhez, hogy a böjt által jussak közelebb Hozzá? Vagy a böjt által tartsam féken emberi – hát nem éppen – erkölcsös indulataimat? Tetszik érezni az anakronizmust vagy a lehetetlenséget?

13 oratio szól Isten megbocsájtó irgalmáról és 5 a bűnbánatról. És mi az egész húsvétra – tehát Krisztus szenvedésére, halálára, föltámadására – való készületi időnket elneveztük nagyböjtnek. **Hát mi a köze a böjtnak Krisztus halálához, szenvedéséhez? Hát más dolgunk nincs nekünk?** Megbocsátás, irgalom, jóság, bűnbánat, és így tovább, **csak az „a böjt”?** Ezt azért mondom, mert ez keresztény életformát, stílust jelképez vagy jelent. Kinek imponál ez? Senkinek! Azért nem, mert... mert ezt is úgy **felemásul** csináljuk.

Nékem van egy kedvelt tanítványom, aki sok dologban gondomat viseli. Tanítónő vagy tanárnő Csepel déli részén. És ő mesélte, hogy volt az első osztályban egy kislány – évekkor ezelőtt –, vékony, sovány, sápadt teremtés volt. És a közös étkezésnél – a gyerekétkeztetésnél – délben ő nem ette meg a húst. A szülei szektásak voltak, és ő is. Na de kezdték biztatni először a társai, aztán a pedagógusok, a végén az igazgatónő. Az igazgatónő rá is parancsolt, hogy edd meg azt a húst, mert az egészséges. S a gyerek fölállt, kiment és sírt. És ez az én tanárnőm ment utána egy darab zsíros kenyérral. Azt pillanatok alatt megette, mert éhes volt. Tetszik érezni a különbséget a szektás magatartás és a keresztény életforma között? Az egyik, az hétköznap is megtartja azt, ami minékünk vasárnapi dolog, amit mi magunk se veszünk egészen komolyan. Mi azt hisszük – Bernard Shawra utalok – ha én imádkozom, misére jövök, gyónni megyek, áldozni megyek, ezzel én az Úristent kifizettem. Most már Ő tartozik énnékem. **Hát nem igaz! Nagyon nem igaz!**

Most szabad legyen hivatkoznom arra, hogy a papok számára kiadtak egy úgynevezett „Útikönyvet”, még a misekönyv reformja előtt. Ha valaki külföldre megy, akkor azt **vigye** magával, mert abban benne voltak a legfontosabb misék, pl. ilyen is, hogy nagyböjtre egy mise. Mert idegennyelvű misekönyvet esetleg nem tud használni, latinul meg már nem nagyon-

nagyon tudnak, különösen a fiatalok. És ennek a misekönyvnek, ennek az Útikönyvnek a nagybőjtre szóló miséjének az oratioja, az imádsága, az így hangzik: „*Istenünk, add kegyelmedet, hogy a nagybőjti szent időszak visszatérő gyakorlatai által – most tessék figyelni – Krisztus rejtett életének megértésére jussunk és méltó életünkkel annak gyümölcseit elnyerjük*”. Tetszik látni, **itt van a keresztény magatartás!** És én ettől a gondolattól függetlenül kezdtem meg januárban Jézus emberségéről szóló sorozatomat, és beszéltem elég bőven Krisztus rejtett életéről. Arról a harminc esztendőről, amikor is Ő az Úristentől kigondolt emberi, rendes, normál, természetes emberi **tevékenységet** a saját maga példájával, munkájával **megszentelte**. És én megszentelhetem az Úristennek a nevét, és az Úristen dicsőségét szolgálhatom azzal, hogy én rendesen megpuccolom azt az ablakot, vagy rendesen viselkedem – én nem tudom(, mondjuk) – a vásárlásnál, vagy akármilyen emberi tevékenységemet úgy végzem el, ahogy azt mondjuk Krisztus végezte **volna**, ha ilyen szituációba kerül. És (most) **itten (az)** van benne, hogy azt kérjük, hogy Krisztus rejtett életének megértésére jussunk. És én hétköznapi keresztény tudjak lenni, és nem vasárnapi és ünnepi keresztény. És nemcsak imádságban és szentségekben, hanem mindennapi egyszerű tevékenységemben; majdnem azt mondom, (hogy) mint egy szektás.

És itt van nálunk – tetszik tudni – a hiba. Itt van az, ami belőlünk hiányzik. Ezért a mi vallási életformánk nem vonzó a másik emberre.

Annak idején Debrecenben – talán nem szép tőlem, hogy ezt elmondom – a Svetitsben, mikor hittanár voltam, 1000 lány járt, elemitől kezdve egészen a kereskedelmi iskoláig, tanítónőképző, polgári iskola, gimnázium: minden volt. És nemigen akadt köztük (, a diákok között), aki jelentkezett volna szerzetesnőnek, apácának. S nekem akkor jött már egy ilyen gondolatom, és kiosztottam – ilyen – cédulákat – akkor tanultak a Képzőben zsinórirást, ezt a karakter nélküli, egyforma írást. És azt a feladatot adtam, hogy írják ugyan már le névtelenül, hogy akarok-e szerzetesnő lenni, igen vagy nem: ha igen, akkor miért igen, ha nem, akkor miért nem. Furcsa volt, mert az év végi értekezleten előkerült a dolog, és az egyik nővér az engem hibáztatott, hogy az a hittanár dolga lenne (ilyen felmérést végezni). Akkor mondtam neki, hogy – bocsánat – hadd keressem elő a cédulát, az egyiket. És azt fölolvastam, hogy akarok-e szerzetesnő lenni. Az volt odairva, hogy nem. Miért nem? Mert a nővérek között egyet sem találok olyat, akiről azt mondhatnám, hogy én is szeretném ezt az életet élni. Pont! Na tetszik gondolni, hogy mit kaptam én aztán ezért!

Most az **én** magatartásom ebben a világban és társadalomban (olyan e, hogy) aki engem lát, (az) kíván-e keresztény lenni vagy nem? Ezt a kérdést tegyem föl magamnak, ilyen szempontból vizsgáljam meg az én lelkiismeretemet! És nem olyan szempontból, hogy veszekedtem, haragudtam, szórakozott voltam, és így tovább... Nem ilyen... Ez semmi! Ez nulla! Ezek a lényegbevágó kérdések: iparkodtam én Krisztus rejtett életét megismerni, iparkodtam-e azt megérteni és iparkodtam-e én azt életemben valóra váltani! Erre tessék válaszolni, ez a lelkiismeretvizsgálat, a másik nem.

Kedves jó Hívek! Még annyi hozzátennivalóm volna, hogy 1976-ban megjelent külföldön egy ötkötetes (gyűjtemény) – bár van benne, hogy 3/a, 3/b és 3/c kötet is, de egy-egy kötet, pl. az 5. kötet, az 1000 oldal. A címe ennek a gyűjteménynek, vagy ennek a hatalmas munkának a címe az, hogy: „*Mysterium salutis – Üdvösségünk misztériumai*”. És ebben Häring, aki korunknak egyik legnagyobb teológusa volt, vagy 40 oldalon át tárgyalja a következőt: „*A keresztény élet kibontakoztatása*”. És ezt írja: „*A keresztény élet csak dinamikus szempontból értékelhető...*” Dinamikus, ez azt jelenti, hogy mozgó, fejlődő, élő valami... az a dinamikus, mert különben holt. Mi nem vagyunk múmiák vagy múzeumi tárgyak. Tehát a keresztény élet csak dinamikus szempontból értékelhető. Ezért beszélhetünk kibontakoztatásról. És ennek alaptörvénye a növekedés. Ez üdvtörténeti, társadalmi és egyéni jellegű. Ez látható Jézus életében, aki növekedett bölcsességben, korban, kegyelemben Isten és emberek előtt. Ugyan ki gondolta volna, hogy Jézusnak ez a példája az én számomra törvény? Az én számomra meghatározó törekvés és életforma? Hogy dinamikusan éljek és növekedjek állandóan

bölcsességben, kedvességben, kegyelemben Isten és emberek előtt? Ez az én feladatom! Ez alapvető törvény, pedig mi nem is hederítettünk ezekre!

A növekedés nem egyenes vonalú – mondja *Häring*, hanem a fejlődés privilegizált eseményekben, élményekben és elhatározásokban halad előre: tehát egy prédikáció, egy könyvnek az elolvasása, egy elgondolkodás, egy elmélkedés, amelyeknek a végén valamilyen igazság úgy megjelenik előttem, **ezekben** fejlődik, szinte mondanám, hogy **ugrásszerűen**. Ezek az események főként: a megtérés, a megtisztulás és az ellentétes erővel való küzdelem – ezt írja *Häring*.

Kedves Hívek! Erről akarok beszélni majd a következőkben.

Amen.

12. A megtérés (1992. március 22.)

Jogi formula? Aki hisz, üdvözü! A moralizálás. Közeledés: Isten engem, én Őt akarom! Bűn = Isten kizárása hétköznapijaimból! Megtérés = indulás ki ebből az állapotomból.

Kedves Hívek! A mai elmélkedésünknek a tárgya a megtérés.

A keresztény életformának az egész világon jelenleg három rendkívül neuralgikus pontja van. Ezek: a bűnbánat szentsége, a házasság felbonthatatlansága és az abortusz. Ezen a három területen vívja az Egyház a maga harcát és próbálja megvédeni az evangélium igazságát. Az egyházon belül (szem előtt) a bűnbánat szentségének a kérdése áll.

Ezek közül szinte mindenkit érint a bűnbánat szentségének a válsága. Baj van azokkal, akik teljesen elkerültek. De még több baj van azokkal, akik rendszeresen járnak és akarnak gyónni. Ezzel az utóbbival van a legnagyobb nehézség. És itten három pontba sűrűsödik a probléma:

- Az első magának a bűnnek a fogalma.
- A második a bánat értelmetlensége.
- És a harmadik ennek következménye, az értelmetlen egyhelyben való topogás.

Ezt nem én mondom. Ezt a püspöki szinódus tárgyalta a pápa kérésére. És a Szentatya ki is adott egy – ilyen – pápai iratot „*Kiengesztelődés és bűnbánat*” címen.

Sajnos ez a pápai irat visszhangtalan maradt. Éreztem én ezt akkor, amikor ideadta a Szent István Társulat fordításra, hogy nem ez az, amit mi vártunk a zsinattól. Mert a Zsinatnak rettentő nehéz terheket kellett cipelnie. És hogy jobban megértsük önmagunkat és az Egyháznak a problémáját, azért szeretnék egynéhány szót szólni ezeknek a gyökeréről.

Tetszik tudni, az Egyház életében szükséges volt a hitújítás idején a protestánsok tanításával szemben pontosan meghatározni a katolikus tanítást. Ezt a munkát végezte el a *Tridenti Zsinat*, amely precízen körülírta és megfogalmazta a dogmákat, köztük a bűnbánat szentségét is. És – a protestánsok alaptételével szemben, amely úgy szólt, hogy egyedül a hit üdvözít – a cselekedetekre helyezte a főhangsúlyt. Ez a zsinat annak idején hivatkozott Szent Jakab apostol levelére, aki kimondotta, hogy a hit cselekedetek nélkül holt. Ez a zsinat 1545-től 1563-ig tartott. Ennek több mint 400 esztendeje már. Akkor jó volt, de idővel tehetetlen lett. Mert a mi teológiánk – még mi is az egyetemen a Tridenti Zsinatnak a teológiáját tanultuk –... És a II. Vatikáni Zsinatot pontosan **az** igényelte, mert a tridenti zsinatnak a megfogalmazása szerint már nehéz a katolikus életet továbbvinni. Mi volt a baj? Az, kedves Hívek, hogy a katolikus tanítást iparkodott a zsinat precizitással megfogalmazni, (azaz) **jogi és filozófiai fogalmakkal határozta meg a meghatározhatatlant.**

Említettem gyakran már a misztériumokat. A misztériumokat nem tudjuk emberi szóval maradéktalanul és megfelelő módon kifejezni. Közelíteni tudjuk őket különböző oldalról, különböző szempontból. Például mi a hit? A zsinat azt mondja: hinni annyit jelent, mint igaznak tartani mindazt, amit Isten kinyilatkoztatott és amit az Anyaszentegyház így tanít. Mit mondanak a protestánsok? Elfogadni Istent, mint legfőbb lényt, és reá bízni sorsomat. Na most tessék kérem megmondani, hogy **ezzel** szemben mi **védjük** a jogi formulázású igazságot, hogy igaznak tartom, amit Isten kinyilatkoztatott. Valahogy talán **emberibb, melegebb** a protestánsoknak az a hozzájárása: és Istenre bízni sorsomat. **És ezért nehéz.** *Aki hisz, az üdvözü, aki nem hisz, az elkárhozik* – mondja a Szentírás. Erre hivatkoznak a protestánsok. Szent Jakab levelére hivatkoznak a katolikusok. Tehát a jócselekedetek nélkül a hit halott. És aprólékosan kidolgozta a zsinat a jó és a rossz cselekedetek fogalmát. Igen ám, de a jót megmondani, hogy mi a jó, az

nehéz. Hogy mi a rossz, annak a meghatározása az könnyebb. És így a zsinat sokat foglalkozott a bűnnel. Mi bűn és mi nem bűn. Megszületett a halálos bűn és a bocsánatos bűn, a főbűn, a Szentlélek elleni bűn, az égbekiáltó bűn, az idegen bűn. Ezeket egyszerűen formulákba foglalták, a katekizmusban a gyerekekkel megtanították és mi ebbe belerögzödtünk... úgy, hogy a katolikus erkölcsstan büntanná formálódott.

Szent az, aki nem követ el bűnt. Érezzük azért, hogy Isten nem azért teremtett minket, hogy Őt ne bántsuk. Az ember **több** annál, minthogy (csak) a **bűnt kerülje**. Megszületett a lelki tükör. És kidolgozták a bűntől való szabadulásnak az útját, a lelkiismeretvizsgálatot, a bánatot, az erős fogadást, a gyónást, az elégtételt. Igen, de a föloldozáshoz is: – ugye most – halálos bűn, nem halálos bűn. Később vetődött fel azután a nehézség, pl. aki 10 fillért lop, az nyilván bocsánatos bűnt követ el; aki 25000 forintot lop, az már halálos bűn. Na de most kezdjek el számolni: és aki 10 forintot lop, aki 100-at, aki 250-et, melyik az a határ, hogy innentől erre bocsánatos bűn, innentől kezdve halálos bűn. Mert akkor van **egy** forint, amely miatt egy ember elkárhozik. **És ezt érezzük, hogy ez lehetetlen**. Ugyanígy vagyunk a böjttel, a hússal. Hogy valaki csak egy falatot eszik, az bocsánatos bűn, ha többet eszik... No de hol van, hány dekáznál vagy hány grammnál **kezdődik** a halálos bűn. Tetszik érezni, hogy meg nem fogható, nem pontosítható fogalmakkal kellett – kérem szépen – megküzdenie az Egyháznak. És ezért nem maradt más hátra, mint a helyett, hogy azt mondjuk, hogy bűnt az követ el, aki nem engedelmeskedik Isten parancsolatának... , **ez így nem jó**.

És a lelkiismeretvizsgálatnál... , hát tessék ugye arra gondolni, aki gyakrabban gyónik, hányszor állt a gyóntatószék előtt és szinte kétségbeesetten próbált összekapargatni valamit, amit meggyón. „Nem is tudom, hogy mit is mondjak” – ez gyakran elhangzik a szentgyónásban. Tehát ha odakerülök azután a bánathoz, amikor nem érzek semmit, vagy talán még az ellenkezőjét...?

Nékem ilyen komikus dolog volt... Egyszer a Zuglóba hívtak ki még annak idején Semtey elnök úr kisegíteni gyóntatni. És jött gyónni az egyik ministráns is, és mondja, hogy verekedtem. Hát megkérdeztem tőle: *megverted a másikat?* Azt mondja: *de meg ám!* Na, gondoltam, nagy bánatod lehet neked...

Szóval nem olyan egyszerű dolog ez, hogy kimondjuk azt, hogy bánat, fogadom, hogy többé nem vétkezem. Itt hazudunk a legtöbbet, hiszen két hét múlva visszajövünk megint bűnökkel. De hát akkor én megfogadtam, hogy nem vétkezem többé, és mégis visszajövök vele. Szóval érzi az ember, hogy nem egészen stimmelnek ezek a dolgok. És éppen ezért, kell erről minékünk beszélünk. És fölteszük a kérdést, hogy hát hibás vagyok én? Hát nem vagyok hibás, én egyszerűen ember vagyok. De ugyanakkor ember létemre és hát gyakori gyónó létemre sokszor elérkezem odáig, hogy na azt mondják, hogy ez ugyan járja a templomot, gyónik ez és áldozik, de a legtöbb pletykát mégis ő tudja, és ő mondja. Tehát még az én jámborságom szinte botrányszámba megy mások előtt. Kérdezem: vonzó ez az életforma? Én azt hiszem, hogy **sem magamnak, sem másnak nem az**.

Tehát akkor tulajdonképpen mit csináljunk?

Gál Ferenc az új Dogmatikájában ezt írja: „*A hitigazságokat közel kell hoznunk az élethez, mert csak így láthatjuk meg, hogy a hitben a személyes Isten és az élet értelmét kereső ember találkozhat.*” Tetszik érteni? Ami a katolikusoknál a hit, a kinyilatkoztató Isten, tehát az Ő tanítását közelebb kell hozni az élethez, hogy a személyes Isten és az élet értelmét kereső ember találkozassanak.

Isten nemcsak üzent, hanem Jézus által belépett a mi történelmünkbe. A földi élet az üdvösség útjává **lett** ezzel, hiszen erről beszéltem január óta, hogy 30 évig Jézus élte az egyszerű emberi életet, hogy mindent, ami emberi tevékenység, tiszta, becsületos, emberi tevékenység, hogy azt megszentelje.

Istennek énrám nincs szüksége – tessék erre vigyázni, nehogy félreértsük. Mert ha szükségem van valamire, ha ki akarom venni az autóból a gyertyát, mert rossz, akkor szükségem

van egy kulcsra, amellyel azt ki tudom csavarni, utána azt a szerszámot leteszem, nincs tovább rá szükségem. Ilyen értelemben mondom én azt, hogy **Istennek nincs szüksége énám, hanem Isten engem akar.** Engem akar, mert én Isten képmása vagyok, az Ő alkotása, az Ő elgondolása. Engem Isten gondolt el, és Isten alkotott, én az Istené vagyok, és Isten engem akar, az én személyemet akarja. Nem az én cselekedeteimet, nem az én hódolatomat, nem az én himnuszaimat, hanem engem, személy szerint engem akar.

És énnekem nincs szükségem Istenre, mint kívülálló segítségre, **hanem énnékem maga az Isten kell.** És nem arra, hogy nekem legyen egy protektorom, aki meghallgatja az én imámat, és teljesíti az én kéréseimet. Vigyázzunk, itt van, amit Gál mond, hogy az önmagát kinyilatkoztató, hozzánk közeledő Isten, és az élet értelmét kereső embernek a személyes találkozása: ez a mi életünknek a célja és a tartalma.

És most ezek után mondom, hogy: **mi a bűn?** Nem parancsok megszegését mondom, hanem **a bűn elfordulás Istentől.** A *pápa* szerint – ebben a „*Kiengesztelődés és bűnbánat*”-ban van benne – **vétkezni annyi, mint Istent kizárni mindennapi életünkéből.** Tehát én végzem az én munkámat Isten nélkül, nem érdekel (az Isten...). Megcsinálom a kötelességemet, bevásárolok, megfőzöm az ebédet, – vagy nem tudom – elintézem a dolgaimat Isten nélkül... Este, na, rendben van, (hát) elmondom az esti imámat. És a *pápa* erre már azt mondja, hogy bűn az, hogy én Istent kizárom a mindennapi életemből. Csak olykor veszem elő, mikor szükségem van rá, vagy valamilyen célból vagy szempontból veszem elő.

És még (az is) hozzá tartozik, hogy a történelem során kialakult egy olyan magatartás, amely állandóan szembe akar fordítani minket Istennel. Ez a világ szembe akar fordítani minket Istennel. Tessék megnézni a politikai, a társadalmi, az irodalmi, a művészeti és egyéb követelményeket. Sőt, még böcsületes dolgokban is szembe akar fordítani, hogy **egy** dolog, egy rögeszme, egy elgondolás, az **ügy** lefoglalja az embert, hogy **Isten számára nem jut hely.**

Gyerekeknek szoktam mondani, képzeljenek el három üveget: az egyik tele van vízzel, a másik be van dugva, a harmadik üres. Isten csak a harmadikba tud tölteni valamit, az elsőbe nem tud, mert az tele van, a másodikba nem tud, mert az be van dugva. Az, hogy tele vagyok, az azt jelenti, hogy engem valamilyen földi dolog úgy betölt, úgy lefoglal, annyira igénybe vesz, hogy **nem jut hely Isten számára az én életemben.** És ez bűn, ez **a** bűn. Istennek ez a mellőzése, ez a kizárása a mindennapi életből. És nem az, hogy én nem mondtam igazat, az is, **de az igazi bűn ez.**

Az ember függetleníteni akarja magát az Isten akaratát képviselő erkölcsi rendtől. Én mondom meg, hogy mi a jó, én mondom meg, hogy mi a rossz, hogy mit kellene Istennek... (Az ember) saját elképzelése szerint akar élni. És ezzel meghiusítja saját igazi emberségének kibontakoztatását.

Volt nékem egy magyar tanárom, Oláh Gábor. Nagyon szerettük. Jól tanított. De magányos, furcsa ember volt. Élete végére összeomlott. Meghasonlott mindenkivel, elsősorban önmagával. Ennek okát Ő maga megírta az egyik versében. Igaz, nem ilyen szándékkal. Ezt vésték sírkövére is a debreceni temetőben. Így szól:

„Világomat én megalkottam,
nappal s csillagokkal rakottan,
 eget is vontam sátorul rá,
és **beültem a közepébe, úrrá.**”

Ez a bűnös, **Istentől elszakadt szituáció** a világ bűne. És benne az **én bűnöm.** A mi bűnünk. Ez a mi legnagyobb bajunk. Ez bűnös állapot. **Ezt nem elkövettem, én ebben élek.** És ebből kell nékem szabadulnom. Nehéz, mert nem érzem saját bűnömnek. És ez a szabadulásra való törekvés, ez volna a megtérés, ez volna mindennek a kezdete.

Amen.

13. Az új életforma (1992. április 5.)

„Hagyjon nekem békét!” Szeretetért mellőzés? Értelmem célja: Isten megismerése, istengyermekségem kiformalása. Mindvégig...

Kedves Hívek! Én azt hittem, hogy elérkeztem a befejező elmélkedéshez, de – sajnálom – valahogy több a mondanivaló, mint amennyire hát az idő futja. Azért a lényegét most elmondom, kicsit talán vázlatosan, az 5 pontból csak hármát. De ezt én rendkívül lényegesnek tartom, mert ez volna az, hogy **én** az én katolikus **életformámat úgy alakítsam**, hogy kikászálódjam abból a mechanikus, gépies (és) eredménytelen magatartásból.

Az én számomra a vonzónak nem mondható katolikus életformát Debrecenben egy leány fogalmazta meg. Fegyelmi kifogások voltak ellene, a végén elébem került az ügy, és én elbeszélgettem ezzel a gyerekekkel, aki telve volt panasszal a prefekta ellen. Persze én próbáltam védeni a nevelőt. Ő a végén kitört, és – itt jön a lényeg – azt mondta, hogy „... mondja meg Teodóza nővér világosan, hogy mit akar, én megteszem, de aztán hagyjon nekem békét...”

Ezt mondta a gyerek, „mondja meg világosan, mit akar, én megteszem, de hagyjon nekem békét”. Nem tudom, hogy ő, aki nem akart azonosulni nevelőivel, és nem is iparkodott őt megérteni, hogy nem volt-e ő ugyanaz, mint amilyen én vagyok az Úristennel és az Egyházzal szemben. „Mondja meg, hogy mit akar, mit parancsol, megteszem, de aztán hagyjon nekem békét”. Ez azt jelenti, hogy nem azonosulok Vele és nem is törekszem megérteni Őt. A pápa erre mondta azt, hogy a vétkünk az, hogy kizárjuk Istent a mindennapi életünkben; a mindennapi hétköznapi életünkben hagyjon az Úristen nekünk békét, de az Egyház is. Van nekem gondom és bajom éppen elegendő...

A baj lényege: nem ismerem az Istent, és nem ismerem magamat, és nem is iparkodom Istent megérteni. Mert ahhoz gondolkodnom kellene, töprengennem kellene! De erre már én nem vagyok hajlandó. Gondolkodjék más helyettem, hagyjanak engem békében! Adják készen azt, amit tudnom kell, és ezzel be van fejezve.

Kedves Hívek! Ez nem a mi bűnünk, ez az emberiség bűne! (Ennek pontosabb értelmezésére még vissza kell térnünk.)

A régi katekizmus első kérdése az volt: „*mi végett vagyunk a világon?*” Én alkalomadtán többektől megkérdeztem, tegnap pl. egy tanárnőtől, hogy mi végett vagyunk e világon. Azt mondja, valamikor hallotta ő ezt, de most már nem tudja. Általában kétféle választ kaptam. Volt, aki emlékezett rá, a katekizmusi válasz: „*Istent megismerjük, szeressük, Neki szolgáljunk, stb...*” Vagy pedig az volt a válasz rá, hogy mit tudom én! Na jó, de hát ezzel, ezzel nincs elintézve a dolog!

Tessék nézni, minekünk az életünkben, keresztény életünkben három alapmisztériumunk van:

- **az első, a teremtés.** Onnét tudom, hogy ki vagyok én, mit akart, milyennek akart engem az Isten, és mit akart tőlem az Isten;
- **a második alapmisztérium a megtestesülés,** az emberré lett Krisztus, és az Ő tanítása és az Ő példaadása, amellyel engem személyesen akart Istenhez kapcsolni;
- **a harmadik a húsvéti misztérium,** amely az örök életre vonatkozik. Mi mostan ezzel jelenleg nem foglalkozunk.

De ez a dolog, hogy az Úristen milyennek, miért teremtett engem, mit akart tőlem, mit kívánt tőlem, milyen képességeket, lehetőségeket adott, ezt énnekem **tudnom** kell, erre **gondolnom** kell. És nem az a válasz, hogy mit tudom én.

A kinyilatkoztatás szerint **Isten Önmagáért és Önmagának teremtette a világot**, benne az embert és benne engem. Tehát Isten Önmagáért teremtett engem és Önmagának. Közölni akarta a maga dicsőségét és szeretetét olyan teremtményekkel, akik meg tudják Őt érteni. Először az anyagi világot alkotta meg. Erről a Szentírás azt mondja – amikor egy-egy dolgot megteremtett Isten –, hogy Isten látta, hogy mindez jó. Végül az anyagiaktól eltérő módon megalkotta az embert a maga képére és hasonlatosságára. És hatalmába adta az egész világot. Tehát a maga képére és hasonlatosságára, hogy legyen köztünk egy kapcsolat, mert ez a maga képe és hasonlatossága: hogy **van értelmem és van szabad akaratom**. És én ezzel az értelemmel Istent megismerem, és az én szabad akarattal Isten parancsát, Isten elgondolását teljesítem. Ez egy **alapvető** dolog: adott értelmet és szabad akaratot...

Az egész Ószövetségben Isten arra törekedett, hogy az emberrel – aki nem akarta Őt megismerni –, hogy azzal megismertesse Önmagát. Mózesnek és így tovább (mondotta): „*mond meg az embereknek, mond meg Izrael fiainak...*” és azután közölte az önmagáról szóló kinyilatkoztatást. Mózes, mielőtt meghalt – ötödik könyvében olvashatjuk a hatodik fejezetben, hogy összehívta Izrael népét, a választott népet, és azt mondotta – ez a zsidóknak a mindennapi imája, **Mai Izrael...** –, hogy „*halljad Izrael: Én vagyok az Úr, a te Istened és a te Istened egy (az egyetlen Úr)...*, ...és legyen ez mindig a te szemed előtt, elméledjél róla és ird föl karodra és házad ajtófélfájára, vigyázz arra, hogy meg ne feledkezzél róla.”

Kedves Hívek! Én ismerek egy nagyon kedves zsidó házaspárt, orvos mind a kettő, kiemelkedően jó orvosok. A szobájuknak ajtófélfáján kis összetekert papíron ott van ez a „Halld Izrael, én vagyok a te Istened és véds az eszedbe és véds a szívedbe és meg ne feledkezz róla”. És hogyha egy zsidó imádkozik, és fölteszi a maga imaszíjait, akkor a homlokán van egy doboz, és abban a dobozban benne van ez az imádság, ez a „Halld Izrael, én vagyok a te Urad, Istened, és te ismerjél meg engem, és te kövesd az én parancsaimat...”. Az ott van az ő homlokán, annak jeléül, hogy ezt ő mindig észben akarja tartani. És Mózes így is követeli. Sőt a továbbiakban – valakinek van kedve, olvassa el –, hogy „...*ezt mondd el fiaidnak, és mondd el utódaidnak, és mondd el mindenkinek...*”. Na de most én kérdelem, hát az én eszemben mi jár? Mit gondolok én, miért kaptam én Istentől értelmet? Hogy megtanuljam az algebrát vagy a recésszárnyú rovarokat, vagy megtanuljam én nem tudom a geológiát vagy a történelmet vagy nem tudom én micsodát?! Nem ezért kaptam én (főleg) értelmet, hanem azért kaptam, hogy Istent megismerjem. Csak mostan **próbáljak** egy kicsit magamba nézni, ugyan milyen erőt fordítok, és mennyi időt fordítok én arra, hogy én Istent megismerjem, rendszeresen, következetesen – talán majdnem semmit. És **ha én Istent nem ismerem meg, akkor mit akarok**.

A legtöbb ember úgy van, hogy járt hittanra, fölkészült első gyónásra, áldozásra, fölkészítették bérmálásra, ott aztán lezáródott számára a dolog. Legfőlegbb amit így olvasott, prédikációban hall – töredékeket –, ezekből rakódik össze valami, esetleg sokszor zagyva, zavaros kép. Hát akkor mit akar? Vagy úgy gondolja, hogy én nem csinállok semmit, pótolja az Úristen. A semmiért akarok valamit? És itt van kérem szépen, amire a *pápa* azt mondja, hogy ez a világnak a **bűne**: hogy Istent kizárja az ő gondolataiból és kizárja az ő életéből, az ő törődéséből, az ő erőfeszítéseiből. Kizárja! Amint ez a gyerek mondotta, hogy: „*Mondja meg, hogy mit akar de aztán hagyjon nekem békét!*” És **ez a legszörnyűbb átok**, amit az ember önmagára kimondhat, hogy az Isten hagyjon nekem békét. Ennél nagyobb átkot nem mondhatok magamról!

Az isten hasonlóság révén emelkedik ki az ember az összes teremtmények közül, noha Istentől különböző marad. Isten azt akarja, hogy képmásaként saját személyemet úgy formáljam, hogy az Ő munkája révén ez a hasonlatosság egyre erősödjék bennem: „*Legyetek tökéletesek, mint a ti mennyei Atyátok tökéletes!*” – mondja az Úr Jézus. Lebontva: legyetek irgalmasok például, mint ahogy Atyátok irgalmas (stb.). De ilyen kifejezést és kijelentést sokat találunk a Szentírásban. Ez módszert ad nekünk...

Lehet, hogy alkalomadtán erről többet fogok majd még mondani. De mostan a **második titokra** megyünk át, a második misztériumra, a megtestesülésre. Az istenhasonlóság, az objektív kapcsolatot teremt: van Isten, vagyok én, a kettő között fönnáll hasonlóság. Ő Teremtő, én teremtmény. Én a teremtett világban élek, de a teremtett világban az Ő képét viselem, **Őt képviselem** ebben a világban. De Isten ennél többet akar tőlünk. És ezt a **többletet megadta minékünk a megtestesülés révén**, ahol a hasonlóságból, tehát az **objektív hasonlóságból személyes kapcsolat** lett. Mert a második isteni személy **ember** lett, és így az emberi személy, tehát én – a második isteni személy révén – az isteni személyhez kapcsolódom. Van köztünk egy bizonyos összefüggés, mégpedig a **szerepet révén kapcsolódom** hozzá. És ez a személyes kapcsolódás Istennek a legszemélyesebb ajándéka, amit az ember számára adhat. Hogy én Krisztus által Isten gyermekévé leszek. Nem (csak) **hasonló teremtménye vagyok, hanem Istennek gyermeke. Ő az én Atyám**. Szent Pál írja az efezusiaknak: „*Arra rendel bennünket, hogy Jézus által gyermekeivé legyünk.*” Mi Istent úgy szólítjuk ezután, hogy **Atyánk**. Most már nem a hasonlóság kapcsol engem Istenhez, hanem a személyes ismeretség. A szeretet, az istengyermekség. Persze már azt kívánja éntőlem, hogy Isten Fiának, Jézusnak a nyomába lépjek, hozzá csatlakozzam, Vele járuljak az Atya elé, főként az áldozat hódolatában. Erről beszéltem már a szentmisével kapcsolatban.

Tehát az én keresztény életformám: Krisztus követése, mégpedig rejtett életének ismerete szerint.

Most mondok megint egy kicsit furcsát: ugyan ki figyelt föl a nagyböjti első vasárnap miseimájára, hogy miről szólt. Mi volt az, amit első vasárnap a szentmisében mi Istentől kértünk? Nem tudom, hogy van-e valaki, aki emlékezik rá... – tán még a papok között is... Ez az ima így szólt: „*Mindenható Istenünk, add kegyelmedet, hogy a nagyböjti szent időszakban Krisztus rejtett életének megértésére jussunk, és méltó életünkkel annak gyümölcseit elnyerjük*”.

Tetszik érteni, miért beszéltem én Jézus rejtett életéről: hogy Ő minden dolgával megszentelte a mindennapi emberi munkát, a legközönségesebb hétköznapi munkát. Hogy mi Krisztus rejtett életét értsük meg, ne csak azt, hogy Ő szenvedett és meghalt. Mert annak mi csak **szemléelői** vagyunk. De Krisztus rejtett életét meg kell **értenem**. De ha én **nem** használom az eszemet, ha **nem** törődöm vele, ha **nem** figyelek rá, hát akkor **hogyan** akarom megérteni? És ha nem értem meg, akkor miért töltött el itten 30 évet (avval), hogy az én számomra megmutassa, hogy Ő belépett a történelmünkbe, és Ő végigcsinálta a gyerekkort, az ifjúkort, a felnőttkort, és a végén elkezdte messiási munkáját? Hát miért csinálta? Csak úgy a levegőbe, vendéggként vagy szórakozásból? Hát **Ő énrtem** lett emberré! **De én Rá se hederíték...**

Vagy azt tetszik gondolni, hogy ez nem bűn?

Nincs rosszabb, mint a mellőzés. Azt mondotta egy újságíró, hogy kérem a golyó ütötte seb az begyógyul, de a szavakkal vagy a magatartással ütött seb sose gyógyul be. Krisztust én megbánthatom bűneimmel, bocsánatot nyerhetek. De **ha én Krisztusról nem veszek tudomást vagy mellőzöm**, azt mivel gyógyítom? **Amikor nem is érzem azt bűnnek...**

És itt van a mi keresztény életünknek a csődje – kedves jó Hívek. Ne tessék haragudni, hogy ezt mondom, magamnak mondom elsősorban: hogy **nem** törődünk **Vele**, **nem** életünk **központja**, **nem** tartozik bele mindennapi gondjainkba... Hanem kiszorult az életünknek a peremére, ha marad rá idő olykor-olykor. **De** más volna, ha én erre mindig gondolnék, és ennek megfelelően iparkodnék cselekedni! Úgy vélem, hogy keresztény életformám menten szimpatikusabbá válnék mások előtt!

A **harmadik pont: az ember történeti lény**. Ez azt jelenti, hogy az én létemnek, földi létemnek van kezdete és van vége. A kettő közötti utat kell nékem végigjárnom, **de nem üresjáratban!** **Az istenhasonlóságot és az istengyermekséget ki kell formálnom magamban**. A személyemben kell kiformalnom. Ezen az úton és ebben az időben... Ezért kaptam **értelmet**, ezért kaptam **szabad akaratot**, ezért kaptam különböző képességeket vagy karizmákat. Ez arra kötelez engem, hogy minden akadály ellenére ezt kiépítsem a személyemben, amennyire időm-

és erőmből telik. Ebben a törekvésben pedig – ez nagyon fontos – ebben a törekvésben nincs megállás! (Az) önmagunkhoz való hűség kötelez, hogy a földön **vándorként a semmiből Isten felé igyekezzem.**

Egy régi hindu ilyen emlékkapun áll a felírás – nem Jézusról van szó... lehet, hogy Óróla? –, hogy Gyesokna mondotta: „*Az élet út, menj át rajta, de ne építsd rá házadat!*” Óriási hiba, ha úgy vélem, hogy én elértem a kegyelem állapotát, most már itten letanyázok és maradok egy állapotban, mert megérkeztem... Hát nem érkeztem meg! Jézus állandóan növekedett kegyelemben, kedvességben és bölcsességben korának megfelelő módon. Sőt még élete végén a szenvedésből tanult engedelmisséget! És ezzel jutott el a teljességhez! Tehát énnekem egész életemben tanulnom, haladnom kell Isten felé, mert **csak így** jutok el a teljességhez, különben **félbemaradt egzisztencia** vagyok. Vagy pontosan az illik rám, amit Krisztus mondott, hogy: „*Aki nem gyűjt Velem, szétszór!*” Kapok Istentől talentumot, azt én elásom, vagy földi természetes célokra fordítom. És akkor áll rám a talentumot adó gazdának a parancsa, hogy amim **volt**, még **azt is** elveszik tőlem, mert nem kamatoztattam, hanem olyan célra fordítottam, amelyre nem az Úristen adta azt nekem...

Az idős embernek is kell haladnia a maga módján. Sőt egyre jobban kell iparkodnia, hiszen fogyóban van az ideje. Nem sok lehetősége marad már hátra, hogy még valamit tegyen, valamit még fölmutathasson az Úristennek. Mert ha én ebben a pillanatban odaállnék Krisztus elé, ugyan mit mondok Neki. Hát mit tudok Neki mondani, mit tudok fölmutatni? Azt hiszem, nem sokat.

Ha én ezekre építem keresztény életformámat, akkor az én életem hát megtelik tennivalóval, lesznek sikereim, lesz benne örömöm, lesz az életemnek értelme, ki tudok emelkedni az unalomból, az egyformaságból, a tehetetlen toporgásból. Már itt érzem, hogy nem élek hiába, hiszen Isten képét tükrözöm, az Isten gyermekségének a szeretetében élek, az Isten felé törekszem, eltelek reménnyel, várakozással és így készülve próbálok eljutni a végső megérkezésig.

Kedves Hívek! Még két pont volna, amiben én a keresztény magatartás lényegét szeretném megragadni, ami a teremtésből következik rám, ami a megtestesülésből következik rám, ami Krisztus példájából következik rám. Van még kettő. Ha majd lesz rá később alkalom és lehetőség, még majd kitérek (ezekre).

Húsvét előtt állunk. Szánjunk rá egy kis időt, hogy a teremtő Isten akaratát és szándékát megértsük, és legalább valamit belőle megvalósítsunk, hogy Krisztus Istenhez kapcsoló személyes szeretetét tudjuk méltányolni, és tudjuk azt életünkbe beépíteni. És végül hogy ne álljunk meg, ne gondoljuk azt, hogy elég volt...

Nem elég! Nem elég! És ilyen módon én küszködve, akárhogy, de közelíték az Istenhez. És eljutok legalábbis odáig, amíg a kegyelemből és erőmből futja.

Amen.

14. Az új életforma. II. (1992. április 12.)

Szociális bűnök. Visszaélés az ember rendeltetésével.

Kiegészítések az előző prédikációhoz.

A húsvét ünnepe következik, és énnekem nem sikerült befejezmem a mondanivalómat. Most csak egészen röviden (fogom) összefoglalni (a múltkoriakat, és) el akarom mondani a befejező részt, mert így fogjuk jobban megérteni majd a **húsvéti misztériumot**. Tehát vázlatosan próbálok szólni az ember rendeltetésének **még két** alapkérdéséről. Mert (a múltkor)

- **az első** az volt, hogy **az istenhasonlóság...** Tehát én hasonlítok Istenhez, de viszont ez azt is jelenti, hogy Isten hasonlít énhozzám. És mert az emberek Istent nem látják, de engem látnak, levonják a következtetést, hogy az én Istenem olyan Isten, aki valamiképpen hasonlít hozzám, hiszen Jézus is mondja, hogy aki engem lát, látja az Atyát is. És miránk vonatkozóan mondta, hogy úgy viselkedjétek, hogy lássák az emberek jócselekedeteiteket és dicsérik Atyátokat, aki a mennyben van. Tehát nekem állandóan tanúságot kell tennem, hogy ilyen az én Istenem és ilyen a mi Istenünk.
- **A második** az volt, hogy ez a hasonlóság Jézusban a megtestesüléskor tovább fokozódott, magasabb rendre emelkedett. és én **az Isten gyermeke vagyok**, tehát atyafiú viszony van köztünk. És ha Isten atyaként viseltetik irántam, akkor énnekem is személyesen gyermekként kell fordulnom Őhozzá. Én nem egy Istent imádok, hanem én az Atyám előtt hódolok. Az Atyámat szeretem, és az Atyámnak a kedvét keresem. Így kapcsolódom Hozzá nem a hatalom és a hódolat, hanem elsősorban a szeretet vonalán.
- **Harmadikként** említettem, hogy a **történetiségbe vagyunk ágyazva**. Ez azt jelenti, hogy múlik az idő. Én az időben változom, de a változásnak a célra kell irányulnia. Tehát, hogy Isten felé törekszem. És ebben a törekvésben megállás nincs. És ez főképp vonatkozik az idősekre, hogy nincs megállás. Sőt nekik kell legjobban sietniük.

Na, mostan jönne a negyedik és az ötödik. A **negyedikről** már nem tudtam szólni, pedig ez rendkívül fontos, mert olyan **bűnökről** szól a *pápa*, amelyek a legnagyobb terhet és felelősséget jelentik a világban, főként ma. Ezeket **szociális bűnöknek** nevezi a szinódus. A legfőbb baj az, hogy elméleti bűn nincs, elméleti felelősség sincs. Csak személyes bűn van, egyéni felelősség van. Tehát én nem mondhatom, hogy bűnös a világ. Én csak személyre mondhatom azt, hogy bűnös. De általában a társadalom nem bűnös, a történelem nem bűnös, semmi sem bűnös, csak személy lehet bűnös. A társadalmi környezet és emberi szabadságjogok elleni tevékenységekről van itt szó. Csak egy példát mondok, mert erre ki akarok térni húsvét után részletesen:

Ki a felelős pl. az abortuszban a gyermek-gyilkosságért? Az orvos, aki végrehajtja, az anya, aki kéri, esetleg a férj, aki kényszeríti, a képviselő, aki az abortusztörvényt megszavazza, vagy aki a törvényhozásba a törvényhozót választáskor választja, mert reá adja szavazatát? Tetszik érteni, hogy mit jelent az, amikor fölolvastuk annak idején a körlevelet, hogy mindenki lelkiismerete szerint szavazzon, még pedig olyasvalakire, akiről föltételezi, hogy Isten törvényeit megtartja. Tehát ha én úgy szavazok, olyanra, akiről gondolom, hogy nem fogja megtartani, akkor énnekem személyes bűnöm van, mégpedig ez a **közösségi (vagy szociális) bűn**. Ez énrám is kihat, és rám is háramlik.

Ki a felelős a teremtett világ tönkretételéért? Aki kizsákmányolja a földnek véges kincseit és az utókornak nem marad? Aki szennyezi a környezetet? Aki tönkreteszi a nélkülözhetetlen közös kincsünket: a levegőt, a vizet, a földet és a természetet, pl. az erdőket? Nem beszélek a háborúkról, az állandó feszültségekről, a teméntelen kegyetlenségről. Ki a felelős érte? Személyes bűnösök vannak, akik ezért felelősek. És ez a személyes bűnösség, ez áthullámszik másokra is. Az emberek gyáván, aljasan, kényszerből Pilátusként szokták mosni a kezüket. Ide

tartozunk mi is, hogy mit tehetek én, hiszen a világba belépett a bűn, és én mit tehetek ugyan ellene.

Megemlítem: azt a bizonyos aljas menekülést és takaródzást legjobban példázza *Clemenceau*-nak egy válasza. Mert a németek följánlották a fegyverszünetet, a fegyverletételt, de bizonyos feltételek mellett. Clemenceau volt az egyedüli, aki ragaszkodott, hogy feltétel nélküli fegyverletételt kíván. Ezért a Világháború egy évvel tovább tartott, és ez egymillió ember halálát jelentette, eltekintve a többi szomorúságtól és bajtól, ami ehhez kapcsolódott. És az egyik – ilyen – banketten egy hölgy Clemenceau-tól megkérdezte, hogy a lelkiismerete mit szól ehhez az egymillió ember halálához. Tessék most figyelni Clemenceau válaszát: „*Kérem – azt mondotta – egy ember elpusztítása az gyilkosság, három ember elpusztítása aljas gaztett, tíz ember halála tragédia, egymillió ember halála történelem*”. Tetszik látni a kibúvót? Hogy a történelemre fogja rá azt, ami az ő személyes bűne volt. És én hányszor takaródom körülményekkel, meg környezettel, meg hogy én mit tehetek az egész ellen, és így tovább... Tehát itt, mondja a *pápa*, itt van kérem a nagy baj, a szociális bűnöknek az elviselése terén.

Az **ötödiket** még megemlítem: az **visszaélés az ember rendeltetésével**. És ez még megfoghatatlanabb bűn. De bűn, kimondja a szinódus, hogy bűn. Csak mi, emberek, elfedtük, kiirtottuk vagy kiiktattuk az életünkéből. Mert megvan az Isten világa, a természetfölötti világ, és megvan a természetes világ, a mi világunk. A kettő közé Isten összekötő kapcsot teremtett: és ez az összekötő az Isten hasonlatosságára teremtett ember. Tehát **mi az én feladatom?** Hogy **a természetes és a természetfölötti világot összekapcsoljam**. Mert ehhez is tartozom, oda is bejuthatok Isten kegyelméből. És én ezt az összekötést, ezt én egyszerűen elszakítom! (A) természetes világban nékem kellene képviselnem a természetfölöttivel való kapcsolatot: avégett vagyunk a világon, hogy Istent megismerjük... De hány ember van, aki meg akarja ismerni a fizikát, a kémiát, a geológiát, a matematikát, a természettudományokat, a meteorológiát vagy valamilyen szakmát vagy ismeretet, azt akarja megismerni. Istennel, (a) természetfölöttivel nem törődik. Tehát hogy mondjam ezt a bizonyos függőleges összekötő dolgot egyszerűen tagadja, és megmarad a természetes világnak a szintjén. És azt hiszi, hogy ő tudományos munkát végez, azt hiszi, hogy ő most valami nagyot alkot, ő most az emberiségért dolgozik! **Nem igaz, önmagát csapja be!** Pontosan keresztezi Istennek az emberre vonatkozó szándékát, elgondolását. Mert a természetfölöttit kiiktatja az ember életéből, holott az ember a természetfölöttire kapott elsősorban meghívást.

Tehát – kedves jó Hívek – itten vannak azok a bizonyos dolgok, amelyek a mi életünket, gondolkodásunkat torzították. És itt van a dolog, ahol mi a felelősséget kikapcsoltuk. Emlékezzünk **XII. Pius**-ra, aki azt mondotta, hogy a legnagyobb bűnünk, ennek a századnak legnagyobb bűne, hogy a **bűntudatot kiöli** az emberekből, és a bűntudatot elvesztette. Tehát alkalomadtán – kedves jó Hívek – erről szeretnék én majd beszélni. Hogy jobban érezzük meg a magunk hivatását, mit akar tőlünk az Úristen, és mi az, amit mi ennek érdekében megtehetünk.

(Amen.)

15. Húsvéti ajándék, ami most életformát volna hivatva ismertetni. (Részleges húsvéti összefoglalás) (1992. április 19.)

Összefoglalás. A törvény felett misztériumokra építsünk. Az üdvrend feldarabolása. Torzó vagyok? Legyünk egészek!

Már januártól kezdve Jézus emberségéről hát elméltünk. A második isteni személy azért lett emberré a megtestesülésben, hogy Őbenne lássuk meg, hogy kik vagyunk, mit kell tennünk a jelenben, és mire készülünk és hová igyekszünk a jövőben. Ennek ismerete alapozná meg az új katolikus életformát, mert a régi már nem elégíti ki a ma emberének igényeit. Ezt állapította meg legutóbb a püspöki szinódus Rómában, ezt írta meg enciklikájában a Szentatya, és ennek megtárgyalására hirdette meg Paskai László bíboros, az egyházmegye főpásztora az egyházmegyei zsinatot, és nem véletlenül a húsvéti ünnepek idején. Mert – kedves jó Hívek – azt vegyük tudomásul, hogy nem jól áll a mi szénánk ebben a világban. Az Egyház valahogyan kezd az élet peremére szorulni, mégpedig nem véletlenül, hanem sok minden tényezője van ennek. És ebben a sok tényezőben fontos szerepet játszik a keresztény életforma.

Mi már foglalkoztunk azzal, hogy három misztériumra kell épülnie a mi új életformánknak, és nem a parancsolatok megtartására, a bűn és nem-bűn kérdésére. Az nem „keresztény” magatartás, hogy én Istenbe nem rúgok bele, az semmi. Ennél az Úristen többet kíván, az embereknek az igénye is magasabb. Én említettem akkor három misztériumot, amelyre építenünk kell. Csak, hogy a harmadikat, a legújabbat jobban lássuk, megemlítem, hogy

- **az első volt a teremtés** misztériuma. Itt kell megismernem önmagam, hogy ki vagyok. És a lényeg az, hogy Isten az embert a saját képére és hasonlatosságára teremtette. De viszont ez azt is jelenti, hogy nemcsak én hasonlítok Istenre, hanem Isten is hasonlít énám. És itt jön a nagy nehézség, hogy ebben a teremtett világban énnekem Isten képét kell viselnem, és Isten képviselőjében járok. Jézus maga mondta, hogy aki **engem** lát, az látja az **Atyát** is. Az apostol mondja, hogy lássák a ti jócselekedeteiteket és dicsérjétek Atyátokat. Na mostan az a kérdés, hogy aki engem lát, az vajon Istent látja vagy pedig valami torz alakot, esetleg egy embertelen valakit. Az nemigen fog Isten felé kanyarodni énmiattam, az én életformám miatt. Ezért nekünk erre vigyáznunk kell. És a lényeg, hogy nékem személyemben kell képviselnem a láthatatlan Istent a látható világban. Ez volt az első misztérium.
- **A második** pedig – amelyre építenem kell – az a megtestesülés: hogy Jézus születésével Isten belépett a mi világunkba, emberként. Hazajött, nem vendégnek, hanem hazajött, az övéi közé jött. És emberként élt értünk, teljes értékű emberként. A mi Földünk lett az otthona. Nem színész volt, aki a szerepét megkezdte, de már az elején tudta, hogy mi lesz a vége. Nem! Ő ezt az emberi életet végigkínlódta, végigküzdötte kemény önmegtagadással, kemény munkával, sok szenvedéssel, elhagyatottsággal, értetlenséggel.

Emberként élt itten Krisztus. Éspedig (amint) említettem, hogy az Ő rejtett életére kell nekünk figyelni, mert minket elsősorban ez érdekel. Mert én Jézust nem utánozhatom a keresztúton, én nem szegeztethetem magam keresztre, én nem akarom, hogy engem tövissel koronázzanak. De Jézus mást is csinált 30 évig! Dolgozott, egyszerű emberként dolgozott. És ezzel az emberi munkát, amire az Úristen az embert rendelte,

ezt megszentelte. Legyen ez a munka akár krumplihámzás, akár utcaseprés vagy akármilyen „alantas” munka. Ezzel én Istent meg tudom szentelni és Isten országát tudom építeni. Mert Krisztus is ezt tette! Tehát ebben adja Krisztus minékünk a példát.

Sőt azt is említettem, hogy a Nagyböjt elején az imádságban, az első vasárnapi imádságban az volt, arra kértük az Atyát, hogy eljussunk Krisztus rejtett életének a megismerésére. Nekem Krisztus rejtett élete az, ami kell hogy mindennap előttem álljon. Nem az Ő nagy tettei, nem az Ő kínszenvedése, nem az Ő csodái; az Ő **rejtett élete!** Mert ott van hozzám a legközelebb!

Csodáival Ő azt bizonyította, hogy Ő Isten, a tanításával Ő azt bizonyította, hogy az Atyától Ő mit hallott. De énnekem azt mutassa meg, hogy én milyen legyek, és én milyen lehetek! És ez az, ami kiesik a mi életünkéből! És tetszik emlékezni, hogy mondtam: a *pápának* van egy – ilyen – súlyos kijelentése, hogy mi a bűn. *A bűn az, hogy Krisztust kizárjuk a mindennapi életünkéből.* És mondtam azt a bizonyos zárdai gyereket is: „*mondja meg, hogy mit akar, különben hagyjon nekem békét!*”. **Hát ez a bűn! Hogy Isten hagyjon nekem békét!**

Ide még hozzátartozik – kedves jó Hívek –, hogy a **harmadik** misztérium, pedig az úgynevezett **húsvéti misztérium**, amelybe most léptünk bele. Mi ennek a húsvéti misztériumnak a lényege?

- A **teremtés**, az az indulást mutatta meg, a múltunkat, hogy honnét jöttünk, milyen feladattal jöttünk.
- A **megtestesülés** a jelen feladatait állítja a szemünk elé.
- A **húsvéti misztérium** pedig a jövőt mutatja meg nekünk.

Mikor a szentmisében, úrfelmutatás után azt mondjuk, hogy: „*Íme hitünk szent titka.*”, akkor mit válaszolunk rá? Azt, hogy halálokat hirdetjük, hittel valljuk föltámadásodat és **várjuk második eljöveteledet**. Tehát a jövőre mutat a húsvéti misztérium, ami előttünk áll. És ennek az elfogadása, ennek a beépítése a mi életünkbe, ez **nehéz**. Mert csak **reményben** élünk, tapasztalatunk **nincs** hozzá. Csak készülünk valamire, várunk valamit.

És ezzel kapcsolatban én ma – kedves Hívek –, mondjuk úgy húsvéti lelki ajándécul, szeretnék valamit elmondani. Nagy hibánk minékünk, katolikusoknak, hogy az üdvrend egységét is széttörtük. Mert **egy** az Isten, **egy** az én személyem, **egy** az én életem. Énbennem él a múlt, a jelen és a jövő is. Tegnap a húsvéti gyertya szentelésekor az Egyház azt imádkozta, hogy Jézus tegnap és ma és mindörökké. Övé az idő és Övé az örökkévalóság, Ő az Alfa és az Omega, a kezdet és a vég. **Egyszerre!** És nem darabonként! Nem szabad Őt széttöredezni: hogy van Jézus születése, van Jézus gyermekora, van rejtett élete, van messiási tevékenysége, van szenvedése és van halála. És még ezeket is részekre bontjuk: külön a példabeszédeiről, külön a csodáiról...

Jobban megértjük talán, hogyha azt mondom, hogy az Oltáriszentségben az Úr Jézus Krisztus embersége, teste és vére van jelen a második isteni személlyel való egységben. Na jó, de az Oltáriszentségben melyik Krisztus van jelen: a betlehemi kisedd, a Názáretben hancúrozó gyerek, az ács munkahelyben dolgozó Krisztus vagy a megkeresztelkedő, minket tanító Krisztus, vagy az elítélt és összevert Krisztus, a keresztet hordozó Krisztus, a keresztfán haldokló Krisztus? Hát melyik Krisztus van jelen? Azt mondjuk, hogy **az egész**. És énnekem itt van a bajom, amikor én nem az **egészet** látom, hanem elveszek a **részletekben**. Valamely részletet kiemelem, a többit elhagyom és abban a pillanatban eltorzítottam az egészet. Énnekem soha nem szabad megfeledkezniem, hogy én Istenhez hasonlítok, és én Istent képviselem a világban. Nekem soha nem szabad elfelejtenem, hogy én Krisztusban Isten **gyermekévé** lettem, hogy engem **személyes** kapcsolat fűz Istenhez. És ezt a személyes kapcsolatot kell nekem a szeretet vonalán ápolnom mindhalálig. És énnekem nem szabad elfelejtenem azt, hogy Krisztus mit szenvedett és mit tett értem és mit ígért énnekem. És ennek **együttesen** kell szerepelnie az én mindennapi életemben! És nem külön-külön darabonként! Mert akkor **torzó leszek**...

Ugyebár torzónak nevezzük általában az olyan szobrokat, amelyeket hát megcsönkített a történelemnek a forogtaga. És ilyenkor egy ilyen torzót az ember ha megnéz, akkor a

szembeötlőbb az, hogy mi **hiányzik** rajta. Nem hogy mi az, ami megmaradt. És a mi életünk nem lehet torzó, nem lehet bennünk hiány. És ez az, hogy Krisztust nem szabad széttöredeznünk, nem szabad szétbontanunk, hanem mindig az egész Krisztust kell minékünk nézni. Így énbennem, az én **életformámban egyszerre benne van** az Istentől kapott hivatásom. Benne van a mai, mostani, mindennapi egyszerű feladatom. Benne van minden reménységem, amelyik engem biztat lemondásra, áldozathozatalra, hogy az Atyához készülődök visszatérni. Mindez kell, hogy bennem belső harmóniában, összhangban legyen, **egységben legyen**, mert különben nem képviselem az igazi keresztény életformát.

Tehát mit kíván tőlem a három alapmisztérium? Hogy én minden porcikámban képviseljem a Teremtőt, minden munkámban lépjek Jézus rejtett életének nyomába, minden szenvedésemben vállaljam a keresztút engedelmisségét! Ahogy jön! De mindig készen rá! És nem akkor kapkodok, amikor éppen rámszakad a baj. Szent Pál ezt így fejezi ki, hogy „*élek én, de nem én élek, hanem Krisztus él énbennem*”. Ez az egység, ez az én egész személyemet átölelő isteni segítség és szeretet – amely a húsvéti misztériumban teljesedett ki – ez adja meg minékünk tulajdonképpen az úgynevezett húsvéti örömet.

Hát – kedves jó Hívek – én lelki ajándéku **ezt** szánám. Ezt a **belső** lelki egységet. Ezt a **belső harmóniát**. Hogy az egész isteni szeretet, Krisztusnak az egész élete, Krisztusnak a személyes istengyermeki szeretete, **az** éljen és éltesse engem mindenkor.

Amen

16. Húsvét hétfő (1992. április 20.)

Ünnepeink devalválódása Elfelejtettünk elmélyedni. Alakítsuk hozzáállásunkat! A feltámadás öröme. „Krisztus tragédiája”.

Kedves Hívek! A mai nap nem ünnep. És ha végiggondolom csak az én papi életemet – 33-ban szenteltek – és úgy végiggondolom az ünnepeknek a változását, akkor egy nagyon érdekes, talán néha szomorúnak mondható jelenségre kell fölfigyelnünk: egymás után törölték el a kötelező ünnepeket, vagy – ha olyanok voltak, hogy nem lehet eltörölni, mert az üdvrendnek bizonyos állomásait rögzítették – akkor áthelyezték azokat vasárnapra. Úgy hogy jelenleg már vasárnapokon kívül csak három ünnepünk van: Karácsony, Újév és itt Magyarországon Nagyboldogasszony. Több parancsolt ünnepünk már nincs. Tehát a kötelező ünnepek száma lecsökkent a minimumra.

Ezzel párhuzamosan elmondhatom ugyanazt is a szertartásainkra. Aki még emlékszik a régi időkre... En bizonyos szomorúsággal és fájdalommal vettem tudomásul, hogy nincs többé pl. nagyhéten a Jeremiás siralmi. Azelőtt a nagyhéten felolvastuk Jézus szenvedéstörténetét mind a négy evangélista szerint. A szent három napnak, nagycsütörtök, nagypéntek és nagyszombatnak a szertartásai lerövidültek, sok mindent elhagytak belőle. A szentmise szövegét is lerövidítették, hiszen a II. kánon, amit mondunk, az még talán az ötödresze sincs a római kánonnak, amelyet valamikor mondtunk. És az Egyház ezeket a reformokat bizonyos kényszerűségből hajtotta végre. Mert az embereknek a lelki beállítottságuk, a gondolkodásmódjuk, az idegi magatartásuk nagyot változott ebben a században.

A két világháború, és ami a második után következett, az embereket nyugtalanná, idegessé tette. Rohannak, sietnek, kapkodnak, bizonytalankodnak, szétszórtak, nincs semmi stabilitás az életben, semmi megnyugvás. Mikor Endrődön káplán voltam 33-ban, akkor – én tudom, hogy – ottan annak az egyszerű parasztembernek az élete úgy folyt, hogy – megvolt, hogy tudta előre, hogy – nagycsütörtökön mikor főzi az ebédet, hogy mikor öltözik át, mikor indul a templomba, meddig fog tartani... Ha hazamegy, akkor kell a jószágot etetni, és aztán – nem tudom – vacsoráznak. Szóval megvolt, beletartozott a templomi istentiszteleti dolog, beletartozott a mindennapi életébe. Igénye volt! És a gyerekek türelemmel álltak végig, és hallgatták végig az egészet, pedig akkor még nagyrészt latinul végeztük. És manapság már nagyon sok embernek még egy szentmisének a végighallgatása is problémát jelent, ha azon pl. prédikáció van. Valahogy rá kell döbbernünk arra – kedves Hívek –, hogy mi leszegényedtünk, szellemileg, lelkileg, ...a szellemi igényekben, ... eltörpültünk.

Ha valami szenzációs dolog van, futballmeccs, ahol ordítani lehet, TV-ben film, amelyben ölnek, és gyilkosság vagy szex van, akkor igen, ahhoz van türelmünk. Ami fölborzol minket, ébren tartja figyelmünket, mert különleges... De az életnek a **komoly** dolgai, azok **terhünkre** vannak, unalmasak, és menekülünk előle. Valahogy a mai ember nem tud **csendben** lenni, nem tud elgondolkodni, nem tud önmagába nézni, nem tud fölfele nézni, túl a földi dolgokon és gondokon úgy az Isten felé, hanem lehorgasztott fejjel jár, mint az állat, amelyik a földet nézi és azt keresi, hogy hol van itten enivaló vagy pihenőhely vagy nem tudom micsoda.

És ez részben a mi hibánk is. Mert **én** nevelem magam, **én** alakítom magam, **nekem** kell arra eszmélnem és **nekem** kell észrevennem, hogy lassan hogyan kopik el bennem a szellemi dolgok iránti igény. **Nekem** kell észrevennem azt, hogy hogyan válok én anyagivá, hogyan olvadok én bele a mai világnak száz és ezer gondjába és bajába, és elfelejtem azt, hogy más az én hivatásom. És az a szomorú – tetszik tudni húsvét hétfőjén vagy karácsony másodnapján vagy

más olyan napokon, amelyek valamikor ünnepek voltak, hiszen az ünnepek arra valók, hogy a széthullt embert legalább arra az időre úgy összefogják, valahogy úgy az egészbe beállítsák, – de mi **pont ez elől menekülünk**, mi magunk is menekülünk előle. És az Egyház kénytelen volt ezt tudomásul venni és lerövidíteni a dolgokat.

Hány ember van, akinek a litánia unalmas, nem kell. Elmaradnak a májusi litániák, még olyan helyen is, mint pl. a zárda. Unalmas a Szentolvasó, unalmas a Keresztút, és sok minden unalmas, aminek van valami időtartama. „Mert azt mégse kívánhatja tőlem az Úristen, hogy én tíz percig is figyeljek Őrá”. **És ez a nem jó.** És ezen én nem tudok máshogy segíteni, mintha elgondolkodom rajta, és próbálok egy kicsit változtatni a lelki, a szellemi beállítottságomon, igényemen. Valahogyan megérezni azt, hogy mi a maradandó, mi az ami énnékem ad valamit, amit én **vihetek magammal**. Múltkor hallottam, a TV-ben volt, hogy egy szabónak volt telke nagyvárosban Amerikában. De körülötte épültek a felhőkarcolók. És bíztatták, hogy adja el azt a kis telket, mert hogy mennyi teméntelen pénzt kaphat érte, milyen nagy az értéke. Azt mondja: „Na és ha kapok teméntelen pénzt, azt vihetem én magammal?”

Hát mi úgy vagyunk, hogy ez valahogyan a mi bűnünk vagy a mi mulasztásunk. Nem tudatos. Ebbe az ember észrevétlenül csúszik bele. Én tudom magamról, volt amikor én miséztem és arról gondolkodtam mise közben, hogy jön a szakfelügyelő, és melyik osztályba is fogom vinni először. Hát ilyen az ember! És ezen én csak tudatos gondolkodással, csak önmagam ellenőrzésével tudok – hát úgy – rájönni, és tudok eligazodni valahogy. És láthatom meg, hogy hogyan kopok, hogyan silányulok...

Kedves Hívek! Húsvét hétfőn csak ezt tudom mondani. Beszélünk húsvét örömről, hogy Krisztus föltámadt. **És húsvét hétfőn gondoljunk arra, hogy a föltámadás öröme hogyan halt ki belőlünk. És itt van kérem a mai ember tragédiája.**

Valahogyan nekem még mindig eszembe jut – már kispap koromban bántott a dolog –: a kereszti ájtatosság, amely kezdődött azzal, hogy Jézust halálra ítélik, a végén Jézust eltemetik, és mehetünk haza... Önkéntelenül kapcsolódik hozzá – mert jó magyar tanárunk volt – kapcsolódik hozzá, a **Krisztus tragédiája** mellé az **ember tragédiája**, melyben azonban legalább volt egy reménysugár, hogy: „...*ember küzdj, és bízva bízzál*...”. A kereszttben semmiféle reménysugár nincs a végén! Megmaradtunk abban... És kb. **így járjuk** mi a mi **keresztutunkat**, amely végeredményben **temetés felé halad**. Temetjük álmainkat, természetfölötti igényeinket, temetjük kérem azt, ami bennünk igazán érték, amiért az Úristen teremtett minket... Amit én magammal vihetek, **azt** temetem én napról-napra. **Hát, húsvét hétfőn próbáljuk ezt egy kicsit végiggondolni, hátha valamennyit lendít rajtam.**

Amen.

17. A húsvéti misztérium (1992. április 26.)

Életutam, mint Jézusé. A munkát, a tanítást elvégeztem? Felelősségem és küzdelmem a remény. Az elmélkedés.

Kedves jó Hívek! A húsvéti misztériumhoz érkezünk, és erről szeretnék néhány dolgot elmondani. Emlékeztetőül: a három misztérium közül

- az első volt a **teremtés**, ez feltárta a kezdetet, a múltat, hogy ki vagyok én és miért vagyok.
- A második a **megtestesülés**; főként Jézus rejtett életéről volt szó. Ez föltárta jelen életem feladatait.
- A harmadik misztérium a **húsvéti misztérium**, a jövőt mutatja meg nékem. Miért élek, hová törekszem, mi volt egy élet küzdelmének a célja. Én nem elmúlok, hanem közeledem a beteljesüléshez.

Azt mondtam, mi most reményben élünk. És ez a reményben való élés – kedves jó Hívek – sajnálatos módon ez a legnehezebb. Azért, mert a húsvét szent titkát legtömörebben Jézus fogalmazta meg főpapi búcsúbeszédében... Ezt mondta: „...*eljöttem az Atyától, a világba jöttem, de most itt hagyom a világot és visszatérek az Atyához...*” Nem az **én sorsom ugyanez?** Az Atyától jöttem erre a világra, itt a világon végigjáróm az én utamat, hogy a végén visszatérjek az Atyához.

De Jézus megtette, amit az Atya kívánt Tőle, (és) kijelentette: „*Atyám, én megdicsőítettelek Téged a Földön, a munkát, amelyet rámbíztál elvégeztem*”. Kérdés: én, aki az Atyától jöttem és az Atyához térek vissza, elmondhatom-e, hogy „...*Atyám én megdicsőítettelek Téged a Földön és a munkát, amelyet rámbíztál, elvégeztem...*”. Tetszik látni, (a) lelkiismeretvizsgálatnál milyen fontos kérdés merül föl, hogy én **megdicsőítettem-e Istent** mondjuk az elmúlt időszakban, az utolsó gyónásom óta, **elvégeztem én azt a munkát**, amit Isten nékem szánt és rám bízott. Ilyen kérdéseket nemigen tesz föl magának az ember.

Azt mondja – folytatva – Jézus: „...*kinyilatkoztattam Nevedet azoknak, akiket nekem adtál; a tanítást amit Tőled kaptam, továbbadtam nekik*”... Hát **én** kinyilatkoztattam Isten Nevét, magatartásommal, életem példájával? Bizonyoságot tettem **én** Isten mellett, tanúskodtam Mellette? A tanítást azt továbbadtam, főként azoknak, akiket az Úristen nekem adott – gondolok itten a szülőkre, nagyszülőkre, a testvérekre – továbbadtam én azt, amit én kaptam vagy **úgy** eltettem magamnak?... Vagy föltettem a kaini kérdést, hogy mi közöm nekem öcsémhez? Vagy nem értem rá foglalkozni férjemmel vagy gyerekemmel? Mert más gondom is van nékem?

Tehát a tanítást továbbadtam-e?

Ezeket a szavakat és kijelentéseket, de még sok mást is a **föltámadás ténye hitelesíti**. Ezek csak elhangzott szavak, de hogy ezek igazak, azt a föltámadás bizonyította. *Szent Pál* ezt így fejezi ki: „...*,ha Krisztus föl nem támadt volna, hiába volna a mi prédikációnk, amit hirdetünk, de hiabavaló volna a ti hitetek is*”... Szent Pál szerint Jézus föltámadása a mi törtető és harácsoló életünkön át történt, vagy az ezen való ilyen áttörés, és **az áttörés** nyitott nekünk utat az örök élet és az örök boldogság felé.

Tehát az ember megteremtette a maga zárt életkörét. És ezt a zártságot Krisztus föltámadása törte föl, és mutatott nekünk lehetőséget. Ezt fejezi ki a Szentírás úgy, hogy „...*Krisztusban immár szabad utunk van az Atyához...*” „*Ha Jézussal a halottak nem támadnak föl, akkor együnk-igyünk, mert holnap úgyis meghalunk...*” – mondja Szent Pál. Jelenleg – sajnos – ez a legtöbb embernek a gyakorlati életfelfogása: „...*érezzem jól magam, érzem magam biztonságban, a többit azt hagyjuk, majd meglátjuk...*”. Csak az a baj, hogy amikor majd meglátjuk, akkor már későn van.

Mondtam – kedves Hívek – azt hogy mi reményben élünk, és reményben élni rendkívül nehéz. Még a tapasztalható jelenvalóságokból is nehezen vonjuk le a számunkra irányadó következtetést; hát akkor arra, akkor a nem ismert, az ígéretként kapott dolgok alapján változtassuk meg sokszor megszokott életfelfogásunkat? A föltámadásnak a tana vagy a ténye ugyan kinek változtatta meg az életformáját? Tudomásul vesszük, húsvéti üdvözlő lapokat írunk... és ezzel a húsvét befejeződött. De hogy az az én életemben jelent-e valami fordulatot, jelent-e valami többletet, valami pluszt... **az** aligha!

De mostan **hogyan** tehetem én azt meg, hogy az a bizonyos **remény** amelyet a föltámadás adott, a remény amelyben élek, hogy az az én számomra úgy valósággá váljék?

Ezt azzal tehetem meg:... Hogyha én sokat gondolok valamire vagy sokat foglalkozom valamivel, az kezd énbennem – úgy – gyökeret verni. Volt gyerek, aki azt mondta nékem: „...*én nem is tudom, hogy szerelmes vagyok-e én, de valahogyan egyre többet gondolok rá, többször jut eszembe, és többet foglalkozom vele gondolatban*”... És ez azt jelentette, hogy kezdett benne lassan a szerelem gyökeret verni; mert gondolatban többet foglalkozott vele. Ahol a kincsed, ahol az eszed jár, ott van a szíved is. Ha én legfőbb jónak a kinyilatkoztatott örök életet és az örök boldogságot tartom, és én erre egyre többet gondolok vagy ezen elábrándozom, akkor végül ott lesz az én szívem is és arra fogok vágyódni. De ha **nem** foglalkozom vele, akkor engem egyszerűen csak úgy közömbösen hagy.

És említettem már, hogy minékünk keresztényeknek egy ilyen tehertételünk, hogy mi nem szoktunk gondolkodni... , nekünk mindent adjanak készen, majd én megteszem és ezzel el van intézve. Az ismeretlennek nincs vonzó hatása az emberre. És ha énnekem a feltámadás csak egyszerűen mint ismeret él bennem, akkor annak hát nincsen rám vonzó hatása: tudomásul veszem, hogy Jézus föltámadt, **hát legyen Neki**, hát föltámadt. De engem közömbösen hagy lényegében véve. Az ismeretnek akkor már inkább (van vonzó hatása). Tud engem vonzani az elképzelt (dolog, ezen a) világon már, – főként –, ha van valami **reális alapja**. Tehát amiről én ábrándozom, amire én sokat gondolok, az **tud** már azért énbennem bizonyos visszhangot kicsiholni.

Ezt a vonzódást adja az elmélkedés. És én említettem a Hittani Kongregáció írását, amely szerint a keresztény emberek elfelejtettek elmélkedni, elfelejtettek gondolkodni. Az elmélkedés nem más, minthogy hogy – úgy – kilépek magamból, és próbálom magamat kívülről nézni, hogy tulajdonképpen miért vagyok, mit csinálok, mi értelme (van) annak, hogy én létezem, hogy mi az én célom vagy mi lesz az én végem. Tehát magamról gondolkodom, az én egész életemről – úgy – egybefogva: ezt nevezem én elmélkedésnek.

Szent Ágostonnak van egy mondása, amely azért erre is vonatkoztatható, hogy azt mondja: „...*ha én valamit nem látok világosan vagy nem értek egészen, akkor én azt elmagyarázom az én testvéreimnek, ha kell többször, míg a végén magam is megértem azt, amit mondani akarok*...”. Tehát ha én **többször** megforgatok egy-egy gondolatot magamban, a végén megértem, **jobban** megértem, mint első hallásra, amikor csak tudat maradt bennem. Ha többször hallom és bennem gyökeret ver, akkor **életté válik**. Én is elmagyarázom a feltámadás misztériumát magamnak. Ha többször elmagyarázom, talán még belém is épül, és megjelenik az életvitelemben.

A feltámadás – kedves Hívek – a mi hitünknek sarkpontja. Ez ad értelmet mindennek. Urs von Balthazar írja: „...*mert mi a Föltámadottnak törvénye alatt élünk, azért minket is a keresztútra állít. De mi nem a kereszthordozó után ballagunk, hanem Mellette és Vele haladunk. Tehát nem Krisztus nyomdokaiba lépünk, hanem Krisztus mellett megyünk. Nem Czirenei Simonként Utána, hanem Mellette és Vele. De ez nem látványosság, hanem a keresztény létezés mód formája*...”. Ezt így foglalja össze Szent Pál a Római levélben, hogy „...*senki közülünk nem él önmagának és senki sem hal meg önmagának. Amíg élünk, Istennek élünk, és ha meghalunk, Istennek halunk meg. Tehát akár élünk, akár halunk, az Úréi vagyunk. Krisztus ugyanis azért élt, halt meg és támadt föl, hogy az élőknek legyen Ura. És mindegyikünk önmagáról ad számat az Istennek*...”.

Tehát Szent Pál is Krisztusnak a feltámadása köré csoportosítja a lényegét. Ezért keressük azt, ami odafönt van, de jelenleg el van rejtve előlünk. És az elrejtett dolgokra való gondolás, azoknak a keresése, az egy kicsit emberfölköti erőt kíván. Nincs hozzá kedvünk. És ebben (a vonatkozásban) ismét Szent Pál mondja, hogy ... „*én nem mondhatom, hogy elértem a célt és teljességre jutottam, de én törtetek utána – megfeledezve a mögöttem lévőkről –, és azokra törekszem, amik még előttem vannak*”. Nem mondom, hogy ez könnyű!

Kedves Hívek! Ez nem jön és nem jöhet önmagától. Ennek a törekvésnek, ennek a gondolkodásnak **belőlem** kell fakadnia. És hogy belőlem fakadjon, **ez rajtam múlik**. Ez az én keserves és kemény munkámnak az eredménye. Ebbe Isten kegyelme „csak” besegít. És így lesz számomra a föltámadás nem csupán egy ismeret, nemcsak egy múló gondolat, hanem engem a végső célom felé terelő és ösztönző erő.

Ha én gyerekekhez beszélnék, akkor azt mondanám, hogy: „gyerekek, az örök élet, az örök boldogság, amelyre Szent Pál azt mondta, hogy – emberi elmébe föl nem hatolt, amit Isten azok számára készített, akik Őt szeretik –, ez egy óriási érték”, – és most jön a gyerekes kifejezés –, „ezt az Úristen nem hajlandó nekünk potyán adni. Hanem megkérdezi: „*Megdolgoztál érte vagy nem dolgoztál meg érte? Ha nem dolgoztál meg érte, akkor eredj innét! Ha megdolgoztál érte, akár sikeresen, akár sikertelenül, de küzdöttél érte, akkor én méltányolom néked ezt a küzdelmedet, különben nem*””. És ezért minékünk **a föltámadás jelentsen egy bizonyos küzdelmet**, hogy reményben élve próbálom magamban ezt a reményt fölidézni, ezt a reményt beépíteni az én életembe, hogy ez a remény legyen az én életemnek az irányítója. És ilyen módon fogok én nemcsak Krisztus mellett haladni a keresztúton, hanem Krisztussal együtt föltámadni az örök életre és az örök boldogságra.

Amen.

18. Szűz Mária tiszteletéről (1992. május 3.)

Mariológia a teológiában. Lelkipásztori utasítások. Ki nekem Mária? Jelenések. Kegyhelyek.

Kedves Hívek! Május hónapja van, és ez Mária hónapja. És Jézus földi életéről, emberségéről lévén szó, valahogyan Máriáról is illik megemlékeznünk. És talán ez a legjobb alkalom reá.

Említettem, hogy a Szentatya sürgette a tanítást. És én ma ennek a felszólításnak a jegyében akarok szólni. Én nem lelkesíteni, buzdítani akarok, hanem egyszerűen el akarok mondani egynéhány dolgot a Mária tisztelettel kapcsolatban, amit jó ha tudunk, és amely azonban általában – úgy – a Hívek előtt nem nagyon ismeretes.

(A teológiánál kell elkezdődnie, jöhet a Máriáról szóló tanítás nem) a teológiának a lényege, mert a teológia az Istenről szóló tudomány. De ennek (is) a központi magja a dogmatika. A dogmatika a kinyilatkoztatott elméleti igazságok tudománya. A dogmatika adja elő, hogy egy katolikus embernek mit kell hinnie, mit köteles hinnie. Mondhatnám úgy is, hogy Isten-tan. Tehát: azért vagyunk a világon, hogy Istent megismerjük. Miből ismerjük meg? A dogmatikából. Hát persze, a dogmatikának egyes részei...: hogy egy Istenben három személy van... ezeket tudjuk. De van nagyon sok olyan dolog, amiről bizony nincsen tudomásunk vagy világosabb ismeretünk. Főként a dogmatikára vonatkozik *Szent Ágostonnak* a megállapítása, hogy a dogmatika tárgya, forrása és a célja maga az Isten. Tehát Istenről szól, Isten szól önmagáról, mert forrása, és Isten szól önmagáról, mint végső célunkról.

Engedtessek meg, hogy felsoroljam legalább egy dogmatikának, a *Schütz-féle Dogmatiká-*nak a fő tartalomjegyzékét, már az értekezéseit, (mert) ő ezt a címet adta nekik.

- Az első szól a kinyilatkoztatásról,
- a második Istenről,
- a harmadik a teremtésről,
- a negyedik a megváltásról,
- az ötödik a kegyelemről,
- a hatodik az Egyházzal,
- a hetedik a szentségekről, és
- a nyolcadik a végső dolgokról, tehát mennyország, pokol, ítélet, kárhozat és így tovább, ezekről.

No mostan – kedves Hívek – furcsa a dolog, mégpedig az (a furcsa), hogy a Máriáról szóló rész, dogmatikus rész (az idők folyamán) az – olyan – eléggé hullámzó (mélységű, terjedelmű) volt. Mert a dogmatika – bár Istenről szól – ... összesen két ember szerepel benne, akik a dogmatika tárgyához tartoznak, mégpedig Szűz Mária istenanyasága révén és Péter, mert ő lett az Egyháznak a feje. És ezért, mert az Egyház is beletartozik a dogmatikába, ez a két ember kapcsolódik Istenhez a hit kérdéseiben is.

És mindjárt itt szabad legyen rámutatnom arra, hogy az Úr Jézus Krisztus az üdvrendben – ahol lehetett – úgy iparkodott emberi segítséget bekapcsolni az ő munkájába. Pl. mondjuk, hogy Czirenei Simon segítette Néki a keresztet vinnie. Vagy Péter segítette Néki, amikor templomadót kellett fizetni, ő ment halászni, és nem tudom a talált pénzdarabból befizette az Egyház adóját vagy templom adóját. Gyerekkorában, ifjúkorában felhasználta Szűz Máriát, aki mellette volt, sőt Szűz Máriát fölhasználta arra is, hogy a kereszt alatt valamennyi vigasztalást nyújtson Néki. Tehát – ahol lehetett – a munkájába az embereket bekapcsolta. Tehát nemcsak Isten végezte el a megváltást az emberekért, hanem ebbe a megváltási munkába – ahol lehetett – hagyott egy-egy

kis részt, hogy mi emberek is résztvehessünk benne. Ez az Ő szeretetének- vagy az emberek iránti nagybecsülésének a jele volt.

Ma néhány szót Máriáról, főként olyat, ami nem közismert. Pl. nem közismert az, hogy az ókor, tehát a szentatyák kora, egész a középkor elejéig nem foglalkozott Máriával. Illetve foglalkozott, (de) csak úgy, hogy Jézus születése kapcsán, hogy született Szűz Máriától. Hogy a templomban elveszett Jézus, Szűz Mária megtalálta, mint ahogyan az evangéliumokban van. De Máriáról magáról, az ő személyével nem foglalkozott a teológia, az egyházi tudomány. Később annál többet. Valahogy – úgy – a teológusok – ahogy mostanában mondják –, hogy haraptak rá. Kedvelt téma lett. És kialakult a Máriáról szóló teológiai tudomány, amit mariológiának nevezünk. És a Mária tiszteletnek akkora fokára jutottak – és ez mostan érdekes –, hogy a II. Vatikáni Zsinat sokat foglalkozott a Mária-tisztelet **túlzásaival**. Tehát annyira fölerősödött a Mária tisztelet, hogy még egyházi szemmel nézve is túlzásokba esett.

A (II. Vatikáni Zsinat) dogmatikai konstitúció(já)ba építették bele a Máriáról szóló tanítást, a nyolcadik, befejező részbe; a Zsinat nem volt hajlandó Máriáról külön konstitúciót kiadni, mert azt mondta: Mária teremtmény volt, Mária is megváltásra szorult, éppúgy, mint mi. Máriának voltak személyi kiváltságai, voltak érdemei, ő állt legközelebb Istenhez. De ő teremtmény volt, ember volt, nem illeti meg őt a zsinaton külön konstitúció. Hanem az Egyházhhoz tartozik, mint az Egyháznak... – nem tudom – aki a hitnek a zarándokújtját előttünk végigjárta.

És van benne bizonyos **lelkipásztori utasítás** is – a Zsinatnak a határozatában. Én ebből a fontosabbakat tetszik tudni kiírtam. Jó, ha halljuk!

Az első, hogy a **papok nagylelkűen ápolják a Boldogságos Szűz tiszteletét**, különösen liturgikus kultuszát – vigyázat! – a **tanítóhivatal által ajánlott áhítatgyakorlatokkal**. Tehát nem magam kitalálta módokon. Én tudok (olyan) helyet, ahol Mária-litánia, tehát májusi litánia helyett különböző regényrészleteket, verseket szavaltak, és nem tudom színdarabból adtak elő jeleneteket. Hát ez nem a tanítóhivatalnak a tanítása! Ez lehet egy irodalmi délután vagy akármi, de nem a Mária-tisztelet az Egyház elgondolása szerint

A második – ez is meglepő – így szó szerint idézem: „**A hittudósok és az isteni Ige hirdetői tartózkodjanak minden hamis túlzástól**”. Tehát Máriát ne magasztaljuk olyan dolgokkal, amelyek őt nem illetik meg. Én ezt valamikor még fiatal káplán koromban... plébánosommal volt is bajom, mert azt a kifejezést merészeltem használni, hogy „*egy Mária szobor nem vetheti az árnyékát a feszületre*”... Tehát én Máriát nem emelhetem ki Jézus Krisztus rovására vagy hátrányára.

A harmadik: **a Boldogságos Szűz szerepe és kiválóságai mindig Krisztusra utalnak**, tehát... Ezt Weöres Sándor úgy fejezte ki, hogy

*„...Nézd amim van ez nem az enyém,
tehát ki pompában látsz ragyogni engem,
gondold meg, ez nem az enyém,
az én birtokom csak Fiam sebe és a Világ gondja,
az az én birtokom...”*

Tehát a költő is úgy ráértett, hogy Máriában minden Krisztusra **kell**, hogy utaljon.

A negyedik: A valódi áhítat – nagyon tessék erre vigyázni – **a valódi áhítat nem természetlen és átmeneti érzelmekből áll**. Főként nem **hiszékenységből**. Az emberek **nagyon** hajlandók arra, hogy lelkesedjenek valamiért és bizonyos érzelmi elragadtatásokkal reagáljanak valamire. Hiszékenyek.

Énnekem egy intelligens hölgy mondotta, hogy – no – volt Medjugorjében, és mentek föl a hegyre, végezték a keresztutat. És a sziklák között ő botladozott és fölszakadt a harisnyája és véres lett a térde. És ő érezte, hogy ő Krisztus keresztútján jár. Mondtam neki, asszonyom, ugyanezt elvégezhetne volna, ezt a keresztutat a templomban is, azért kár volt ott botladoznia. És az hogy a harisnyája elszakadt, ez nem ad hozzá a Krisztushoz való kapcsolatához egy jottányit

sem. Önmagát keresi és önmagát éli ki ebben. Azt hiszi, hogy ezzel valamit produkált. Hát semmit sem produkált, sőt...

Az ötödik: hogy Mária ezen a földön a biztos remény és vigasztalás jele. Nem több. A biztos remény, hogy mindazt, amit a Szentírásban kaptunk – akár mint tanítást akár mint ígéretet –, ezt erősíti Szűz Mária. Erősíti a mi reményünket, és bajainkban, nehézségeinkben vigasztalást, erősítést nyújt számunkra. Főként halálunk óráján ezt kérjük is. És ne tulajdonítsunk Szűz Máriának mást. Egyetemi felvételi vizsga nem Szűz Mária feladatkörébe tartozik.

A hatodik: Mint az emberek anyja, szószólónk Fiánál a Mindenszentek közösségében. Ez is, ez a pápának egy nagyon kedvelt gondolata. Tehát a Mindenszentek közösségében. És forduljunk hozzá gyermeki bizalommal... Még majd erről egy mondat lesz.

Most **kicsoda Mária?** Ezek mostan meghatározások. Komoly, modern teológusok meghatározásai.

Mária olyan valaki, aki Krisztus emberségéből és annak gyümölcseiből a legkiválóbb módon vette ki részét.

Tökéletesen átadja magát Jézus művének szolgálatára.

Jézusban és Jézus által bocsátja magát Isten rendelkezésére.

Még (van) egy kicsit nehézkes dolog, mi mondhatnánk azt, hogy Szűz Mária Jézusnak, a második isteni személynek az édesanyja. De hát ezzel én nem mondtam semmi különöset, már ami énram vonatkoznék.

De azt ha mondom, hogy (Mária) olyan valaki, aki (Krisztus) emberségéből és annak gyümölcseiből a legkiválóbb módon vette ki részét (:én is kivehetem a részem!)

Tökéletesen átadja magát Jézus művének szolgálatára: én is átadhatom magam!

Jézusban és Jézus által bocsátja magát Isten rendelkezésére: ezt én is megtehetem!

(Ez utóbbi meghatározások sora) tehát Szűz Máriát olyanféleképpen definiálja, ami nékem szól, amiben én követhetem. Én istenanyaságában nem követhetem, szeplőtelen fogantatásban sem követhetem. Tehát majdnem azt mondanám, hogy **nem** kicsoda Mária –, hanem **nekem** kicsoda Mária.

Másik: Mária az, aki az Atyával ugyanazt a személyt vallhatja gyermekének, Jézus Krisztust. Tehát Jézus Krisztus az Atyának is Fia, Máriának is fia.

De folytathatom: de én is Isten gyermeke vagyok Krisztusban, és ezért Krisztus testvére vagyok. És ha Krisztus testvére vagyok, akkor Mária az **anyám** is. Tetszik érezni az összefüggéseket...

Az egyik teológus ezt írja: Mária a Fiúisten vérrokona, hát saját testéből adta Krisztusnak az emberi testet. És ezen az alapon rokona az Atyának és rokona a Szentléleknek is. **Furcsa** megállapítás. De a rokonság az a barátságnál, a személyes ismeretségnél valamivel több. Hozzá tartozandóságot jelent.

Mária mérhetetlenül közelebb van az isteni személyekhez, mint bármely más teremtmény. Hát ezt azért úgy elfogadjuk és tudtuk is, hogy ő van hozzá legközelebb.

Most Mária erényei révén mindenkinél közelebb áll Istenhez. De tévedés azt hinni, hogy hitével és erényeivel érdemelte ki az Istenanyaságot. Nem érdemelte ki semmivel, ingyen kapta. Hogy miért Mária kapta, az az Atyának a dolga, és ezen én hiába töröm a fejemet. És ezért csak áttételes értelemben mondhatjuk a húsvéti antifónában... Máriáról ugye (ott) azt mondjuk: „*Kit méhedben hordozni méltó voltál, alleluja*”. **Hát nem volt méltó!** Méltóvá az Úristen tette, vagy az Úristen adta meg neki, hogy hordozhassa. Hogyha én méltó vagyok, az azt jelenti, hogy én kiérdemeltem valamiképpen azt. Mária nem érdemelte ki. Ő Istentől ajándékba kapta! Isten legnagyobb kegyelme árasztotta el őt.

Mária a Szentlélek eljövetele után kilépett az Egyház életéből, többé nem szerepelt. Hogy Szent János magához vette, ezt a Szentírásból tudjuk, de többet további sorsáról semmit nem tudunk. Hogy mutogatják Mária sírját Jeruzsálemben, hát azt azért mutogatják, mert az esetleg

pénzt hoz, vagy esetleg több zarándokot vonz oda. De hogy ő mikor halt meg, egyáltalán meghalt-e... Mert a mennybevételek a dogmájánál úgy van, hogy „Szűz Mária földi életének befejeztével”. Nincs benne, hogy halálával, hanem befejezte után, Krisztus érdemeire való tekintettel részesült a mennyi dicsőségben.

Érdekes még, hogy Máriát úgy is szoktuk nevezni, hogy a kegyelmek anyja és hogy minden kegyelem közvetítője. Van, aki ezen botránkozik és (van aki) mintegy Krisztus mellé állítja, hogy Krisztusnak úgy társmegváltója vagy én nem tudom micsoda. **Hát nem igaz!** A kegyelem teljessége Jézus megtestesülése és megváltói tevékenysége. És Mária anyja volt annak a Jézusnak, Aki a kegyelem teljessége lett a mi számunkra és Aki megváltott minket. És ezért ő Jézusnak, a kegyelem teljességének az anyja. És ezért mondjuk, hogy „a Kegyelem anyja”. De nem ő szülte a kegyelmet: ő szülte Azt, Aki minden kegyelemnek forrása. És mert a személyről van szó, hát ő mint anya, mint személy,... hát – mondjuk – átvitt értelemben elmondhatjuk róla.

Mint közvetítő – erre is tessék vigyázni – betölti azt a szerepet, amelyet Isten szánt az embereknek az üdvörténetben. Itt van az, amire mondtam, hogy vissza fogok térni, hogy az üdvörténetben egyes embereknek az Úristen külön szerepet szánt. Ilyen volt pl. Ábrahám, ilyen volt Mózes, ilyenek voltak esetleg a próféták, ilyen volt Péter. Ilyen volt Mária is, és ilyen volt Czirenei Simon is. Így Jézus közvetítő tevékenysége is igénybe veszi az emberi együttműködést. Tudniillik hogy Jézus embersége... Jézus ül az Atya jobbán és közbenjár értünk. Jézus embersége közbenjár értünk! És az Ő közbenjárásában részesül valamilyen formában édesanyja, Mária is.

Az emberek az üdvösségben nem egymástól elszigetelt egyének módján részesülnek, hanem mint a közösség tagjai. Ezt én úgy olykor-olykor említettem, hogy akik a misén vagyunk, együtt közösen kapjuk azt, amit valamennyien mint közösség kiérdemlünk. És mindenki olyan mértékben kap, amilyen mértékben az őneki szükséges. Tehát aki esetleg gondjaitól terhelten, fáradtan ül itten, az részesül az egész társaságnak az érdemeiben és segítségében. Mert a közösség imádkozik érte, és ő a közösséghez tartozik. És ő nem egyéneként, személyként áll az Úristen előtt. Aki megkapta az üdvösséget, az mások üdvösségének is kiinduló pontjává válik – mondja a Zsinat.

Még három mondat a Mária jelenésekről. Ez most divat. Nem tudom, a világon hány helyen jelent meg Mária. Ilyen jelenések az Egyház tanítása szerint lehetségesek. Ez az első pont.

A második: ha egy jelenés a kinyilatkoztatással ellenkezik, vagy a kinyilatkoztatást kiegészíteni akarja, hozzá akar adni valamit, akkor föltétlenül elvetendő és kerülendő. Mert Szűz Mária semmiféle megbízást nem kapott, hogy ő minket tanítson. Példájával, életével tanít minket. De jelenleg jelent meg olyan könyv Szűz Máriáról, Medjugorjeról, ahol azt mondja Szűz Mária, hogy most már átveszem az evangélium tanítását vagy az evangelizálásnak az irányítását a világon. **Hát ez nem igaz!** Mert az evangéliumot az Úr Jézus Péterre és az Egyházra bízta és nem Szűz Máriára. Úgyhogy Szűz Mária a Szentlélek megjelenése után eltűnt az Egyház életéből, nem vett részt az apostolok munkájában, nem vett részt a prédikációban... Nem az ő feladata. Ő az Egyház belső életének, a belső életének **melegségét**, a Krisztussal való **személyi kapcsolatot**... Emlékezzünk rá, hogy azt mondta Isten Évának a bűnbeesés után, hogy sok fájdalmad lesz gyermekeiddel, Ádámnak mondta, hogy arcod verejtékével keresed a kenyered. Tehát Évának mondta, hogy Neked sok fájdalmad lesz gyermekeiddel. Tehát a személyi kapcsolat, az együvé tartozásnak a gondja, ez tartozik Szűz Máriára. És nem az Egyház irányítása és a missziós tevékenység...

A harmadik, hogy különböző élmények, érzelmek, lelkesedés, tömegek megjelenése nem perdöntő. Pl. a Hittani Kongregáció kiadott hivatalos álláspontot arról, (hogy) megvizsgálták és a medjugorjei dolgokban semmiféle természetfölötti jelleget nem találtak. Hiába járnak oda nem tudom autóbusszal, meg a világ minden részéből emberek, nincs természetfölötti dolog az Egyház megállapítása szerint.

Arra vigyázzunk, más a megjelenés és más az úgynevezett **Mária-kegyhelyek**, például Máriaremete vagy Makkos Mária vagy Máriapócs vagy Máriabesnyő vagy Máriazell, ahol Szűz Máriát különlegesen tisztelik. Ez más! Ezek úgynevezett búcsújáróhelyek vagy kegyhelyek. És ezek nem tartoznak ebbe a kategóriába, hogy (itt) megjelent Mária és kijelentette, hogy mit csináljunk.

Tehát – kedves Hívek – ezek csupán apró kiegészítések. De gyakran súlyos hibákat előznek meg, ha tisztában vagyunk velük. Ezek ismeretében válják az én májusi Mária-tiszteletem valóban Mária dicsőségére és Mária tiszteletére!

Amen.

19. Az új életforma (1992. május 10.)

Életfeladataim. A bűn és fajtái. A gyónási hibák.

A bűnbánat szentségének bevezetése

Kedves Hívek! Mostan áttérnénk egy kissé gyakorlatibb problémára. Mert eddig amiről szó volt, az nagyjából – úgy – „elméleti kérdés” volt az életformáról, keresztény életformáról. És most ennek az átalakítása – hogy hogyan tudom én ezt átalakítani –, arra térnék át.

Emlékeztetőül: szóltam a Szentatya és a Püspöki Szinódus megállapításáról, hogy a hagyományos keresztény életforma **csődbe** jutott. Nem építhetünk csupán a parancsolatok megtartására. Az élet túlhaladt ezeken. A keresztény élet nem szorítkozhat bűn és nem-bűn kérdésre. Említettem, hogy személyes vallási tevékenységem, az amit én csinálok, az (főként) a bűnbánat szentségében valósul meg, mert az én saját egyéni személyi tevékenységem tulajdonképpen (majdnem) ott kap csak területet. Tehát ezen a téren szeretnék én segíteni.

Az első dolgom: tudatomba idézni, hogy ki vagyok én, és miért, miért vagyok én egyáltalán ezen a világon. **Három misztériumra építettem** önmagam megismerését és a hivatásomnak a kötelezettségét:

A **teremtés** szerint én képmása vagyok Istennek ebben a világban, mert nem csupán én hasonlítok Istenre, de Isten is hasonlít énrám, és az Ő elgondolása szerinti életemben kell meglátniok másoknak az Istent.

A **megtestesülés**ben ez a hasonlóság személyi jellegűvé válik. Nem csupán hasonlítok Rá, hanem személyileg kapcsolodom Hozzá. Isten az Atyám, én pedig gyermeke vagyok. A köztünk lévő kapcsolatot már a szeretet diktálja. Jézus legközelebb van hozzám a mindennapi rejtett életével, és ez adja az én jelen feladatomat is.

Harmadiknak a **húsvéti misztériumot** említettem, amely a jövő ígérését és reményét adja. Föltárja a halál, a megérkezés jellegét, és biztosítja az örök életet és minden emberi vágyunk beteljesedését: az örök boldogságot. Azt, amit emberi értelem fölfogni sem tud.

(Négy)-öt gyakorlati pontban összefoglaltam a feladataimat, amelyeket csak én oldhatok meg.

Az **első** úgy szólt, hogy aki engem lát, az látja az Atyát is: **Isten követe** vagyok ebben a világban.

A **második:** az Istennel **személyes kapcsolatot** kell tartanom, így tartozunk össze emberi szinten.

A **harmadik**, hogy ebben a törekvésben **nincsen megállás**, mert pontosan: haladnom kell, hogy elérkezzem oda, ahova az Úristen vár engem. És mindent meg kell tennem, hogy az odáig vezető utat végigjárjam, és valahogy meg ne álljak, ne ácsorogjak ezen az úton.

A **negyedik (és ötödik)** volt, hogy viszonyom van a **világhoz**, (és) az **emberi problémákhoz**, nem lehetek közömbös, nincs belső emigráció: Káinnak a felelete nem lehet az én programom – hogy mi közöm nékem akár öcsémhez, akár a világhoz. Van közöm, mert Isten közösségbe teremtett engem.

No most, ezek után...

Mindenek legfőbb tanító és segítő iskolája a **gyóntatószék**. Tehát mit csináljak én, hogy ezt, amit próbáltam fölvázolni, mint új életformát, hogy én ezt megtehessem (megvalósítsam)?

Igen, de a gyóntatószék, az valahogyan olyan-olyan **viszolygóssá** vált. Nem szeretnek az emberek gyónni. Semmiféle formában, mert valahogyan a mostani gyónás vagy a gyóntatószékbeni mostani foglalkozás, amely még a régi katekizmus szerint történik: – hogy vizsgáljuk meg lelkiismeretünket, bánjuk meg bűneinket, erősen fogadjuk, hogy többé nem

vétkezünk, gyónjuk meg a bűneinket és végezzük el az elégtételt... – kedves jó Hívek – ez nem stimmel már, nem kell a mai embernek. Valahogyan nem kielégítő, inkább megalázó. Inkább kényelmetlen és nehéz... és főként azoknak, akik valahogy intenzívebb vallási életet szeretnének élni. Mert... – fölteszem a kérdést, hogy vizsgáljuk meg lelkiismeretünket... – bűnre építünk, követtem-e el bűnt.

Na de ki tudja nekem megmondani, hogy **mi a bűn**? Én hiába keresem teológiai könyveimben, hogy mi a bűn: nem kapok rá választ. Az Egyháznak nincs határozott véleménye, kijelentése arról, hogy mi a bűn. És a magyar nyelvnek – sajnos – a szegénységét jelzi, hogy a bűn szónak legalább hatféle értelme van. Mert a katekizmusban így volt benne: „*Ki követ el bűnt?*”. Nem az hogy **mi a bűn**, hanem **ki követ el bűnt**. És a válasz az volt: „*Az követ el bűnt, aki tudva és akarva nem engedelmeskedik Isten parancsolatának*”. Rögtön hozzátehetem: **no és az eredendő bűn?** Bűn vagy nem bűn? Mert én sem tudva, sem akarva nem követtem el az eredendő bűnt. Semmi közöm hozzá személy szerint. Tehát már itten jön egy ilyen kérdés: van személyes bűn, amit én követtem el, és van olyan bűn, amelynek én részese lehetek, de nem én követtem el.

Erre a teológusok azt mondják, hogy a bűn két részből áll: a bűn elkövetéséből, és utána a bűnös állapotból. Pl. talán így tudnám mondani, hogy én Isten felé fordulok, vagy úgy állok Isten felé fordulva, (akkor) bűnt követek el, ha én Istentől elfordulok, de bűnös vagyok akkor, ha (én) Istentől elfordulva maradok. A maradást nem csinálom, a maradás az **van**. És az eredendő bűnt nem én követtem el, nem én fordultam el Istentől, hanem az emberiség nevében Ádám fordult el Istentől. És én Ádámotól az eredendő bűnben csak az Istentől való elfordultságot örököltem, de nem én csináltam. És ez **menten** másként jelenik meg mostan már énelöttem. És ezért az eredendő bűnt az újabb teológia nem is nevezi bűnnek. *Előd* azt írja, hogy csak analógiás értelemben vehető bűnnek. Analógia: van amiben hasonlít, van amiben nem hasonlít. Nem hasonlít a bűnre az eredendő bűn, mert nem tudva és akarva csináltam, hasonlít a bűnre, mert ugyanolyan állapotban vagyok, mint amilyenbe került Ádám az első bűn elkövetése után, azaz elvesztette Isten megszentelő kegyelmét. És az én számomra az eredendő bűn azt jelenti, hogy amikor én megszületek, akkor nem (a) megszentelő kegyelem állapotában születek. Tehát Istentől elfordulva születek, mert az emberiség elfordult Istentől... Tetszik érezni a különbséget.

No, de megyek tovább. Most nem beszélek arról, hogy bocsánatos bűn, halálos bűn, meg ezekről. De előjövök a főbűnökkel. **Hát a főbűn az bűn?** Hát melyek a főbűnök? Kevélység, irigység, torkosság, restség, bujaság, jóra való restség, és így tovább. Hát elkövetem én a kevélységet, elkövetem én a fősvénységet? Hát nem követem el! Hát akkor ez nekem miért bűn? És ez nem is bűn, hanem az eredendő bűn következtében megromlott, Istentől elfordult emberi természetnek a tulajdonsága. Minden emberben van harag, kevélység, irigység, fősvénység, bujaság és így tovább. Minden emberben ez benne van, mint hajlam. De a hajlam (önmagában) az nem bűn! De ezekből következik a bűn. Ha én irigység**ből** teszek valamit, ha én fősvénység**ből** tagadom meg a másik segítségét, ha én kevélység**ből** ragaszkodom a magam elgondolásához az igazság rovására, és így tovább. Ezek a bűnnek a **forrásai**, és mi mégis azt mondjuk, hogy főbűnök. Az ember azt gondolja, ezek a legnagyobb bűnök... Nem igaz! Ezek egyáltalán nem bűnök! Csak az ember rosszra hajló természetének tulajdonságai, amelyekre ha nem ügyelek, akkor ezek bűnné válhatnak.

De mehetek tovább. Vannak – kérem szépen, hogy a sorrendet megtartsam – vannak kérem szépen Szentlélek elleni bűnök. Vannak égbekiáltó bűnök. Vannak idegen bűnök. Idegen bűnök. ... hogyha az én rossz példám vagy biztatásom vagy szavam vagy nemtörődömöttségem mást bűnbe sodor, (akkor) az az ő bűne engem is terhel. Idegen bűnt követ el... Például a múltkor említettem azt az abortusz példát. Bűnt követ el a szülő, amikor nem tanítja jóra a gyermekét. Bűnt követek el, amikor rossz példát adok ismerőseimnek, felebarátaimnak és így tovább. Újabban beszél a pápa és a szinódus a szociális bűnről, amit az embertársam ellen vagy a világ ellen követek el... hogy a világot rongálom, a világot piszkítom, a világot beteggé

teszem, szegényebbé teszem. És van még egy bűn – amit a pápa nagyon kiemel –, a közömbösség bűne. Az a dolog, hogy nem érdekel. Istennel kapcsolatban nem érdekel. Énnekem még soha senki nem gyónta, hogy Uram, eljöttem gyónni, de engem igazából nem érdekel az Úristen és az Ő ügye. Megteszem, amit akar, de – megint azt a leányt idézem –, de hagyjon nekem békét.

Tessék ezen eligazodni mostan már. Nagyon nehéz. Nyilvánvaló, hogy itt a bűnnek sokféle értelme és meghatározása van. A nyelvünk szegényes, hogy ezeket árnyaltan tudja kifejezni. **Ezt énnekem belülről kell éreznem**, nekem ezt meg kell tanulnom, ilyen körülményesen, nem rövid meghatározásokban, hanem olyan ismeretben, amely egy kissé tágabban, bővebben, de mégis eligazít engem.

No, mostan még egy néhány szót akarok szólni a gyakorlati gyónásról. Mégpedig ez nagyon furcsa, mert én az egyházi törvénykönyvet idézem most, amely azt mondja, hogy

„a gyónás legyen hűséges, titkos, szóbeli és teljes”.

Főként a hűségesnél akad el az ember. Fölsorolja a fő hibákat (már mint a törvénykönyv), hogy

valamit 1.) tagadok, 2.) elhallgatok a halálos bűnök dolgában fölített kérdésre, nem őszintén válaszolok a gyónatószékben. Elhallgatással kisebbítem a halálos bűnt és annak a minősítését, pl. meggyónja valaki, hogy vétettem a hatodik parancs ellen, de nem mondja meg, hogy egyedül vagy mással, és ha mással, akkor nem mondja meg, hogy az házasságtörés volt-e vagy nem. Ezzel elhallgatja a lényeges minősítést, és ez kérem az ő gyónását szentségtörővé teszi.

Akkor is hibázok, hogyha a 3.) súlyos bűnömet próbálom kimagyarázni, tehát bocsánatos bűnné degradálni. Valakit a hivatalban megfúrtam, neki súlyos kárt okoztam, de azzal védekezem, hogy az illető egy undok alak, aki teméntelen sokat ártott már nekünk. Hát ez nem igaz! Ha én egyszer neki súlyos kárt okoztam, akkor nem számít az, hogy ő mit csinált. Mert nem én vagyok a bíró, aki ezért megfizessek neki.

A 4.), ha biztonságból – erre nagyon tessék vigyázni – ha biztonságból súlyosbítom vagy növelem bűneimnek a számát. Ebben – kedves Hívek – van egy bizonyos tudatlanság. Pl. gyakorlatból mondom: jön valaki és azt mondja, hogy káromkodtam. Megállítom, megkérdem tőle, hogy mit mondott. És közben kitűnik, hogy az illetőnek fogalma sincs arról, hogy mi a káromkodás. Olyan dolgok, hogy Isten nevét hiába veszi, akár az, hogy „...az Isten tudja...” vagy „...hova az Istenbe tettem a szemüvegemet...”, ezt káromkodásnak minősíti. És azért ez, azért nem mentség, mert ezt tudni **kell**.

Az 5.), ha valaki hazudik. (Pl.) mulasztásban, állapotbeli kötelesség teljesítésében, pl. nem teljesíti azt, ami neki kötelessége, egyszerűen lóg. A pap (pedig) nem kap helyes képet a gyónó állapotáról, (ha) a körülményeket saját mentségére változtatja meg, pl. ráfogja, hogy mindez azért történt, mert a férje iszik. Vagy azért történt, mert a műhelyben vagy a munkahelyen mindenki ezt csinálja. Ez nem mentség!

Tetszik látni a problémákat, amelyeket mellékesnek ítélünk meg, de amelyek azonban lényegesek.

A szentgyónásnak tehát **hűségesnek** és **teljesnek** kell lennie. Hogy erre ügyelhessünk, erről majd bővebben fogok még szólni.

Amen

20. Egynéhány fogalom tisztázásáról (1992. május 17.)

A bűn és a szent. A hat főigazság. A kegyelem.

Kedves Hívek! A múlt vasárnap én fölvettem egy kérdést, hogy **mi a bűn**. És ezen úgy utólag végigfutva és több emberrel – akik megfordultak nálam – beszélve erről, láttam azt, hogy milyen óriási hiányosságok vannak fogalmakban, amelyek szükségesek ahhoz, hogy mi a mi hitünket vagy a mi katolikus életünket, a gyakorlatainkat, vallásgyakorlatainkat megértsük. És ezért ezt a mai napot röviden néhány fogalom tisztázására szánám.

Felsoroltam akkor a bűnöknek elég hosszú sorát, de ezekből nem tudtam levonni a pontos meghatározást, hogy mi a bűn. Sőt volt olyan, melyre külön kerekén kimondtam, hogy nem bűn. Mert ez a szó, hogy „bűn”, nem definiálható. Egy definíciónk van, de az úgy szól, hogy: „*Ki követ el bűnt?...*” És ez más, mint **a bűn**. A teológiai könyvek sem szólnak róla ilyen értelemben. A Magyar Nyelvtörténeti Etimológiai szótár közelíti talán legjobban, mert sok jelentést sorol föl a bűnnek az ellentétéről. Mert ha én megkérdem, hogy a bűnnek mi az ellentéte, akkor vagy azt mondják rá, hogy a nem-bűn, vagy azt mondják rá, hogy a jó. Nem igaz! A bűnnek az ellentéte, ahogy a bűnösnek (is) az ellentéte: a szent.

De (ha) mostan azt kérdezem, hogy mi az hogy szent, akkor erre megint nem tudok válaszolni. Mert van Szent József, van szent idő, van szent hely mint a templom, és vannak dolgok amire mi azt mondjuk: hát az egy szent dolog, hogy annyi szent, ez így van, annyi szent. Tehát használok egy szót, amelynek az értelmét vagy a pontos fogalmát nem ismerem.

Na most talán a bűnt jobban meg tudom érteni, hogyha a **szent** fogalmát keresem. És erre találtam ebben a bizonyos Történeti Etimológiai szótárban (egy) elég jó meghatározást. Igaz hogy hozzát teszi, hogy sok jelentése van, de: „minden földi dolgot fölülmúló, Istennek tetsző dolog”, ez az első jelentése. A második, hogy Istennek szentelt valami. Ez a második jelentése. És azt mondja, hogy a többi az mind csak ráakodás. A többi az csak olyan toldalék hozzá. Tehát a lényeg ottan csúcsosodik ki, hogy szent az, ami Istenhez tartozik. És bűn az, ami Istentől elfordít. És ez talán így a legvilágosabb és így a legérthetőbb. Nem tomista vagy skolasztikus definíció, de világos, érthető. És ezzel én minden cselekedetemet meg tudom különböztetni. Persze vigyázat arra, hogy van egy csomó cselekedet – pl. mondjuk, hogy valaki kocog vagy valaki nem tudom regényt olvas – ezek közömbös cselekedetek. Ezek nem erkölcsileg minősített dolgok. Tehát nem mondhatom rá, hogy jó vagy rossz, vagy helyes vagy helytelen. De az erkölcsileg minősített dolgok vagy Istenhez kapcsolnak minket, vagy Istentől eltávolítanak minket. Ami Istenhez kapcsol engem, az szent, ami Istentől távolít engem, az bűn. Tehát szent az, ami Istenhez tartozik. Ez lehet személy, lehet tárgy – pl. mondjuk ez a kehely –, lehet idő – pl. a húsvéti idő vagy a vasárnap –, lehet kijelentés – pl. a Szentírásnak egy -egy kijelentése. És bűnös az, ami Istennel szemben áll. Ez lehet akár cselekedet, – vigyázat – akár állapot, akár törekvés vagy személy. A kettő között van a közömbösség, amiről mondtam már, hogy nem számít.

Még egy harmadik fogalom van, amelyet itten tisztáznunk kell, és ez pedig a **kegyelem**. Ha valaki emlékszik még a régi katekizmusra, tanultuk, hogy van hat főigazság. Úgy kezdődött, hogy

- csak egy Isten van,
- az egy Istenben három személy van: Atya, Fiú és Szentlélek.
- A harmadik, hogy a Fiúisten emberré lett, hogy minket megváltson és üdvözítsen.
- A negyedik volt, hogy az Isten igazságos bíró, aki a jókat megjutalmazza, a gonoszokat megbünteti.

- Az ötödik, hogy az ember lelke halhatatlan,
- és a hatodik, hogy az Isten kegyelme az üdvösségre szükséges.

Tehát az Isten kegyelme szükséges az üdvözüléshez! Na de mi ez a kegyelem?

Schütz Antal szerint a **kegyelem** Istennek természetfölötti ingyenes ajándéka.

Természetfölötti, ingyenes és ajándék. Tehát nem járandóság, nem lehet kiérdemelni. Azért ingyenes és természetfölötti. A vagyon, az egészség: ez nem természetfölötti, ez nem kegyelem. Ez az üdvösség rendjének (a) lelke: a kegyelem.

És most jönne egy nagyon fontos megállapítás, és ez már az én megállapításom, amely nem tökéletesen precíz, de helyes és megvilágítja a dolgokat. Mondtam, hogy a bűn ellentéte a szent. A bűnnél van **cselekvés**: ez a bűn elkövetése, és van a bűn elkövetése utáni **állapot**, bűnös állapot, a szituáció. Pl. van egy ember, aki gazdag, tehát az ő állapota a gazdagság. De elkövet egy hibát, elkártyázza a vagyonát és nyomorba jut. Akkor a nyomor az ő kártyázásának, az elkövetett cselekvésének a következménye. Ugyanez van – kérem szépen – a bűnnél is.

A szentségnél tehát van... egy bűn elkövetése utáni állapot... A szentségnél is van ilyen, van ami szentté tesz engem, egy cselekvés ami szentté tesz engem – pl. a bűnbánat szentségénél –, és van a szentté válás utáni állapot, amikor én magam szent vagyok. Az elsőt az ember végzi: a bűnt és a bűnös állapotot azt én „csinálom”, a megszentelést, a szentté tevést, ezt az **Úristen** „csinálja”. Az Úristen az **Ő kegyelmével**.

Hangsúlyozom, hogy ez a kegyelem, ez nekem nem dukál, ez nekem nem jár ki, és ez nem tartozik az embernek a jogai közé. Isten tudja, hogy kinek adja, mit ad. **És ez teljesen ingyenes ajándék.**

Mondok egy példát. És itt jön éppen az eredendő bűn:

Isten megteremtette az embert, és megadta önéki az **Ő szeretetét**, barátságát: ezt nevezzük megszentelő kegyelemnek. Tehát mi a megszentelő kegyelem? Isten irántam való szeretete és barátsága, azaz Istenhez kapcsoló kötelék, amelyik engem szentté tesz. Ádám szembefordult Istennel, önálló akart lenni, engedetlen lett, nem teljesítette Isten parancsát, elszakadt Istentől. És ez a cselekedete volt Ádámnak az ő személyes bűne. De ennek a személyes bűnnek volt következménye a bűnös állapot, az Istentől elfordultság állapota, ami bűnös állapot. Mostan elvesztette Isten barátságát, elvesztette a megszentelő kegyelmet.

Most mi nékem az én eredendő bűnöm? Nem személyes bűnöm, mert nem én csináltam. Nem én fordultam szembe Istennel. De örököltem a bűnös állapotot, mint a kártyás embernek a családja, az utódai öröklik a nyomorúságot, amely az elkártyázott vagyon után, mint szituáció, mint állapot megmaradt. Tehát Ádám eljátszotta Isten barátságát a mi számunkra is. És én úgy jöttem erre a világra, hogy Istennek a szeretete, barátsága nem ölelt át engem: megszentelő kegyelem nélkül születtem erre a világra. Ez az eredendő bűn. Tehát ezért nem én csináltam. Ha én a bűnt úgy fogom föl, hogy én követem el, hát én nem követtem el az eredendő bűnt. De örököltem az eredendő bűn következményét, mégpedig természetfölötti következményét, elsősorban Isten barátságának elvesztését.

Az **Isten kegyelme**, ami az üdvösségre szükséges, az kétféle. Az egyik... – mint ahogy a bűnnél van cselekvés és utána állapot, ugyanúgy (van) a kegyelemnél – ...tehát ahol Isten beleavatkozik az én életembe, van egy **cselekvés**. Kegyelem, amely cselekvés. És (van) kegyelem, amelyik **állapot**. A cselekvő kegyelmet úgy hívjuk, hogy segítő kegyelem. A másik, amely az állapotot jellemzi, a megszentelő kegyelem. A megszentelő kegyelmet vagy megszereztem és megvan, vagy egy bűnös cselekedettel elveszítem. A bűnbánat szentségében visszanyerhetem, de az **állapotot**, a kegyelem állapotát.

A segítő kegyelmet, azt az Úristen állandóan és folytonosan adja minékünk, mert én nem végezhetek a magam erejéből semmi olyan dolgot, amely az örök élet, a természetfölötti élet szempontjából érték lenne. Tehát én hiába vagyok jó. *Szent Pál* mondja – igaz, hogy ő a szeretetnél említi, de a szeretetről mint Isten karizmájáról, ajándékaról beszél –, hogy szóljak az angyalok nyelvén, adjam oda testemet hogy elégjen, osszam szét vagyonomat, ... mit sem használ

nekem, ha én ...magamtól csinálom.... Hogy érték legyen, **kell** hozzá az Istennek a **segítő kegyelme**, amely természetfölötti rangra emeli az én iparkodásomat, és – mondjuk úgy – emberi szempontból nézve jó cselekedetemet. Ezt én egy – ilyen – kis szentképen láttam, ahol egy gyerek nagy igyekezettel írja a számokat. Már tart egymilliónál, és amikor – hogy mondjam – jön a baj: akkor egy angyal előtte az egyest letörli, és marad egy csomó nulla, ezzel akarván jelezni, hogy az az **egyes a kegyelem**, akár segítő kegyelem formájában adja meg a természetfölöttiséget. Tehát odafönt az Úristennél azt nézik, hogy van-e egyes előtte, vagy nincs egyes előtte, tehát a kegyelem állapotában tettem-e, vagy nem.

Minket – kedves Hívek – főleg a segítő kegyelem érdekel, mert mindennapi életünkben **ez** segít a bűn elleni küzdelemben. Hiszen **a mi életünk** – pontosan erről volt szó – hogy **egy állandó küzdelem**, hogy én Istennek tetsző módon végezzem a leghétköznapibb, legközöségesebb munkámat. És Jézus abban adott példát, hogyan lehet ezt Istennek tetsző módon végezni. És én mikor végzem Istennek tetsző módon? Ha Isten segítő kegyelmét fölhasználva csinálom mindezeket. Istenért vagy az Istennel kapcsolatban vagy az Istennel hozom összefüggésbe. Nem önmagamért, mint ahogy a farizeus adta az aranyát a perselybe, és Jézus nem értékelte semmire. De az özvegyasszonyt, aki előkerítette utolsó fillérjét és azt tette a perselybe, ezt Krisztus nagyra értékelte.

Tehát énnékem is a **segítő kegyelem** az, amely az én törekvésemet, jószándékomat, iparkodásomat, áldozatomat és mindent, ... emberi kapcsolataimat, mindent **szentté tud tenni**, Isten előtt (engem) kedvessé tud tenni. És ezért kell nekem az állandó kapcsolatot tartani Istennel. És megint hivatkozom *II. János Pál*-ra, aki azt mondotta, hogy a bűn, az igazi bűn az, hogy én az Istent kikapcsolom az én hétköznapi életemből. Pontosan a segítő kegyelmet **visszautasítom**, nem törődöm vele, nem érdekel. Isten ne szóljon bele az én életembe, mint ahogy az a gyerek mondta, hogy hagyjon nekem békét. Tetszik érteni, hogy hol van az elszakadás Istentől, és hol van a keresztény gondolkodásmódnak a csődje? Mert nem ismerjük sem azt, hogy mi a bűn, sem (azt hogy) mit jelent az, hogy szent, és nem tudjuk, hogy mi a kegyelem. Nem vagyunk tisztában vele. Nincs bennünk rossz szándék, de a tudatlanság maga, az elegendő ahhoz, hogy az ember vétkes legyen.

Van egy úgynevezett scientia debita, egy kötelező ismeret: ne operáljon vakbelet az az orvos, aki nem ért hozzá! Hiába orvos! És ne akarjon keresztény életet élni az, akinek – hogy (is) mondjam – annyi ideje sincs, hogy meghallgassa vagy megtanulja, hogy tulajdonképpen mi az, hogy keresztény élet, mi az hogy bűn, mi az hogy szent, és mi a kegyelem. Az ne akarjon keresztény életet élni! Az élje a maga emberi életét de hagyjon békét az Úristennek!

És itten van nekünk egy hibánk – tetszik tudni –, hogy minket ez, mert nem jár „haszonnal”, mert nem lehet takarékba tenni, mert nem jelent semmiféle földi, anyagi vagy egyéb előnyt, ezzel nemigen törődünk. Nem becsüljük, **lebecsüljük** a természetfölöttit. „Nem” a forint devalválódik, – kedves Hívek –, „nem” az embereknek az erkölcsi értéke devalválódik, hanem az embereknek, a keresztényeknek a természetfölötti értékei devalválódnak. De azokat nem is tekinti értéknek! Mert nem látszódnak! És nem lehet őket valamilyen formában kimutatni és följegyezni!

Hát kedves Hívek, ennyit akartam mostan elmondani. A segítő kegyelem Isten természetfölötti segítsége, hogy az én cselekedetem Istennek tetsző legyen, és ezt úgy tudjam véghezvinni. Nem fejezem be mondanivalóimat, mert folytatom. Mert most jön majd a bizonyos segítő kegyelemnek az a része, amely pontosan a gyakori gyónást végzők számára rendkívül fontos, és amelyik a bocsánatos bűnöknek, az emberi gyengeségeknek a dolgait próbálná megmagyarázni, és – úgy – a helyére tenni. És ez volna tulajdonképpen az, amire szükség van. És amiket most elmondtam, ezek szükségesek ahhoz, hogy **azt**, majd amit akkor mondok, a jövő vasárnap mondok, hogy meg fogjuk érteni.

Amen.

21. Az eredendő bűn következményeiről és a kegyelemről (1992. május 24.)

Diszharmóniáim: a főbűnök. Az idegen bűn. Sarkalatos erények. Hittételek a kegyelemről.

Kedves Hívek! Most már gyakorlatibb részre térünk át. (Eddig) szó esett a bűn elkövetéséről, ami személyes bűnt jelent. És említettem a bűnös állapotot, amely a személyes bűn következménye. Ádám bűnének következményei azonosak Ádámban és utódaiban. Most melyek ezek a következmények? Kétféle van:

1.) természetfölötti: a természetfölötti javak elvesztése. **Elvesztettük Isten szeretetét, barátságát**. Röviden úgy mondjuk: elvesztettük a megszentelő kegyelmet. És mert ez Istennek ingyenes ajándéka, **ez nekünk nem jár, ajándékba kaptuk**. De ezt az ajándékot Ádám eljátszotta. Ez hittétel. Ez kapcsolt volna engem Istenhez személyesen, megadta volna a harmóniát Isten és ember között, személy és személy között. Hiszen az Isten is személy és én is személy vagyok. De elvesztettük a mi szentségünket, nem tartozunk Istenhez, bűnösök vagyunk és viseljük a büntetést, a további következményeket.

2.) A továbbiak (következmények) természetes szinten valósultak meg. Az emberi **test és lélek eltorzult, diszharmonikussá** vált.

Amikor Isten megteremtette az „élettelen” dolgokat, akkor a Szentírás mindig hozzátette, hogy *Isten látta, hogy minden, amit alkotott, az jó*. Amikor végre megteremtette azt a teremtményt, aki személy – tehát tud válaszolni Istennek –, akkor nem mondja a Szentírás, hogy *látta Isten, hogy amit alkotott, az jó*, hanem Isten próbára tette. És a jóságot nem az Úristen állapítja majd meg, hanem Ádám! Aki viszont ellentmondott a Teremtőnek: ***nem szolgálok! A magam útját akarom járni!*** És ezzel a Teremtő és a teremtmény közötti harmónia nemcsak személy szerint vált diszharmonikussá, hanem ember és ember között is, ember és a teremtett világ között is, sőt, ami a legrosszabb: az emberben saját magában is.

Majdnem minden emberre mondhatom nyugodtan azt, hogy **diszharmonikus**. Ezt nem én mondom! Pl. ezt **Szent Pál** így fejezi ki, hogy *„jaj nekem, mert más törvényt látok elmémben és más törvényt érzek tagjaimban”*. Gondolataim, érzéseim, szándékaim nincsenek összhangban. **Belül van a diszharmónia!** És ezt a belül keletkezett diszharmóniát vetítem én azután ki embertársaimra. Ezt vetítem ki a teremtett világra, a környezetemre. **Tehát a diszharmónia középpontja én vagyok!**

Most ez a diszharmónia miben nyilvánul meg?

A katekizmusban úgy tanultuk, hogy értelmünk elhomályosodott: nem ismeri fel a teljes és valódi igazságot; akaratunk rosszra hajló lett, mert *más törvényt látok elmémben, más törvényt érzek tagjaimban*. A diszharmónia tehát bennem van. És ez a diszharmónia miben nyilvánul meg énbennem? Ez... – kedves Hívek – nem teljes ez a felsorolás, amit mondok. De a katekizmusban így tanultuk. És ezeknek a diszharmonikus pontoknak vagy tényezőknél adtunk egy nagyon furcsa – én kimondom az oltár előtt –, egy nagyon buta nevet. **Azt a nevet adtuk neki, hogy főbűn**. Semmi köze a bűnökhöz, és nem a legfőbb a bűnök között! Sőt egyáltalán nem is bűn, hanem egy bizonyos törekvés, amely minden emberben benne van, Krisztusban is benne volt. Ezek a következők:

- **a kevélység,**
- **fősvénység,**
- **bujaság,**
- **irigység,**

- **torkosság,**
- **harag** és a
- **jóra való restség.**

Ezekben romlott meg a mi emberi természetünk! Ezekben vált ketté a **belátás**, az **értelem** és az **akarat**! És ennek a kettősségnek a küzdelmét viseli az **érzelem**! És ez az érzelem tükröződik a mi szemünkben, a mi arcunkban és viselkedésünkben! És mi **nem az isteni harmóniát tükrözzük** ebben a világban, hanem pontosan a belőlünk fakadó **diszharmóniát!**

És ezért én felelős vagyok! Nekem tudatában kell lennem annak, hogy engem ilyen dolgok terhelnek. Hogy Ádám bűnének ezek a gyökerei vannak meg bennem. És ez nekem akkor válik bűnömmé, ha én ebből indítatva ezt cselekedetté érlelem.

Pl. a **kevélységet**: ha én többre tartom magam másnál, esetleg többre Istennél... hogy én mondom meg, hogy mi a jó, mint ahogy Ádám tette. Én mondom meg, hogy én hogyan szolgálom Istennek, és nem érdekel, hogy az Isten hogyan kívánja. És én mondom meg, hogy nekem mi a jó. És ha kell, akkor keresztül taposok másokon a magam előnye végett... ekkor válik a kevélység bűnné.

De ugyanígy bűnné válhat a **fősvénység**. A mai világnak legnagyobb bűne pontosan a fősvénység. Mert volnának anyagi javak, de a fogyasztói társadalom ezeket tékozolja, és a világ nagyobb része pedig ezekben pusztul bele.

A **bujaságot** nem is említem, amelyet még a fősvénység is tetézt. Mert a bujaság az emberiségnek az a mélyen gyökerező igénye vagy vágya, megromlott törekvése, amelyből a legkönnyebb pénzt csinálni, hasznot meríteni.

Irigység, torkosság... Erre is azt mondják, hogy a világnak mindkét része éheznek: az egyik mert nincs mit ennie, a másik pedig fogyókúrázik.

A **harag**, az indulat... Ez már más egy kissé. Mert van jogos harag, pl. Jézus is haragra gerjedt, amikor a kereskedőket kiűzte a templomból. Ez jogos harag. De az a harag, amely már befolyásolja az én szabad akaratomat, amely már másnak a kárára irányul, az már helytelen, az már bűn.

A **jóra való restség**... Ezt foglaltuk bele a szentmise elején a közgyónásba... *hogy vétkeztem mulasztással*... Én meg szoktam kérdezni a gyóntatószékben, hogy azt a jót, amire lehetősége volt – nem anyagilag, hanem egy meleg kézfogás, egy pár barátságos szó –, azt a jót megtette-e. Hát kérem: ...nem is figyeltem, nem vettem észre... **Na de egy keresztény ember hallja meg azt, amit a másik nem mer kimondani, nem tud kimondani, lássa meg (azt), amit a másik rejtegetni akar, és lépjen oda mellé. és segítsen rajta!** Csak a jóra való restség visszatart minket, mert így kényelmesebb! Nem is beszélve – kérem szépen – arról, amikor én tevékenységgel tehetnék jót akár önmagamért, akár enyéimért, akár a közért. Az (evvel összefüggésben ható), a jóra való restség nyilvánul meg pl. politikai vonalon, amikor az embereknek több mint 75%-a nem megy el szavazni, amikor az ő sorsáról és az ezután következő nemzedéknek a törvényeiről van szó. Nem megy el szavazni, mert lusta rá, közömbös rá. A közömbösség is lustaság, a kényelemnek a keresése.

Tehát a **legtöbb bűnnek itt vannak a gyökerei**. Ezért nevezték el őket főbűnnek. De ezeket ne gyónja meg senki így... úgy meg, hogy haragomban a másikat lehordtam vagy a másiknak fájdalmat okoztam, így mondja meg! Megnevezhető, hogy miből fakadt az az ő bűne. Bűnné lesz, ha szándékká vagy cselekedetté válik és ebből fakad: az én belső diszharmóniámból így tevődik ez át az emberek közötti diszharmóniává. És hogyha egy társadalom diszharmonikus – kedves Hívek –, az nagyon-nagyon rossz...

Tegnap volt (egy) 35 éves érettségi találkozó. Hát volt, aki Zürichből jött el, volt aki Münchenből jött el a találkozóra. Ezek voltak a Rákosi-korabeli időből valók, akik úgy összetartottak. Hát most már ugye eljárt az idő fölöttük! De olyan jó volt látni köztük az összhangot, a harmóniát, hogy milyen jó volt akkor... Sőt engem azzal vádoltak, hogy én jó képet vágtam mindig a dolgokhoz, mindig vidám hangulatot keltettem az iskolában, és ők nem

szoktak hozzá ahhoz, ami őket várta, miután az iskolából kijöttek... hogy ellenséges ez a világ! Tehát valahogyan a harmónia, mint érték, rendkívül nagy. Tessék arra gondolni, ha férj és feleség, vagy gyerek és szülő között a harmónia bomlik.

Még egyet tennék itt hozzá, amire figyelmeztetni akarom a társaságot: az **idegen bűn**. Ezt nemigen szoktuk – úgy – számontartani. Mert *idegen bűnt követ el, aki bűnre tanácsot ad*, hogy te csináld ezt így, próbáld ezt így kijátszani;

- *vétkes dolgot parancsol;*
- *a bűnnel egyetért;*
- *mást bűnre biztat;*
- *bűnös dolgot dicsér, hogy ügyesen tetted;*
- *a bűnt elnézi,*
- *a bűnt segíti,*
- *a bűnt oltalmazza,*
- és sajnos ide tartozik a *botránkoztatás* is.

Ugye említettem, hogy Isten képére és hasonlatosságára vagyok teremtve. Tehát nekem ebben a világban Istent kell képviselnem, Isten képét viselem. *Jézus mondta: Fülöp, aki engem lát, látja az Atyát is.* Bizonyos értelemben elmondhatom, (hogy) aki engem lát, az látja az én Istenemet is. **Na de milyen az az Isten, Akit én mutatok az én hétköznapjaimban?...** ugye nem nagyon dicsekedhetem. És ez idegen bűn. Mert másban a jó helyett tán éppen a negatívumot növeltem! És erre nekem vigyáznom kell! Nem mondhatom: kérem én ezt nem gondoltam vagy nem jutott eszembe, nem hívták fel a figyelmemet rá.

Ezekkel szembenállnak a **sarkalatos erények**. Ezek (, tudniillik a főbűnök) ellen úgy tudunk legjobban küzdeni, ha a négy sarkalatos erényt ismerjük és gyakoroljuk. Ez a négy sarkalatos erény:

- az **okosság**, mely az értelem hibáit van hivatva kijavítani,
- az **igazságosság**, amely cselekedeteinket irányítja,
- a **mértékletesség**,
- és a **lelki erősség**, amely az érzelmeinket tartja kordában.

Tehát okosság, igazságosság, mértékletesség és lelki erősség.

Ezt a dogmatikából írtam ki, amit most fölolvassok: az áteredő bűn nem igazi bűn, csak analóg módon az. Van ami egyezik a bűnnel, és van ami eltér tőle. Eltér abban, hogy nem személyes bűn, nem én követtem el, de bűn abban, hogy egyezik azzal az állapottal, amelyet Ádám bűne előidézett... abban nemcsak Ádám részesült, hanem én is.

A világban található bűn nem mind az eredendő bűn következménye. Mert az eredendő bűnnek az igazi indítója a gonoszlélek volt, amely Ádámot biztatta, hogy tagadja meg a szolgálatot és az engedelmisséget. Azonban **én magam is tudok sátánivá válni!** Az ember nagyon tud hozzáadni. Az eredendő bűn okozta terheket még megtetézi saját gonoszságával vagy saját romlottságával. És ez az emberekre, más emberekre is hatással van. És mi nagyon tudjuk rontani egymást... Aki nem hiszi, nézzen szét ebben a mi világunkban, hogy mi zajlik akár külhonban, akár idehaza.

Kedves Hívek! Hogy ne ezzel zárjam, (az előbbiekről) részletesebben (később) fogok majd szólni. De ide ér(kez)tem, hogy a bűnnel szemben áll a **kegyelem**. A múlt vasárnap azért említettem a kegyelmet, hogy tisztázzuk azt a fogalmat. Mert az Isten kegyelme szükséges az üdvösségre. Én kiírtam öt darab hittételt, amelyek egy kicsit furcsán fognak hangzani:

1.) Isten segítő kegyelme föltétlenül szükséges a megtéréshez. Ha nékem a gyónatószerkben jön valaki, és azt mondja: *én kérem harminc éve nem gyóntam*, akkor megkérdem, *tudja mi az első dolga? Hogy mi?* Mondom, hogy *hálát ad az Úristennek, hogy megadta a kegyelmét, hogy magát visszahívta, mert ez nem dukál: a visszahívás és hívás nélkül maga **nem** tud jönni a bűnbánat szentségéhez! Csak nem érzi!*

2.) A segítő kegyelem nélkül a bukott ember nem képes huzamosan megtartani az egész erkölcsi törvényt, tehát az én gyengeségem... majd nem azt mondom, hogy én nem vagyok hibás benne, én személyesen nem vagyok hibás benne, hogy nem tudok büntelen maradni... Ez hittétel kérem! Isten segítő kegyelme nélkül, tehát kegyelem nélkül nem tudok megállni a magam lábán.

3.) A megigazultnak is minden üdvös cselekedethez kell a segítő kegyelem. Még jót tenni sem tudok Isten előtt, a természetfölötti értelemben értékelhető jót sem tehetem meg kegyelem nélkül, mert **az** teszi természetfölöttivé.

4.) S most jön a legfontosabb: Isten különös segítő kegyelme nélkül a megigazult ember nem tud megmaradni huzamosan a megigazultság állapotában. Tehát kérem, erre mondta az Úr Jézus: *aki áll, az vigyázzon, hogy el ne essék!* Isten kegyelme az, amely engem állva tart, és nem az én erőm vagy az én meggyőződés.

5.) És végül: a megigazult Isten különleges kiváltsága nélkül nem képes huzamos időn át tartózkodni a bocsánatos bűnöktől. Tehát – kedves Hívek – nem tudom a bocsánatos bűnt elkerülni, csak akkor, ha Isten különleges kegyelmet ad nékem. Mert én esendő vagyok, én gyarló vagyok. És énnekem ezt tudnom kell, mert csak ennek a tudatában tudok én majd bánatot tartani, és tudok én bizonyos alázatossággal és kéréssel fordulni az irgalmas Istenhez bocsánatért.

Nem (is) **olyan egyszerű dolog**, amit én csinálok, amikor **elmegyek gyónni**. **Az** (, tudniillik a gyónás) nagyon is összetett, nagyon is mély, és nagyon is szoros személyes kapcsolatot tart Istennel. És igénybeveszi az embernek minden szellemi tevékenységét és minden szellemi erejét! És nem csak úgy egyszerűen bevágódom a gyóntatószékbe, elmondom a „szöveget”, és már jövök kifelé, kész! Nem igaz! Ez nem ért semmit, vagy hát tán mondjuk ér(t) valamit, de nem éri el a célját!

Majd akkor még (, a következő alkalommal) folytatjuk ezt, hogy meglássuk, hogy mi az, amin alapulnia kell a mi keresztény magatartásunknak, amely minket olyanná formál, hogy a világ előtt (is az) elfogadható legyen.

(Amen.)

22. Főbűn és kegyelem folytatása (1992. május 31.)

A kegyelem szükségessége. A Törvénykönyv a gyónásról. Személyes kapcsolatom Istennel.

Kedves Hívek! Folytatjuk elmélkedésünket a gyónásról, a bűnbánatról, és (arról), hogy ez mennyiben segít minket az újabb keresztény életformához.

Kedves Hívek! Én nagyon szomorúan tapasztalom azt már évek óta a gyóntatószékben, hogy a gyónóknak, a gyakori gyónóknak is olyan kevés és gyöngye ismeretük van hitünk dolgában, hogy a pápának azt a bizonyos kívánságát, hogy a megújuláshoz szükség van a tanításra, ezt én meg akarom fogadni, és teljesíteni is akarom. Ezért a mai napon egy olyan dolgot veszek elő, ami tanítás, hogy a szentgyónást jobban megértsük, a bűnbánat szentségét jobban átérizzük, átlássuk, és annak gyümölcseit megteremhessük.

Mi **keressük az új katolikus életformát**. Ezt magunkban kell kialakítanunk, saját magamnak, más nem csinálhatja helyettem. Ennek **legfőbb eszköze a bűnbánat szentsége**, annak is az a része, amelyet a bűnbánat szentségében én csinállok: tehát a **lelkiismeretvizsgálat és a bánat**. Tisztáztuk az itt szereplő fogalmakat!

Beszéltem a bűnről, a bűnös állapotról, különös tekintettel az eredendő bűn követ(kez)ményeiről. Szó esett a kegyelemről, amely Isten ingyenes ajándéka, de csak az én közreműködéssel termi meg a gyümölcsét. Ezeket tudnom kell, mert különben hamis ez az én egész nézetem, felfogásom, esetleg törekvésem is. Fölsoroltam és megint fölsorolom a kegyelem szükségességét a dogmatika szerint, hogy mi szükséges, hogyan szükséges a megigazuláshoz:

1.) Kegyelem nélkül nem tarthatom meg az erkölcsi törvényt – most csak az erkölcsi törvényről van szó.

2.) Kegyelem nélkül nem maradhatok meg Isten szeretetében. Tehát a megszentelő kegyelmet nem őrizhetem meg a keresztség után felnőtként Isten kegyelme nélkül, mert gyenge vagyok hozzá.

3.) Kegyelem nélkül nincs természetfölötti érdem. Ezt valaki szóvá tette énnekem beszéd után – már hét közben – és mondta, hogyha valaki jót cselekszik, az az Úristen előtt nem számít? Hát nem számít! Ha nem járul hozzá kegyelem. Szent Pál azt írja, hogy *összam szét bár egész vagyonomat, szóljak angyalok* – vagy nem tudom kiknek – *a nyelvén, adjam oda testemet, hogy elégjek, ha szeretetem nincsen, mit sem használ nekem*. Ez a szeretet, ami ha nincs, ez a kegyelem! Szóval bármit csinállok, nem érek vele semmit. Nincs önmegváltás! És bármi, ami természetfölötti szempontból érték, ahhoz szükséges az Isten kegyelme.

4.) Kegyelem nélkül nem térhetek vissza Istenhez. Tehát aki halálos bünt követett el, csak az Isten kegyelmével térhet vissza a bűnbánat szentségéhez, hogy visszanyerje a megszentelő kegyelmet.

5.) – amit különösen ajánlok a gyakori gyónóknak, hogy – Isten különös kegyelme nélkül nem tudom elkerülni huzamos időn keresztül a bocsánatos bűnöket.

Röviden: ezt az Egyház úgy foglalta össze a hat főigazságban, hogy Isten kegyelme az üdvösséghez szükséges.

Mindezeket azért soroltam föl, mert mindezeket **állandóan** a tudatomban kell tartanom. Ez nem lehet egy egyszer-hallott, többé-kevésbé megjegyzett ismeret. Mindig, ahogyan Mózes kívánta a zsidóktól, mindig tudatomban legyen, hogy *vésd elmédbe, forgasd meg szívedben, ird föl karodra, ird föl ajtófélfádra, hogy mindig előtted legyen*. **Tehát a mindig, az nagyon fontos**. Most pedig elmondom... – kedves jó Hívek –, mert amit a kegyelemről mondtam, ez a **dogmatika** tanítása.

Most elmondom, amit az **Egyházi Törvénykönyv** mond a bűnbánat szentségével kapcsolatban. Azt mondja: *egyéni és teljes bűnt-megvallás és feloldozás nélkül nincsen bűnbocsánat*. Ez az egyetlen és rendes módja a bűnbocsánatnak, egyetlen módja, nincs más. Természetesen itten ügyelni kell arra, hogy vannak rendkívüli esetek:

- pl. halálveszély esetén és nincs pap, akkor elegendő a tökéletes bánat,
- akkor is elegendő a tökéletes bánat, ha fizikai vagy erkölcsi lehetetlenség a bűnbevallást elvégezni.

Most egy nagyon fontos dolog, különösen (azoknak,) akik külföldre mennek – a Szentatya nagyon sokat kesereg emiatt, hogy –: a papoknak kényelme vagy protestáns behatás alatt – én nem tudom – eluralkodott külföldön az, hogy összegyűlnek az emberek a templomban bűnbánatot tartani. Akkor elhangzik prédikáció, akkor imádkoznak, hallgatnak, énekelnek, újra kezdik, míg kijön a végén három vagy négy pap, és egyszerre közösen ad feloldozást a bűnbánóknak a bűneik alól, gyónás nélkül. A törvénykönyv azt mondja, hogy egyéni és teljes bűnbevallás nélkül nincs föloldozás. **Több bűnbánót egyszerre, előzetes gyónás nélkül föloldozni nem lehet.**

Persze az Egyháznak van egy bizonyos – ilyen – törvénye, amely azt mondja, hogy **a legfőbb törvénye az Egyháznak a lélek üdvössége és annak szolgálata**. Hát mostan Boszniában, Hercegovinában folynak a harcok, és lövik azt a várost, és pincébe menekülnek az emberek. És van egy pap, félni kell, hogy találat éri azt a pincét, ottpusztulnak... Akkor kérem tessék fölindítani a bánatot és **akkor a pap adhat föloldozást mindenkinek**. De a jelenlévőknek azzal a szándékkal kell fogadniok a feloldozást, hogy „amint innét szabadulok vagy megmaradok, akkor az első dolgom lesz, amint lehetséges, hogy a gyónásomat pótolom, azzal, hogy feloldozást kaptam, de a halálveszély vagy az adott körülmények miatt megkaptam a feloldozást gyónás nélkül”. Ez vonatkozik főleg hajósokra, ha a hajó süllyed vagy effajta dolog történik.

Tehát a gyónási kötelesség: minden súlyos bűnt meg kell gyónni, minden súlyos bűnt, még pedig faj és szám szerint. Ez a faj szerint: pl. mondjuk a hatodik parancsnál: ott nem elegendő azt mondanom, hogy vétettem a hatodik parancs ellen. Meg kell mondani: egyedül vagy mással, és ha mással, akkor ez házasságtörés volt-e vagy nem. Mert ez minősíti, ezt meg kell mondani: tehát nem lehet csak úgy általánosan, bizonytalanul.

A negyedik pont, ez nagyon érdekes, azt mondja: *ajánlatos a bocsánatos bűnöket is megvallani*. Ez azért érdekes, mert *Szent Ágoston* azt írja, hogy *a halálos bűnök megbocsájtásának a fóruma a bűnbánat szentsége, a bocsánatos bűnök megbocsájtásának a fóruma a szentáldozás*. Tehát a szentáldozás törli a bocsánatos bűnöket *Szent Ágoston* szerint. Ez nem azt jelenti, hogy nem lehet meggyónni. A kódex is csak azt mondja, hogy *ajánlatos a bocsánatos bűnöket is bevallani*. Miért? Majd erről fogok én beszélni, mert ezek adnak alkalmat arra, hogy a pap megadja az utasítást, hogy az illető mit csináljon a következő szentgyónásig.

A bűnösnek joga van – ez is érdekes –, hogy **annál gyónják, annál a papnál, akinél akar**, akkor is, ha az illető más rítushoz tartozik. Pl. görögkatolikus templomban is elmehetek gyónni, sőt szükség esetén elmehetek a görögkeletiekhez is gyónni, mert azok is fölszentelt papok, és van bűnbocsátó hatalmuk. Ezek jogi előírások és így csak normális helyzetre kötelezőek.

Említettem, hogy az Egyház alapállása, hogy a lélek üdvössége mindennek előtt. És erre a lélek üdvösségére csak egy példát akarok mondani: az én plébánosom csanádapácai volt és mondta, hogy gyerekkorában a plébános, Sulyok plébános úr, aki teológiai tanár is volt, elutazott a püspökhöz annak idején, miközben Csanádapácán egy idős ember agyvérzést kapott. Az asszony jajveszékelve szaladgált, hogy a plébános úr nincs itthon. És akkor a községnek a főjegyzője, aki aposztata pap volt, elment a templomba, elővette az oltáriszentséget és a szent olajokat, és elment. Az illetőt meggyóntatta, megáldoztatta, és a Szent Kenetet föladata néki. És Sulyok plébános úr mikor hazaérkezett és erről tudomást szerzett, díszbe öltözött, és elment a főjegyzőnek megköszönni, hogy elintézte ezt a dolgot, amit neki kellett volna csinálnia. Tehát

hiába volt aposztata, hiába volt kiközösítve, pap volt, és mint pap a lélek üdvösségét szolgálhatta.

Még egy fölöttébb kérdésre szeretnék válaszolni. Gondolom, hogy ez másnak is esetleg problémát jelent. Tudniillik jönnek hozzám, és aztán próbálnak vitatkozni, hogy ezt mondtam, azt mondtam, hogyan értendő. Hogy a pápa azt mondta, hogy a bűn kizárása a mindennapi életünkben, hogyan értem ezt. Hát – kedves Hívek – én beszéltem ugyebár három alapmisztériumról: a teremtésről, a megtestesülésről és a húsvéti misztériumról. És elmondottam, hogy a teremtésnél – ami az Ószövetségre vonatkozik – ott két külön világ kötött Mózes idejében szövetséget: az Isten világa szövetséget kötött az emberek világával, tehát bizonyos ponton fölveték a kapcsolatot, és bizonyos ponton érintkeztek, hogy a messiás várásra előkészítse Isten az Ő népét. Tehát Isten és az emberek világa találkozott. A két világ egymástól függetlenül élte a maga életét, csak bizonyos pontokban érintkeztek. És ezeket a pontokat a törvények és előírások szabályozták. (A) zsidóknál elő volt írva: mikor imádkozzék, mit imádkozzék, hogyan imádkozzék, milyen öltözetben mondja el az imát, milyen hangosan mondja el azt az imát, napkelte után, napkelte előtt, és így tovább. Ezek elő voltak írva teljes pontossággal. Mikor mit ehet, szombati napon mit csinálhat, hány lépést járhat, ez elő volt írva. Majdnem – hasonlatképp azt mondom – két ország szerződést köt, szövetséget köt. Szerződést, hogyan mehet egyik állampolgár a másik országába, ottan mit vehet, mit hozhat haza vám nélkül, mire kell vámot fizetni, és így tovább. Szabályozza a kapcsolatot, de egymás belügyébe nem avatkoznak bele. **Az Ószövetségben Isten nem avatkozott bele az embereknek személyes egyéni dolgaiba, azt rájuk hagyta. Ugyanolyan, amit az a leány mondott: mondja meg, hogy mit akar, azt megteszem, de aztán hagyjon nekem békét.**

Hát az Ószövetségben az Isten békét hagyott, csak a szövetséget tartsa meg. Tessék elolvasni az Ószövetségi Szentírást, az Úristen mindenütt a Szövetség megtartását követelte a zsidóktól, mást nem. Tehát a szövetségi kötelezettség teljesítése volt a lényeg, és ehhez a teljesítéshez énnekem ki kellett lépnem a magam életéből, vagyis a bizonyos időpontokat, bizonyos ételeket, bizonyos cselekvéseket nem a magam élete szerint vagy természete szerint folytattam, hanem az Istennel kötött szövetség értelmében.

A megtestesülésben személyes kapcsolat lépett életbe. Ettől kezdve Isten az én Atyám, én pedig az Isten gyermeke vagyok. Én Isten családjához tartozom, nem szövetség, hanem a szeretet alapján. Itt vége a törvény uralmának: férj és feleség közötti kapcsolatot, gyermek és – mondjuk – az anyja közötti kapcsolatot nem lehet törvénybe foglalni; nem lehet előírni, hogy a gyermek hogy köteles az anyját szeretni, és hogy az anya hogy köteles a gyermekét szeretni. És a férj hogyan szeresse feleségét, és a feleség a férjét. **Ez nem törvény, ez nem szerződés, ez élet.** Mi nem kívülálló vagyunk, mi Istenhez tartozunk, benne élünk. Amikor mi imádkozunk, mi nem lépünk ki a magunk életéből, tehát nem hagyunk abba mindent, és állunk vagy öltözködünk föl: és mostan én imádkozom... Nem! Hanem a magam életét folytatom, lefekszem és mielőtt elalszom, előveszem a rózsafüzért és elimádkozom. Még akkor is, ha közben elalszom. Mert ez az én életem, s az imádság legyen része az én életemnek. És én nem hagyom abba a magam emberi életét, mert most imádkozom...

Nékünk nemcsak életünk bizonyos pontján kell szolgálnunk Istent, hanem egész valónkkal, egész életünkkel, mert **benne élünk, mozgunk és vagyunk.** Tehát ha én, énnékem azt mondja valaki: *kérem az utcán mentem és elkezdtem imádkozni, igen, de jött a busz, erre a főlzálláskor abbahagytam és ezáltal figyelmetlenül imádkoztam...* Nem igaz! Ő a mindennapi életébe beleépítette az imádságot, és amikor úgy adódott, akkor a mindennapi életét folytatta. Az Úristen ezen nem sértődik meg. **Olyan nincs, hogy én most imádkozom és most minden szűnjék meg!** Nem! Erre mondtam én, hogy a krumplihámozástól az utcaseprésig lehet imádkozni. És annyit mondok, amennyit akarok! És úgy mondom, ahogy akarom! És hogyha valakinek kedve van, a fürdőkádban is imádkozhat. **A jelen keresztény életforma – sajnos – ószövetségi alapon áll, a törvényeket nézzük, hogy megtartottuk vagy nem tartottuk (meg).** És így soroljuk a

bűneinket. És ez az, ami a mai ember előtt nem szimpatikus: a törvény és a törvényes alapra helyezett élet, meg az én magánéletem: ezt a kettősséget nem bírja a mai ember. Nem bírja a társadalom, a kívülálló. Nem is érti meg.

Hogy hogyan lehet ebből kilépni, hogyan lehet Isten és ember dolgát egyé forrasztani, ez a nagy kérdés. Ehhez kell az Isten segítsége. És ezt kapjuk meg mindenekelőtt a bűnbánat szentségében, ezt az egybekapcsolódást. Ezért kell ezt jól megértenünk, mert így tudunk azután vele helyesen is élni.

Amen.

23. Pünkösöd Ünnepe. A Szentlélek hét ajándéka (1992. június 7.)

Az Igazság Lelke. A kapcsolatok Személye. „Fecseg a felszín...”

Említettem már – kedves Hívek –, hogy a mi keresztény életünk három alapmisztériumra épül: a teremtésre, a megtestesülésre és a húsvéti misztériumra. Ebbe az utóbbiba tartozik Jézus szenvedése, halála, föltámadása, mennybemenetele és a Szentlélek eljövetele.

Üdvtörténetünknek ezt a záró eseményét ünnepeljük ma.

Mit tudunk mi a Szentlélekről és az Ő működéséről? Sajnos vajmi keveset. Ő a megtapasztalhatatlan isteni személy. Mert Isten (,az Atya) hat nap alatt teremtette a világot, amely évmilliók során fejlődött azzá, amiben mi élünk és amit magunk körül látunk, megtapasztalhatunk. Jézus 33 évig élt közöttünk, tanított minket, és az evangélium még ma is probléma a mai világban és minden emberben. Ezt érezzük és tudjuk. De hogy a Szentlélek munkája milyen, azt megtapasztalni nem tudjuk. Pedig ennek az evangéliumi kérdésnek, folyamatnak a munkája főként a Szentlélekre tartozik.

Isten semmit sem teremtett készre. De teremtményeibe beleoltotta a fejlődés, a kibontakoztatás képességét és köteleességét. Az emberben főképp megtaláljuk ezt. Minden életszakaszban, minden állapotban, még a hanyatlásban is működnek a fejlődés erői. A természetes élet fejlődésével együtt a természetfölötti élet is fejlődik a kiteljesedés felé. Ezt a **kiteljesedést műveli és segíti bennünk a Szentlélek** láthatatlan és meg nem tapasztalható módon. Ezt talán Goethe fejezte ki a legtömörebben: „*Du glaubst zu schieben und wirst geschoben!*” –, „*Te azt hiszed, hogy Te irányítod a dolgokat, pedig Téged irányítanak!*” – A Szentlélek minden fejlődés mozgatója, személyi- és vegyes kapcsolatok, viszonyok formálója. Ebből a munkájából szeretnék egyet kiemelni, amely talán a legrejtélyesebb lelki életünkben, a Szentlélek hét ajándékáról szólnék.

A Szentlélek kegyelmi adományok osztogatója. A kegyelem az üdvösséghez szükséges, és Isten szeretete ezt minden embernek megadja. Szinte azt mondhatnám, ez jár nekünk... De az Isten felé törekvésünknek nincs felső határa. Van, ami még a kegyelmen túl is van. Ez „nem jár ki” mindenkinek, csak azoknak, akiknek a Szentlélek megadja. És ez az **Ő hét ajándéka**.

Melyek ezek? Izaiás próféta 11-ik fejezetében ezt írja a Megváltóról: **„Rajta lesz az Úr Lelke, az igazság és az értelem, a tudomány és bölcsesség, a tanács, a jámborság és az Úr félelmének a Lelke”.** Jézus hivatkozott is (erre) a názáreti zsinagógában, amikor kezébe adták Izaiás tekercsét. Felolvasta és mondotta: „*Az Úr lelke van rajtam, azért kent föl engem, hogy örömhírt vigyek a szegényeknek, ...*” és így tovább. Feltámadása után ígérte, hogy elküldi a Szentlelket, aki megtanít bennünket mindenre: „Az Igazság Lelke rávezet titeket a teljes igazságra.”

Az ajándékok közül ezt az elsőt magyaráznám röviden, mert ennek alapján a többit mindenki fogalmazza meg önmagának.

Jézus – ugyebár – tanította apostolait, megismertette velük az Istent, az Atyát, az Atya terveit, az Atya szeretetét. Ezt ők hallgatták, részben meg is értették, **de az egészeztől fogalmuk sem volt.** Ez csak ismeret maradt bennük, de nem szívódott föl, nem vált életté. Sőt sokszor nagyon is félreértették! Például Jézus feltámadása után elhangzik a kérdés apostolnak a szájából, hogy „*Uram, most állítod vissza Izrael országát?*” Nem tudtak elszakadni a földi gondolkodástól, nem értették meg az Isten szándékait, terveit. De (maga) Jézus embersége sem értette meg az Atyát! Gondoljunk csak a getzemáni kert vívódására, ahol Jézus kijelentette, hogy

„*Ne az én akaratom legyen, hanem a Tiéd!*” Említettem a *Rahner*-féle könyörgést, hogy „*Getzemáni Jézus, Te, aki értetlenül is elfogadta Atyád akarát*”... A Szentlélek eljövetele, a Szentlélek ajándéka, az **Igazság Lelke értette meg az apostolokkal** mindazt, amit Jézus tett és tanított. Itt ért fejlődésük a teljességhez.

Mit ad nekem a Szentlélek(nek ez az) ajándéka? A **teljes megértést**, amely átformálja egész gondolkodásomat, cselekedeteimet, életemet. Ezt én még a kegyelem segítségével sem tudom elérni.

Amit most mondok (a hét ajándékról), azt én mondom, nem az Egyház, mert az Egyháznak nincs ebben a kérdésben határozott tanítása.

Én az elmúlt héten átnéztem a Schütz Dogmatikától kezdve egészen a Mysterium Salutis-ig úgyszólván minden hozzáférhető könyvet, de a Szentlélek adományait megemlíti (ugyan) – ennek a valóságát az Egyház tanítja a Szentírás alapján –, de értelmezni... , ahány teológus van, annyiféleképpen értelmezik.

Említettem, hogy a Szentlélek a kapcsolatoknak, a viszonyoknak az isteni személye. Például az Atya és a Fiú egymás iránti kölcsönös szeretetének megszemélyesülése a Szentlélek Úristen. Most pedig tessék figyelni, mert amit mondok, annak alapján egyrészt meg is jegyezhetjük, és talán egy kicsit meg is érthetjük a Szentlélek ajándékait, és ezeknek célját, feladatát. Tehát a Szentlélek ajándékai:

- **az Igazság Lelke**, ez szabályozza, és teszi teljessé az Istennel való viszonyomat,
- **az Értelem ajándéka**, ez rendezi viszonyomat önmagammal, a bennem lévő kettősséget, amelyről *Szent Pál* azt mondja, hogy „*más törvényt látok elmémben és más törvényt érzek tagjaimban*”,
- **a Tudomány Lelke** rendezi az én viszonyomat a teremtett világgal, a környezetemmel, azzal amiben élek, hogy azt el tudjam fogadni, mint az Úristen szándéka szerinti fejlődésnek egy-egy szakaszát. A Szentlélek következő ajándéka,
- **a Bölcsesség Lelke**, ez adja meg az én helyes értékrendemet, hogy tudjam mi a fontosabb. Mert a mai ember értékrendje a pénz, a profit, a hatalom, a luxus, az élvezet, és csak azután jönnek a munka, a becsület, a tisztesség, és így tovább. Tehát fölborult az emberiség értékrendje. A Szentlélek Úristen adománya a Bölcsesség Lelke a helyes értékrendet adja, amelyben legelől áll a lélek üdvössége, a hazatalálás az Atyához. A következő
- **a Tanács Lelke**; olykor, nem gyakran előfordul, hogy az ember válaszüthöz érkezik, döntenie kell fontos életkérdésekben, egzisztenciális dolgokban. És ilyenkor a Szentlélek Úristen a Tanács Lelkét adja minékünk, hogy megtaláljuk életünk fontos szakaszában a helyes döntést. A következő kettő már más természetű:
- **a Jámborság Lelke** adja a személyes kapcsolatokat Istennel, amely tulajdonképpen a dialógusban, az Istennel való beszélgetésben, az imádságban, az Istenre való gondolásban fejeződik ki. És itten bizony sokszor elég furcsa helyzetek alakulnak ki. Mert hiszen tudjuk, hogy a megtestesülés óta Isten a mi Atyánk, mi pedig gyermekei vagyunk. De ez az Atyáról szóló tanítás olyan értelemben igaz, ahogyan a zsidók gondolkodtak annak idején az Atyáról, Aki minden hatalomnak, minden szeretetnek és minden adománynak a tényezője volt. Manapság már az atya mint fogalom, valahogyan úgy elvesztette az igazi értékét, az atyából fater lett vagy ősöm lett vagy akármilyen jelzővel illették... Hát mi Istennel nem bratyizunk, mi Istennel nem vagyunk ilyen viszonyban, ilyen pajtáskodó, bizalmaskodó vagy nem tudom én milyen kapcsolatban. Ezért a Jámborság Lelkével szemben ott áll
- **az Istenfélelem Lelke**, mint a Szentlélek Úristennek az az adománya, amely őrzi a Teremtő és a teremtmény áthidalhatatlan különbségét. Mi együvé tartozunk, mert Isten

akar minket, de viszont ez nem ad énnékem valamilyen jogot arra, hogy én Istennel úgy bizalmaskodjam, ahogy az már teremtményhez nem illendő és Isten fölségét sértené.

Ez mind belső átélési kérdés. Ehhez kell *csend, és befelé való nézés*. A mindennapi felületes élet és élmények ennek legfőbb akadályai bennem. Nem tudok magamba mélyedni, nem tudok elgondolkodni az én sorsomon, az én helyzetemen, az én feladataimon, az én leglényegesebb problémáimon! Mert az életnek a sodra ezt nem engedi meg. **„Fecseg a felszín és hallgat a mély”** – írta valamikor *József Attila*. Hát énbennem a felszínnek a fecsegése a mélységnek a hallgatását valahogyan megszünteti vagy legalábbis tompítja. Ezért kell benne lennie Istennek az én hétköznapi életemben, ahogyan a Szentatya azt kívánta. A szótlanság, az sorvasztja a kapcsolatot. Tehát ha nekem nincs mondanivalóm az Isten számára, akkor a személyi kapcsolatunk elsorvad.

De ugyanakkor az igazi és mély szeretetet nem is igen lehet szavakba önteni. Tehát amikor itten elmélyedésről van szó, akkor olyasvalami játszódik le, ami az ember tudatának a legmélyéig hatol, ahol az emberi életnek, az emberi léleknek a legmélyét érinti. **Mert nem érez az, aki szóval ki tudja mondani, hogy mit érez.** Mert az érzés, az igazi mély érzés az kifejezhetetlen. Ezt csak teljes lényem, az életem, a magatartásom, a gondolkodásmódom, az egész létem együttesen tudja csak kifejezésre juttatni. És hogy én ilyenné váljak, hogy én ezt meg tudjam tenni, ezt el tudjam érni, ehhez segít engem a Szentlélek Úristen hét ajándéka.

Amen.

24. A lelkiismeretvizsgálatról (1992. június 14.)

Életkapcsolat és kegyelem eszköze. A lelkiismeretvizsgálat főkérdései. Alap a szeretet. Csak egy karnyújtásnyira legyen Isten. Kilépés a gyóntatószékből: a kezdet...

Kedves Hívek! Szentháromság vasárnapja van. Ez volt nékem diákkoromban már a legkedvesebb napom. Mert a Sík-Schütz imakönyv a szentháromsági misét tartalmazta, és én azt diákkoromban már könyv nélkül tudtam latinul, és így valahogy hozzám nőtt. De tekintettel arra, hogy sorozatban vagyunk, nem a Szentháromságról szólok, hanem iparkodom befejezni ezt a bizonyos sorozatot. És a mai napon a töredelem szentségéről szólnék, még pedig pontosabban a **lelkiismeretvizsgálatról**. Hogy hogyan készüljek én a szentgyónásra. És hát ezt is egy kicsit rövidebbre fogom, mert a mise után esküvő lesz, és nem akarom őket esetleg megvártni.

Tehát a kedves Híveknek elmondtam, hogy *Szent Ágoston* szerint a halálos bűnök megbocsátási fóruma a bűnbánat szentsége, a bocsánatos bűnöké az Oltáriszentség. Igen, de (az) idők folyamán **ez** az Egyház gyakorlatában azért kicsit változott. És már az Egyházi Törvénykönyv azt mondja, hogy **ajánlatos** a bűnbánat szentségében nemcsak a halálos, hanem a bocsánatos bűnöket is meggyónni. Mi jelenleg az Egyházi Törvénykönyv alapján állunk, mert indulásra sokkal előnyösebb.

Egy vallásos gyónó megjelenik úgy kéthetenként. Ő vigyázott magára, tudatosan nem bántotta Istent. Ebből adódik első problémája: ott toporog a gyóntatószék előtt, hogy mit is mondjon. Ott kínlódik a lelkiismeretvizsgálattal, azután sorolja, hogy hát ő hanyag volt az imádságban, szórakozott is volt, *voltam ideges, indulatos, mással szemben olykor még goromba is, másnak a hibájáról beszéltem, elégedetlen voltam a helyzettel, zúgolódtam...* és különböző effajta dolgokat mond el, amelyekre az ember nyugodtan azt mondja, hogy kérem hát ezek nem is bűnök, ezek az emberi étellel, főként idős korban az emberi természettel együtt járnak. Hát amikor az embernek az agya elkezd meszesedni, akkor felejt, hát az imádságban is felejt. És amikor az ember öreg lesz, idős lesz, akkor fecsegő kedvű lesz. Nagyon sokan panaszkodnak az egyedüllétről, nincs kivel beszélgetniük, igen-de beszűkülnek, mert a világban már nem mozognak. Hát mi marad más hátra, mint a szomszéd meg a rokon, meg az ismerős. És akkor – hát – mondják-mondják a magukét, de minden rosszindulat nélkül. S azután jön, hogy másról rosszat mondtam, mást megszóltam és így tovább. Kérem, ez nem bűn, ez emberi gyengeség! De viszont akkor meg azt mondja: *mit csináljak?* A lényeg az, hogy...

Énnálam volt egy jó ismerősöm, jóbarátomnak mondhatom, egy derék katolikus orvos. És ő elmondja énnékem, hogy hát ő minden vasárnap szentáldozáshoz járul, sőt olykor hétköznap is. És hogy ő volt egy öreg ferencesnél elvégezni az évi gyónását. Mondtam neki: **hogy-hogy az évi gyónásodat?** Azt mondja, hát *bűneidet minden esztendőben meggyónjad...* Neki halálos bűne nincsen, tehát ő elment oda.

S **akkor erre én lehordtam**. Hát – mondtam – **hol tartasz te?** Hát a bűnbánat az szentség, a szentségben az Úristen kegyelmet ad, hogy tudjál előbbre haladni, tudjál tökéletesebb lenni, jobb lenni, több lenni, mint ami voltál. Hát Krisztus nem azért halt meg, hogy én tudjak mosakodni, nem azért halt meg Jézus, mikor engem megváltott, hogy na éppen én valahogy beszlisszoljak a mennyországba. Hanem hogy én Istennek a gyermeke legyek, közel kerüljek hozzá, minél közelebb kerüljek hozzá. **A megváltás lényegesen több, mint a bűnöknek az eltörlése.** Hogy *(azt)* mondjuk, hogy *azt* tanítjuk... Hát persze (hogy) az *beletartozik* a lényegbe. De ennél Jézus lényegesen többet adott! Hát az Oltáriszentség, meg minden, ami kapcsolódott a kereszthalálhoz, **az mind Jézus szeretetének a jele, amivel minket az Úristenhez akar**

kapcsolni. És a bűnbánat szentsége is az, amivel engem jobban akar az Istenhez kapcsolni. Segíteni akar, hogy én ne egyhelyben topogjak, hanem tudjak előre haladni. **És pontosan ezt mulasztod el...**

S azt mondja, hogy látod milyen kár, hogy ezt csak most mondják nekem!

Hát igen, kár! És nagyon sok kár származik abból, hogy jönnek jóakarató emberek, istenszerető emberek, jönnek a bűnbánat szentségéhez, hogy kapjanak valamit. És amit kapnak, azzal nem tudnak mit kezdeni. Azért, mert nincs(enek) tisztában a bűnbánat szentségével. Nézi egy lavórnak, amiben mosakszik vagy megmossa a kezét. S aztán megtörli és megy tovább, hogy ő mostan tisztább lett. Hát ez nem igaz, illetve igaznak igaz, de ezért kár volt Krisztusnak külön szentséget rendelni! És éppen ezért – kedves jó Hívek – ebben szeretnék én segíteni a lelkiismeretvizsgálatnál, hogy mi az, amivel én a gyóntatószékbe bemenjek. Mert ottan azt mondom, hogy gyónom a mindenható Istennek..., meg hogy ...a következő bűnöket követtem el... Nem igaz! Hanem az volna az igaz, hogy **eljöttem, hogy megmondjam az Úristennek, hogy az utolsó szentgyónásom óta milyen volt az én életem, mit csináltam!** Elmondom a hibáimat, a gyengeségeimet, a bűneimet. Elmondom a törekvéseimet, hogy mi sikerült, mi nem sikerült. Miben bizonyultam gyengének. Milyen jóra törekedtem. Miben haladtam előre. Igaz, hogy ezt lelki vezetésnek nevezik, de hát éppen ezért ragaszkodik az Egyház a gyónáshoz, a gyóntatóhoz, hogy adjon – nemcsak mint bíró – feloldozást, hanem adjon bizonyos eligazítást is.

Az ilyenfajta (régebbi) megszokott lelkiismeretvizsgálat után –, (mint)hogy ezt mondtam, azt mondtam, így csináltam, úgy csináltam... – persze hogy nehéz a bánat is. Hát mit bánjon meg? Amiről ő nem tehet? Bánja meg azt, hogy megöregedett, hogy erői hanyatlanak? Hát ezt nem lehet megbánni! És ezért én más lelkiismeretvizsgálatot ajánlok. Ez csak egy forma. Mindenki alakítsa ki magának, ahogy gondolja. Ezt amit én most elmondok, ezt úgy nagyjából... mondjuk, amit én szoktam úgy gyakorolgatni... hogy...

1.) a legutóbbi gyónásom óta **látszott-e rajtam, hogy én Istennel beszéltem.** Tudniillik az imádságban... Mózes, amikor lejött a Sínai hegyről, a zsidók nem mertek Mózes arcába nézni. Mert az fénylett! Mert Mózes Istennel beszélgetett!

2.) Kérdem: **énrajtam meglátszik, hogy én Isten képére és hasonlatosságára vagyok teremtve?** Látszik rajtam, hogy én Istent képviselem ebben a világban? Nemcsak az arccal, hanem magatartásommal, a beszédemmel, a segítőkészségemmel és egész lényemmel? Meglátszik-e rajtam? Igen vagy nem? Gondoltam-e én erre, hogy énnekem ez kötelességem, ezt az Úristen elvárja tőlem? Nem parancsolja, de elvárja, mint ahogy az anya elvárja gyermekétől az ő szeretetét... Előfordult-e, hogy idegességemben – nem rosszindulatból, de meggondolatlanságból, összeszedettség hiányából – kompromittáltam Istent a felebarátom szemében? Botránkoztattam-e, hogy azzal ment el, hogy „húha, katolikus ember, templombajáró ember, és így beszél vagy így cselekszik?” Mert ez is előfordul...

3.) **Az Isten Atyám.** Én gyermeke vagyok, rokonok vagyunk. És ez a rokonság miben mutatkozott meg? Mondjam úgy, hogy miben próbálkoztam én Isten kedvében járni? Vagy hízelegni neki? Vagy szépet mondani neki, kedveskedni neki? Egy kis többletet adni? Ezt nem lehet megfogalmazni. Ezt nem lehet – úgy – parancsba vagy formulába önteni. Megyek az utcán egy templom előtt, bemegyek egy pillanatra csak, bemegyek és köszönök: *Uram bejöttem Hozzád csak egy pillanatra, csak azért hogy köszöntselek! Segíts engem továbbra is! Sietek, megyek tovább, de ugye velem maradsz! Amen.* – és megyek tovább. Egy **kedves gesztus** – tetszik tudni – és az Úristen egy helyen azt mondja, hogy „*én féltékeny Isten vagyok*” ... Tehát a féltékenység, az(az) embernek a bírása, szeretetének bírása, az elvárása... Tehát ezt Isten elvárja! Ez nem olyan dolog, hogy na bejöttem... Nem! Elvárja tőlem.

4.) Volt-e **időm Isten számára?** Mert kedves jó Hívek, a mai embernek soh'sincs ideje, legalábbis ezzel takarózik, mindig rohan, idegeskedik. De ha jön a TV vagy jön egy futballmeccs vagy effajta jön, akkor rögtön van ideje! Ha az ő passziójáról van szó, akkor van

ideje, máskor (másra) nincs ideje... És az elhidegülés két személy között mindig azzal kezdődik, hogy nem jut idő a másik számára.

5.) Ehhez rögtön kapcsolódik az, hogy volt-e **mondanivalóm** Isten számára? Vagy nincsen semmi mondanivalóm. Mert az nem imádság, hogy én bemegyek és elmondok egy szöveget mint a kisgyerek, hogy „*a nagymamának nevenapja van*”... aztán meghajlik előtte és ezt mondja: „*hej mi a kő tyúkanyó kend a szobában lakik itt benn*”... mert megtanult egy verset. Ez nem köszöntés! Ennél százszor több, hogy odamegy a nagymamához, és megcsókolja a kezét, és azt mondja: „*nagymama, szeretlek téged*”... Sokkal több, mint hogyha produkálja magát készen betanult szövegekkel. Hát én se mondjak készen betanult szövegeket az Úristennek! Nem vagyok gyerek! Nézzem meg, hogy van-e mondanivalóm vagy nincs mondanivalóm. Van nekem mondanivalóm, ha bajban vagyok. Ha valami veszedelem fenyeget, akkor ugyancsak tudom mondani! De tudok-e én mondani Istennek olyan dolgot is, amikor nem vagyok bajban... Megszokott mechanikus munkámban, munka közben gondoltam-e én Jézus rejtett életére, és ennek az életnek a tanulságára: hogy a hétköznapijaimba beépítsem Istent, legalább gondolatban... Erre had mondjak egy kis történetet...

Volt nálunk egy gyerek Debrecenben. Nagyon gyenge tanuló volt a Varga Rozi. De rendkívül jámbor, vallásos gyerek volt. Volt úgy, hogy kilencre jött iskolába. „*Hát hol voltál Rozi?*” „*Hát tetszik tudni, bementem a templomba, leültem és úgy elgondolkodtam, és észre sem vettem, hogy elmúlt az idő.*”

Na hát az történt, hogy Rozi leérettségizett Isten kegyelméből és az én segítségével. És állást kapott, mégpedig a Hungária sörözőben **ő lett a pohármosó**. És egyszer ragyogó képpel mondja énnékem – talákoztam vele –, hogy „*Tessék elképzelni, prémiumot kaptam*”. Mondtam: „*Miért te Rozi?*” Azt mondja: „*Mert megemelkedett az üzlet forgalma.*” Mondom: „*Temiatad?*” „*Nem, hanem azért, mert úgy elterjedt a híre, hogy ottan nagyon szépen tisztára vannak mosva a poharak, amibe a sört mérik*”. Tehát nemcsak egyszerűen kilöccsintik valamilyen vízzel, hanem szép tisztára vannak törölve és... azt mondja: „*Ezt én csinálom!*” És ez kitűnt, hogy azért jönnek oda az emberek, mert a poharak szép tiszták. Mondom, hát ez szép tőled. „*Tetszik tudni, én ezt úgy gondolom, hogy a pohár, ami éppen a kezemben van, ebből a következő sört mindig az Úr Jézus fogja meginni...*” Tetszik látni, milyen kis primitív dolog... És mégis milyen teméntelen mélység van benne, hogy a pohár, amit én most mosok ki, ebből az Úr Jézus fog inni. **Ez a szó vagy ez a mondat, amit most kimondok, azt az Úr Jézus fogja hallani. Ez a hétköznapi és az Úr Jézus közti kapcsolat, ehhez kell egy bizonyos mélység, ehhez már kell a Szentlélek ajándéka.**

6.) Gondoltam-e arra, hogy **én most még egy ideig Istennek a partnere vagyok**, kedvében járhatok! Óriási lehetőség van a kezemben: érdemeiket szerezhetek magamnak is, de mások számára is. Azoknak, akik ránk szorultak vagy énrám szorultak, az Úristen énnékem jelölte ki őket, hogy én segítsem őket partnerségem idejében... Tehát használjam ki az időt! Óriási lehetőség! Ne akkor kapkodjak, amikor már készen van!... Vannak egyetemi hallgatók, akik az utolsó két hét alatt akarnak fölkészülni a vizsgára, évközben meg lógnak vagy szórakoznak. Hát én ne szórakozzam el az életemet és a végén kapkodjak, mert akkor link ember leszek.

7.) **Növekedtem-e én az elmúlt gyónásom óta, több lettem-e valamiben, vagy egyhelyben maradtam csak, és ha egyhelyben maradtam, akkor miért?**

8.) **Meghallottam-e azt, amit más nem mert kimondani, megláttam-e azt, amit más takargatni akar, rejteget?** Ezt azért mondom már magamról, mert az iskolában a gyerekek között erre teméntelen lehetőség volt. És én pedagógiai pályám egyik legnagyobb sikerének azt tartottam, hogy mindig észrevettem, ha egy gyerek szomorú vagy valami baja van. És én elébe mentem, és próbáltam rajta segíteni. Hálásak is érte sok esztendő múltán.

Tegnap volt nálam egy házaspár. És megköszönték, – mert 1936-ban a szülőknek megmondtam, hogy nem jó helyen van a leány rokonoknál elhelyezve, ahol társasági élet folyik

– tessék beadni internátusba. S ezzel megváltozott az egész élete. És most jöttek el megköszönni 1936 után.

9.) Föl szoktam tenni még egy kérdést, főként este: **ha én** most éjjel álomban **meghalnék** – hiszen pészme kerem van, bármikor meghalhatok, észrevétlenül szinte – és meg kellene jelennem az Úristen előtt, **ugyan mit mondanék Néki?** Vagy elnémulnék vagy volna mondanivalóm, folytatnám azt amit itt mondtam előzőleg Néki?

Tetszik érteni, ha én így megyek a bűnbánat szentségéhez, akkor rögtön meglátom, hogy mit mulasztottam, mit tehettem volna, mi az ami kimaradt, mi az amire nem figyeltem kellőképpen. És akkor mondhatom, hogy Úristenem, sajnálom, hogy közelebb juthattam volna Hozzád, ha ezekre jobban vigyázok. És ekkor van bánatom, ekkor van bánatom. Amikor hiányérzetem támad, és nem (akkor,) amikor terhet érzek a nyakamban. A hiányérzet sokkal inkább ad bánatot, mint a teher.

Ezeket – kedves jó Hívek – gyónás előtt tíz perccel nem lehet elvégezni. Ezek az élet állandó – bár nem összefüggő – kérdései. (Az) ezekkel való foglalkozás (az) **Isten jelenlétében való éleést jelentik**: hogy ezek úgy föl-föl ötlenek bennem, jelen vannak. Mint ahogy egy professzor mondta énnékem, hogy ő milyen boldog, ha a felesége otthon van, (egy) karnyújtásnyira, csak tudja, hogy jelen van. Idősek már, és ez neki boldogság... **És énnékem az Úristen mindig legyen karnyújtásnyi távolságban.** Persze más összeállítás is lehetséges. Lehet egyéni és úgy testre szabott, egyéniségre szabott. Csak ne a törvényekre építsek, mert a törvények alapján én lesüllyedek az Oszövetség primitív fokára. Mert az nem mond már énnékem semmit. Ez már nem Isten és köztem lévő személyes, atyai, gyermeki szeretetnek a kifejezése.

És tessék még arra gondolni, hogy a szentgyónás végén ne úgy fejezzük be, hogy „erősen fogadom, hogy többé nem vétkezem” – ez úgy se igaz –, hanem azzal, hogy „erősen fogadom, hogy a jóra törekszem és a bűnt kerülöm”.

És énnékem a szentgyónás vagy a **bűnbánat szentsége, amikor kijövök a gyóntatószékből**, akkor, tulajdonképpen **akkor kezdődik**. Mert kaptam az Úristentől kegyelmet, és most kezdődik, hogy ezt a kegyelmet fölhasználom és beépítem az én életembe. És nem úgy, hogy én elmondtam az én bűneimet és becsukom az ajtót, és be van fejezve. **Nem igaz, nem befejezés, hanem akkor kezdődik!**

Hát ezt akartam – kedves Hívek – elmondani. Tessék ezen úgy elgondolkodni. És talán rájövünk arra, hogy sok bennünk – egyrészt mondjuk – az ismeret hiánya, másrészt sok bennünk az emberi gyengeség, az emberi közömbösség. És talán ez a közöny az, ami távol tartja Istent a mi mindennapi, hétköznapi életünkötől, és (minket) a Hozzá való közeledéstől.

Amen.

25. A bánatról (1992 július 7.)

Személyek közt parancs helyett szeretet. A zsebretezt levél...

Kedves Hívek! Elérkeztünk odáig, hogy a sorozatot, amelyet tulajdonképpen január elsején kezdtem, azt a mai napon befejezem. Egyrészt mert nagyjából a végére értem, másrészt (mert) nem tudom sorsomnak további folyását, hogy mit rendelnek majd az orvosok. A mai lenne a **lényeg**, amit mondani akarnék. Tulajdonképpen **erre** irányult az **egész** eddigi sorozat.

Mert tessék nézni, mi úgy tanultuk, hogy hét szentség van. A szentség külső tapasztalható jel, amely Krisztus rendelkezéséből kegyelmet közöl. Tehát minden szentségben kapok kegyelmet, kétféle: egyrészt növeli vagy megadja nékem a megszentelő kegyelmet, és (másrészt) azután – és ez is lényeges – a szentség természetének megfelelő segítő kegyelmet ad, **amiért** Krisztus ezt a szentséget rendelte. A kegyelem Isten szeretetből fakadó természetfölötti ajándéka. Lényeges az, hogy szeretetből fakad és ajándék.

Hét szentség van. Ebből hármát csak egyszer lehet fölvenni: a keresztséget, a bérmlást és az egyházi rendet. Kettő van, amelyet csak bizonyos korlátok között vehetünk föl. Ez a kettő a házasság és a nagybetegek szentsége, amit régen utolsó kenetnek neveztek. A mi normális keresztény életünk segítésére összesen két szentség marad, amely a miénk, amelyeket fölvehetünk akaratum vagy elhatározásunk szerint: az egyik az Oltárszentség vétele: a szentáldozás, a másik pedig a bűnbánat szentsége. Ez a kettő adja a katolikus keresztény élet éltető erejét. Ez nevel, alakít, formál bennünket, ez a két szentség.

A legtöbb nehézség pontosan a legfontosabbnál van, a bűnbánat szentségénél. Sajnos az emberek tudatában úgy él, hogy a bűnbánat szentsége, tehát a gyónás – ahogy röviden mondják –, hogy azt úgy a szentségek sorában úgy a **végére** teszik: hát megyek gyónni, ha akarok. És itten öt feltétel közül – mert öt feltétele van a bűnbánat szentségének: *lelkiismeret megvizsgálása, a bánat, az erős fogadás, a föloldozás, és az elégtétel elvégzése* – minékünk a **két elsővel van bajunk**, a lelkiismeretvizsgálattal és a bánattal.

Múlt vasárnap szóltam a lelkiismeretvizsgálatról. És mondtam, hogy hagyjuk azokat az emberi tökéletlenségeket, amelyek vele járnak az emberi természettel, különösen az öregedő természettel... azok nem bűnök, azok az emberi természetnek Istentől teremtett velejárói. Az igazi nagy gondot tulajdonképpen a gyakori gyónóknál a **bánat** jelenti. Ott állok a gyóntatószék előtt, és szükséges a bűnbánat szentségéhez a bánat. No de hát mit bánjak meg én? Hát ehhez szeretnék én most bizonyos segítséget nyújtani.

Tessék nézni, a teremtés kezdetén Isten, a Teremtő, aki az embert szabad akaratú ajándékozta meg, és azt akarta hogy ez az értelmes teremtménye önként vállalja Teremtője akaratát, törvényeit és hódoljon Neki. Tehát kiről van szó? Egy Istentől és az emberről. Általában. Isten az abszolút Úr, Aki parancsol, az ember a teremtmény, aki engedelmeskedik és szót fogad. De pontosan a szabad akarat miatt vagy szabad akaratból az első emberpár független akart lenni. A jelgéje az volt, hogy nem szolgálok. És ezzel, engedetlenségével elvesztette Isten barátságát. Ezt úgy szoktuk mondani, hogy bűnt követett el. Mert bűnt az követ el – így tanítja az Egyház –, aki tudva és akarva nem engedelmeskedik Isten parancsolatának. De Isten nem hagyta magára a bukott embert. Megváltót ígért és küldött, aki engedelmisségével kiengesztelte Istent. Most már az embernek csak részt kellett kérnie a megváltásból. Be kellett ismernie vétkeit és el kellett attól fordulnia, és a bűnt el kellett ítélnie. Ezzel Isten barátságát, szeretetét visszanyerhette Krisztus kereszthalálának érdemeiből. És ez történt a bűnbánattal.

A bánatnak hivatalos egyházi meghatározása magyarra fordítva: *lelki fájdalom az elkövetett bűn miatt azzal az elhatározással, hogy nem vétkezem többé*. Hát itten adódik egy nehézség:

ezzel a teremtő Isten kiengesztelődött a teremtett emberrel, de – és mostan erre nagyon tessék vigyázni, amit most mondok, mert ez újként hat, új szemléletet ad – Jézus szeretetből föltárta nekünk Isten belső életét, beszélt nekünk, hogy milyen az Isten, és elmondotta, hogy Isten Szentháromság, háromszemélyű egy Isten. És itt már a Teremtő és teremtmény közti viszony megváltozott. Mert Isten személy és én is személy vagyok, tehát van közöttünk egy bizonyos kapcsolat, bizonyos összefüggés. Mert Teremtő és teremtmény közt végtelen úr van, áthidalhatatlan úr, de személy és személy között – bár áthidalhatatlan végeredményben az úr – de mégis van kapcsolat. És két személy közeledhet egymáshoz, Teremtő és teremtmény **nem**, de két személy **igen**, hiszen a második isteni személy emberré lett.

Két személy közti kapcsolatot nem a parancs és az engedelmisség jellemzi, hanem a szeretet. Tetszik látni, bűn a parancs megszegése, de ha én Istent személynek nézem, és én is személy vagyok, és közöttünk a kapcsolat a szeretet, akkor itten (a) parancs megszegése már valahogy úgy kiesik. Isten úgy szerette a világot, hogy (egyszülött) Fiát adta érte. Jézus úgy szeretett minket, hogy életét adta miértünk. **A szeretet nem engedelmisséget kíván, hanem viszonszeretetet**. Az itt előforduló hiba – tehát ha a szeretet vonalán valami hiba történik – az nem bűn, nem engedetlenség, tehát nem esik a főnt meghatározott bűnbánat fogalmába, de annál sokkal nagyobb terhet jelent.

Hogy értem a nagyobb terhet? Egy példával tudnám megvilágítani. Talán mondtam is már, bizonyos, hogy mondtam, mert saját magamnak is többször elmondom, úgy végiggondolom, hogy mindig jelenvaló legyen előttem... Van nekem egy nagyon jó bizalmas barátom, tanár ember. Aki azt mondtotta énnékem, hogy egyszer év végén, amikor ment az iskolába, az ajtóban várta egy leány, aki átadott neki egy borítékot. És ő fogta ezt a borítékot, és betette a zsebébe. Megfeledezett róla, megtartotta az óráit, vége volt a tanításnak. Ő indult hazafelé, és amikor az iskola ajtaján kilépett, ott állt ez a leány olyan **várakozó** módon. Köszönt is a tanárnak, és a tanára egy **fejbiccentéssel** viszonzta a leánynak a köszöntését.

Odahaza jutott eszébe a boríték. Elővette és kibontotta. És azt írta benne ez a leány, hogy ő (a) történelem órákon (a) tanár úrtól olyan sok jót és értékes dolgot kapott, hogy ezt szeretné megköszönni. Ő **elmegy** ebből az iskolából, mert elköltözik, és ő nagyon kéri a tanár urat, hogy búcsúzásul egy kézfogással fejezhesse ki háláját és köszönetét. És **ezt** várta (a leány) az iskola kapujában. És jött a tanára és elment mellette egy fejbiccentéssel. És azt mondja énnékem ez a barátom, hogy tanári pályámnak legfájdalmasabb pontja ez a kis esemény vagy ez a kis történet.

Van ebben bűn? Nincs. Van ebben törvény megszegése? Nincs. Hát akkor mi van benne? **A tudomásul nem vett szeretet vagy az elutasított szeretet vagy a közömbösön, közömbös módon lesepert szeretet. És ez sokkal jobban tud fájni, mint akármilyen megbántás vagy akármilyen sértés.**

Na már mostan, ha én elmegyek a bűnbánat szentségéhez, ottan én találkozom Istennel, **ketten, személyesen**. Az hogy a pap ott van, hát „Isten helyett neked lelkiatyám”, (hát) rendben van. De Istennel találkozom. Azzal az Istennel, Aki vár engem, és Aki ígérete szerint a bűnbánat szentségében énnékem természetfölötti szeretetének ajándékát adja: a segítő kegyelmet, amelyet azért ad, hogy én jót tehessek, valami örömet okozzak, valamiben tökéletesebb legyek, valamivel közelebb kerüljek Hozzá. És én ahelyett, hogy az eszemet arra fordítanám, hogy mi lehet az, amit Isten éntőlem kér, amikor ezt a kegyelmet adja, **az engem nem érdekel**.

Nem vagyok bűnös, olyan vagyok, mint Márta, akiről Jézus azt mondta, hogy *Márta, Márta te szorgalmas vagy, te sokmindennel törődöl, de egy a szükséges: a jobbik rész és te nem azt választottad...* Kaptam én Istentől meghívást, kaptam segítséget, kaptam szeretetet, kaptam kérést egy kézfogásra, valakinek a megsegítésére. **De én nem bontom ki ezt a borítékot, hanem egyszerűen zsebretezt, és megfeledekzem róla**. És két hét múlva elmegyek megint a bűnbánat szentségéhez. És akkor Krisztus nyugodtan mondhatná énnékem, mint a királyi ember, aki menyegzőt rendelt fiának, de a meghívottak nem mentek el, és mondta, hogy *gyűjtsék*

össze az utcákról, (a) terekről, a sövények mellől a szegényeket, és hívják meg őket a menyegzőre. Azok el is mentek, de volt köztük egy, aki nem vette föl menyegzős ruháját. És a királyi ember, mikor bement a terembe és meglátta ezt az embert menyegzős ruha nélkül, megkérdezte: *hogy jöttél te ide menyegzős ruha nélkül?* És Szent Máté azt írja, hogy az illető elnémult. A királyi ember pedig azt mondotta: fogják meg és dobják ki.

Hát ha én odamegyek a gyóntatószékbe fölbontatlan borítékkal, nem is gondolva arra, hogy Isten nekem kegyelmet adott valamire, amivel én nem törődtem, és Isten megkérdezné, hát múltkor amit kértem, amit adtam, csináltál te abból valamit? Bizony akkor – kedves Hívek – akkor én egyszerűen elnémulok, mert mit mondjak. (Azt,) hogy Uram én nem törődöm azzal, hogy Te mit kérsz tőlem? Engem nem érdekel a Te ajándékod! Nekem más dolgom van! Megtartom a parancsaidat, de azontúl hagyjál nekem békét! Erre egy válasz lehet csak, azt mondaná az Úr, hogy **dobjátok ki innét...**

Tetszik érezni ezekből a dolgokból, hogy a bűnbánat szentségéhez való járulás nem olyan egyszerű dolog. Az kívánja éntőlem a legtöbb személyes erőbedobást, a legtöbb energiát, a legtöbb gondot. És én ezeket nem vállalom. És ezért topogok egyhelyben, és megyek húsz esztendőn is keresztül gyónni és maradok, aki voltam, sőt talán még csúszok is lefelé. **És ezért én felelős vagyok.** Rosszabb, mint a súlyos bűn. Mert a súlyos bűnre én kérhetek bocsánatot, de ezzel mit kezdek? Ez fájó seb marad énbennem, ha tudatosul bennem, hogy mit tettem. Ha csak rágondolok, hogy hogy(an) viselkedtem én a személyes Istennel, aki személy szerint közeledett hozzám, aki személy szerint kér tőlem valamit, és én rá sem hederíték... **Ez itt a kérdés!** És ott állok a gyóntatószék előtt: itt a bánat, hogy Uram, ne haragudj rám, hogy én nem hederítettem Terád. Én olyan vagyok, mint Jákob, aki fölébredt álmából és azt mondja: *az Isten járt itt és én észre se vettem.* Hogy Isten kért tőlem valamit a múltkor, és én rá se hederítettem. Ki fogja ezt énnekem megbocsátani? **És tessék elhinni, hogy ez jobban fáj, mint egy goromba sértés.**

Kedves Hívek! Tehát két gyónás között én naponta gondoljak arra, hogy mire kaptam én kegyelmet a bűnbánat szentségében. Elolvastam-e én azt a levelet, amit az Úristen átadott nekem borítékban? Hiszen azért van eszem, hogy kitaláljam, hogy Ő mit akar, meglássam a saját helyzetemben, hogy mi az, amit tehetek. Ha nem akarom, akkor meg miért megyek oda! Inkább hagyjam békében az egészséget! Ember vagyok, gyarló és esendő. Ha elmulasztottam valamit vagy mellőztem valamit, annak nagyon kell fájni. És ez az igazi szeretetből fakadó bánatnak a legmélyebb formája: ha én rádöbbenek arra, hogy egy **Istent** utasítottam vissza. Ez jobban kell hogy fájjon, mint hogy én egy Isten parancsát átléptem.

Ezt kellene a gyakori gyónónak produkálnia. De ez óriási összeszedettséget, ez két személy viszonyának mély megértését kívánja. Ez nekem terhes. Erre nincsen sem időm, sem kedvem... Álljon csak Jézus a gyóntatószék ajtajában! Csak várjon az én kézfogásomra! És részemről érje be egy fejbiccentéssel! És hagyjon nekem békét!

Ez a mi bajunk! Hogy mi így nézzük és így csináljuk!

Kedves Hívek! Ez volna a gyakori gyónásnál a bánatnak az értelme. És hogyha én így tudnám bánni az én visszautasításomat, akkor Isten kertjében nem lennék terméketlen fűgefá.

Amen.